

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**POROČANJE PO ODSEKIH V SKLADU Z MEDNARODNIMI
STANDARDI RAČUNOVODSKEGA POROČANJA**

Ljubljana, september 2011

ANDREJA ŠTRUKELJ

IZJAVA

Študentka Andreja Štrukelj izjavljam, da sem avtorica tega magistrskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom prof. dr. Slavke Kavčič, in da v skladu s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1 POROČANJE PO ODSEKIH	4
1.1 Opredelitev pojma poročanje po odsekih.....	4
1.2 Opredelitev odseka.....	4
1.2.1 Opredelitev odseka.....	4
1.2.2 Opredelitev poročevalskega odseka.....	6
1.3 Pogoji za oblikovanje odsekov.....	7
1.4 Vzroki za povečanje pomena poročanja po odsekih.....	10
1.5 Pregled razvoja poročanja po odsekih.....	12
1.5.1 Prvo obdobje: SFAS 14 in MRS 14.....	12
1.5.2 Drugo obdobje: SFAS 131 in MRS 14(R).....	16
1.5.3 Tretje obdobje: MSRP 8.....	20
1.6 Zavezanci za pripravo računovodskih informacij po odsekih.....	24
1.7 Uporabniki računovodskih informacij po odsekih.....	25
1.7.1 Notranji uporabniki računovodskih informacij po odsekih.....	25
1.7.2 Zunanji uporabniki računovodskih informacij po odsekih.....	26
1.8 Prednosti in tveganja poročanja po odsekih.....	28
1.9 Načini izogibanja določbam standardov poročanja po odsekih.....	31
1.10 Dejavniki, ki vplivajo na razkrivanje informacij po odsekih.....	33
1.11 Medletno poročanje po odsekih.....	38
1.12 Struktura in vsebina poročila po odsekih.....	40
2 RAČUNOVODSKE INFORMACIJE PO ODSEKIH	40
2.1 Uporabnost računovodskih informacij po odsekih.....	40
2.2 Primerljivost in ustreznost računovodskih informacij po odsekih.....	42
3 POROČANJE PO ODSEKIH V PRAKSI	43
3.1 Poročanje po odsekih v Evropski uniji.....	43
3.1.1 Razkritja evropskih podjetij v letnih poročilih.....	43
3.2 Poročanje po odsekih v Sloveniji.....	43
3.2.1 Zakonski okvir poročanja po odsekih.....	43
3.2.2 Poročanje po odsekih v letnih poročilih izbranih slovenskih podjetij.....	45
SKLEP	67
LITERATURA IN VIRI	69

KAZALO TABEL

<i>Tabela 1: Poročanje po območnih odsekih podjetja H. J. Heinz</i>	5
<i>Tabela 2: Poročanje po odsekih podjetja Wal-Mart Stores (31. 1. 1997)</i>	14
<i>Tabela 3: Poročanje po odsekih podjetja Wal-Mart Stores (31. 1. 2000)</i>	22
<i>Tabela 4: Poslovni in območni odseki podjetja Petrol, d. d., za leti 2010 in 2009</i>	50
<i>Tabela 5: Območni odseki podjetja Krka, d. d., za leti 2010 in 2009</i>	51
<i>Tabela 6: Poslovni in območni odseki podjetja Mercator, d. d., za leti 2010 in 2009</i>	51
<i>Tabela 7: Poslovni in območni odseki podjetja Sava, d. d., za leti 2010 in 2009</i>	52
<i>Tabela 8: Poslovni in območni odseki podjetja Gorenje, d. d., za leti 2010 in 2009</i>	52
<i>Tabela 9: Izpolnjevanje prvih 9 zahtev MSRP 8 za leti 2010 in 2009</i>	56
<i>Tabela 10: Izpolnjevanje naslednjih 5 zahtev MSRP 8 za leti 2010 in 2009</i>	58
<i>Tabela 11: Izpolnjevanje zadnjih 4 zahtev MSRP 8 za leti 2010 in 2009</i>	60
<i>Tabela 12: Podatki po odsekih v računovodskem poročilu Gorenja, d. d., za leto 2010</i>	62
<i>Tabela 13: Podatki po odsekih v računovodskem poročilu Gorenja, d. d., za leto 2009</i>	63
<i>Tabela 14: Tabela s podatki po odsekih v računovodskem poročilu Krke, d. d., za leto 2010</i>	64
<i>Tabela 15: Tabela s podatki po odsekih v računovodskem poročilu Save, d. d., za leto 2010</i>	64
<i>Tabela 16: Osnovna tabela s podatki po odsekih v računovodskem poročilu Mercatorja, d. d., za leto 2010</i>	65
<i>Tabela 17: Dodatna tabela s podatki po odsekih v računovodskem poročilu Mercatorja, d. d., za leto 2010</i>	65
<i>Tabela 18: Kakovost proučevanih letnih poročil z vidika poročanja po odsekih</i>	66

KAZALO SLIK

<i>Slika 1: Število poslovnih in območnih odsekov podjetij za leti 2010 in 2009</i>	53
<i>Slika 2: Število poročevalskih odsekov podjetij za leti 2010 in 2009</i>	53
<i>Slika 3: Število razkritih pomembnih postavk, ki pojasnjujejo poslovanje odsekov za leti 2010 in 2009</i>	55
<i>Slika 4: Število razkritih materialnih nedenarnih postavk za leto 2010</i>	59
<i>Slika 5: Izpolnjevanje vseh zahtev MSRP 8 proučevanih podjetij za leti 2010 in 2009</i>	61

UVOD

V preteklih desetletjih smo bili priča hitri, intenzivni globalizaciji in vzpostavitvi mednarodnega sodelovanja, ki je privedlo do kompleksnosti poslovanja, raznovrstnosti struktur podjetij in organizacije dela ter drugih novosti, ki so sooblikovale sodoben način poslovanja. Spremembe so vplivale na porast pomena in potrebe po podrobnejših informacijah o delovanju podjetja in njihovih razkritjih. Konsolidirani (skupinski) računovodski izkazi, npr. konsolidirani izkaz poslovnega izida in konsolidirana bilanca stanja, tako uporabnikom ne zagotavljajo dovolj informacij, ki bi jih potrebovali za pravilno ocenitev podjetja in primerno odločitev o prodaji, nakupu ali ohranitvi vrednostnih papirjev.

Konsolidirani računovodski izkazi vsebujejo podatke o celotnem podjetju in o pravno samostojnih podjetjih, iz katerih je sestavljeno. Pogosto velika podjetja nimajo v sestavi posameznih podjetij, ampak so sestavljena iz posameznih delov/oddelkov/mest odgovornosti. Ta podjetja niso zavezana h konsolidaciji in poročanju po odsekih, zato v njihovih poročilih in izkazih ni razvidno poslovanje po posameznih odsekih. Zaradi tovrstnih primerov je zahteva po poročanju po odsekih izrednega pomena, saj so podrobnejše informacije po odsekih (ki vsebujejo informacije o poslovanju podjetja) pomemben vir informacij za uporabnike računovodskih izkazov. V magistrskem delu se pojem uporabniki računovodskih izkazov nanaša na vse interesne skupine, razen poslovodstva podjetja¹.

Potreba po računovodskem poročanju izvira iz informacijske asimetrije ter agencijskih problemov med poslovodstvom, vlagatelji in posredniki. Razkritja, ki jih podjetja vključujejo v računovodske izkaze, igrajo pomembno vlogo pri blaženju agencijskega problema ter zmanjšanju informacijske asimetrije med povprečnim vlagateljem in informiranim tržnim udeležencem, to je poslovodstvom.

Dandanes imajo številna podjetja raznolik asortiment proizvodov in storitev ali poslujejo na različnih geografskih območjih, kjer so možnosti doseganja dobička različne oziroma je poslovanje podjetja izpostavljeno različnim tveganjem, pričakovanjem glede prihodnosti in možnostim za rast. Informacije o različnih vrstah proizvodov, storitev ali geografskih območjih, t. i. informacije po odsekih, so pomembne za razumevanje in ocenjevanje poslovanja podjetja kot celote.

Poročanje po odsekih lahko povežem z nenehnimi spremembami v okolju, ki zahtevajo decentralizirano odločanje. Poslovodstvo samo ne more izpolniti vseh nalog, zato prenaša del svojih dolžnosti, pooblastil in odgovornosti na podrejene. V podjetju se izoblikuje sistem računovodstva odgovornosti, da bi omogočil primerjanje uresničenega in predhodno načrtovanega poslovanja po posameznih organizacijskih enotah, t. i. mestih odgovornosti.

¹ Skupine uporabnikov in njihove potrebe po informacij po odsekih so podrobneje predstavljene v poglavju Uporabniki računovodskih informacij po odsekih.

Podlago za sprejemanje odločitev vodstva podjetja predstavljajo poročila po mestih odgovornosti. Odseki so lahko istočasno tudi mesta odgovornosti, vendar mora biti zanje na voljo dvoje vrst informacij, in sicer informacije za notranje in za zunanje uporabnike.

V Evropski uniji (v nadaljevanju EU) je poročanje po odsekih predpisano z Mednarodnim standardom računovodskega poročanja (v nadaljevanju MSRP²) 8, katerega sprejetje je predvsem posledica zблиževanja MSRP in Ameriških računovodskih standardov (angl. *Statement of Financial Accounting Standards*, v nadaljevanju SFAS), natančneje SFAS 131 (IASB issues convergence standard on segment reporting, 2006). Kljub prednostim in izboljšavam v primerjavi s preteklimi mednarodnimi računovodskimi standardi (v nadaljevanju MRS) s področja poročanja po odsekih pripisujejo MSRP 8 kar nekaj pomanjkljivosti, med katerimi je pogosto izpostavljena fleksibilnost posloводства pri opredeljevanju odsekov.

Zahteve slovenske zakonodaje v zvezi z obravnavanim poročanjem so precej splošne in skope. Zakon o gospodarskih družbah³ (Ur.l. RS, št. 65/2009-UPB3, v nadaljevanju ZGD) ne vsebuje podrobnejših določil o računovodenju in napotuje bralca k uporabi Slovenskih računovodskih standardov⁴ (v nadaljevanju SRS). Kljub temu da SRS vsebujejo določila, vezana na poročanje po odsekih, je to področje zajeto v precej manjšem obsegu kot v MRS.

Prevelika fleksibilnost pri opredeljevanju odsekov na ravni MRS in ohlapnost zahtev SRS dovoljujeta vodstvu podjetja preračunljivo obnašanje pri razkrivanju informacij po odsekih. Negativni učinki, ki so lahko posledica razkritih informacij po odsekih, so vezani na več dejavnikov, npr. na uspešnost odsekov, stopnjo konkurence, velikost podjetja. Omenjeni in drugi dejavniki vplivajo na obnašanje posloводства v povezavi s poročanjem po odsekih. Zaradi bojazni pred tveganji se želi posloводство izogniti zahtevam standardov s prirejanjem informacij, nerazkritji, zmanjšanjem razkritih informacij ali poznejšimi razkritji.

Namen magistrskega dela je ugotoviti, ali dajejo letna poročila ustrezne in zadostne informacije, ki jih uporabniki računovodskih poročil potrebujejo za oceno poslovanja podjetja in sprejemanje odločitev.

Cilj magistrskega dela je podrejen opredeljenemu namenu. V magistrskem delu podrobneje predstavljam poročanje po odsekih podjetij, ki jih k temu zavezujejo določila MSRP 8. Z uporabo teoretičnih znanj in raziskav, ki so bile opravljene na tem področju, opredeljujem in poudarjam pomen poročanja po odsekih na splošno in z vidika slovenskega gospodarstva.

² V tuji literaturi je za MSRP uporabljeno angleško pojmovanje *International Financial Reporting Standards*.

³ ZGD je začel veljati v letu 2006, njegove spremembe pa veljajo v skladu z določili uradnih listov, v katerih so bile posamezne spremembe objavljene.

⁴ Prenovljeni SRS veljajo od 1. 1. 2006.

Temeljna teza magistrskega dela je, da imajo slovenska podjetja kljub temu, da je slovenska zakonodaja na področju poročanja po odsekih precej splošna in ohlapna, sorazmerno dobro poročanje po odsekih. Hipotezo testiram z analizo letnih poročil večjih slovenskih podjetij in njihovo vsebino primerjam z določili MSRP 8.

V magistrskem delu uporabljam več znanstvenoraziskovalnih metod in jih med seboj tudi kombiniram.

V prvih poglavjih, v katerih je predstavljen osrednji predmet proučevanja, to je poročanje po odsekih, uporabljam metodo deskripcije. Opiram se na teoretična spoznanja o poročanju po odsekih, ki temeljijo na kritičnem pregledu strokovne literature domačih, predvsem pa tujih avtorjev. Pretežni del literature in virov sestavljajo standardi, ki urejajo proučevano področje (SFAS, MRS, MSRP), ter članki iz domačih in tujih strokovnih revij (Revizor, Journal of Accounting and Economics, Journal of Accounting Research, The Accounting Review, Journal of International Accounting, Auditing and Taxation).

V nadaljevanju analiziram letna poročila večjih slovenskih podjetij zasebnega sektorja, ki poročajo po MSRP. S pridobivanjem in ovrednotenjem podatkov iz letnih poročil, ki so javno dostopna na spletnih straneh podjetij, skušam ugotoviti prakso poročanja po odsekih slovenskih podjetij. Pri analizi uporabljam ustrezne statistične metode, ki jih obravnavam v programu Microsoft Office Excell.

Z uporabo metode sinteze v sklepu povzemam ugotovitve in spoznanja o poročanju po odsekih, ki izhajajo iz teoretičnega in praktičnega dela magistrskega dela.

Magistrsko delo ima 3 poglavja, pri čemer je vsako sestavljeno iz več podpoglavij. Razdeljeno je na uvodni, teoretični, analitični in sklepni del. Uvodu sledi teoretični del, ki sta mu namenjena 1. in 2. poglavje. 3. poglavje vsebuje analizo poročanja po odsekih v EU in Sloveniji. Sledijo sklepne ugotovitve ter navedba literature in virov.

V uvodnem poglavju so na kratko predstavljeni problematika, temeljna hipoteza, namen in cilj magistrskega dela, struktura dela in vsebinska opredelitev pojmov, ki so uporabljeni v nadaljevanju dela.

V 1. poglavju so opredeljeni pojem poročanje po odsekih, pojem odsek in pogoji, potrebni za oblikovanje odsekov. Poleg zgodovinskega pregleda razvoja poročanja po odsekih vsebuje poglavje opredelitev zavezancev k poročanju po odsekih in uporabnikov tovrstnih informacij. V tem poglavju so predstavljeni tudi prednosti in slabosti poročanja po odsekih ter načini izogibanja določbam računovodskih standardov. Prvo poglavje zaključujem s predstavitvijo vsebine poročila po odsekih.

2. poglavje je namenjeno predstavitvi značilnosti računovodskih informacij po odsekih. Poglavje vsebuje opredelitev uporabnosti računovodskih izkazov kot eno izmed kakovostnih značilnosti informacij.

V 3. poglavju podrobneje proučujem prakso poročanja po odsekih v EU in Sloveniji.

V sklepu povzemam najpomembnejše ugotovitve in podajam zaključno misel. Magistrsko delo je zaključeno z navedbo literature in virov.

1 POROČANJE PO ODSEKIH

1.1 Opredelitev pojma poročanje po odsekih

V literaturi se pojavljata dva različna pojma v povezavi z odseki podjetja, in sicer poročanje po odsekih in poročanje o odsekih. Po mojem razumevanju je bistvena razlika v tem:

- **poročanje po odsekih:** je predstavitev raznovrstnih informacij (npr. o poslovanju, številu zaposlenih, sredstvih, terjatvah, obveznostih, naložbah, amortizaciji, prevrednotenju) po posameznih odsekih, na katere je razdeljeno podjetje;
- **poročanje o odsekih:** je predstavitev informacij o različnih odsekih podjetja, ki se nanašajo na poslovanje oziroma doseganje uspešnosti poslovanja posameznega odseka podjetja.

Priloga 1 prikazuje osnovne značilnosti poročanja po odsekih in poročanja o odsekih. Zaradi obojestranske prepletenosti med informacijami po in o odsekih ter lažjega razumevanja v magistrskem delu uporabljam zgolj pojem poročanje po odsekih (angl. *segment reporting*).

1.2 Opredelitev odseka

1.2.1 Opredelitev odseka

Dandanes imajo številna podjetja raznolik asortiment proizvodov in storitev ali poslujejo na različnih geografskih območjih. Informacije po različnih vrstah proizvodov, storitev ali geografskih območjih imenujemo informacije po odsekih. Po MRS in SFAS, ki določajo pravila poročanja po odsekih, mora podjetje razkriti informacije, ki omogočajo uporabnikom računovodskih izkazov ocenitev narave in finančnih učinkov poslovnih dejavnosti, s katerimi se ukvarja, ter gospodarskega okolja, v katerem posluje. Uporabnikom ta razkritja omogočajo razumevanje sedanjih in preteklih dosežkov podjetja, presojanje donosov in tveganj ter bolj utemeljeno presojanje podjetja kot celote.

MRS in SFAS, ki urejajo poročanje po odsekih, so v preteklosti zahtevali poročanje po področnih in območnih odsekih. Po 9. členu MRS 14(R) je **področni odsek** (angl. *business*

segment) tisti prepoznavni sestavni del podjetja, ki se ukvarja s proizvodom ali storitvijo ali pa s skupino sorodnih proizvodov ali storitev ter je predmet tveganj in donosov, drugačnih od tistih v drugih področnih odsekih. **Območni odsek** (angl. *geographical segment*) pa je prepoznavni sestavni del podjetja, ki se ukvarja s proizvodi ali storitvami v posebnem gospodarskem okolju ter je predmet tveganj in donosov, drugačnih od tistih v drugih sestavnih delih, ki delujejo v drugih gospodarskih okoljih. Tabela 1 prikazuje primer poročanja po območnih odsekih, ki je povzet od podjetja H. J. Heinz.

Tabela 1: Poročanje po območnih odsekih podjetja H. J. Heinz

(v tisoč ameriških \$)	Tuji trg						Po svetu
	Domači trg	Velika Britanija	Kanada	Zahodna Evropa	Druge države	Skupaj	
Prodaja	2,381,054	547,527	216,726	383,784	209,354	1,357,391	3,738,445
Dobiček iz poslovanja	246,78	61,282	24,146	29,146	25,111	149,685	396,465
Opredejiva sredstva	1,362,152	265,218	112,62	294,732	143,971	816,541	2,178,693
Investicije	72,712	12,262	13,79	8,253	4,368	38,673	111,385
Strošek prevrednotenja	42,279	8,364	3,592	6,355	3,606	21,917	64,196

Vir: *Sollution Inn – Segment reporting, 2011.*

MSRP 8, ki je stopil v veljavo 1. januarja 2009, prinaša novosti pri poročanju po odsekih (Herrmann & Thomas, 2000, str. 2). Podjetja niso več zavezana k poročanju po področnih in območnih odsekih, temveč po poslovnih odsekih. **Poslovni odsek** (angl. *operating segment*) je sestavni del podjetja:

- ki opravlja poslovne dejavnosti, s katerimi ustvarja prihodke in ima stroške, vključno s prihodki in stroški, ki se nanašajo na transakcije z drugimi sestavnimi deli istega podjetja;
- katerega poslovne rezultate redno pregleduje vodstveni delavec, da lahko na njihovi podlagi sprejema poslovne odločitve (poslovne odločitve lahko sprejema tudi glavni nosilec poslovnih odločitev, angl. *Chief Operating Decision Maker*, v nadaljevanju CODM) o virih, ki jih je treba razporediti v določen odsek, in ocenjuje uspešnost poslovanja posameznih odsekov podjetja;
- za katerega so na voljo ločene računovodske informacije.

Odbor za računovodske standarde (angl. *Financial Accounting Standards Board*, v nadaljevanju FASB) je uvedel poslovne odseke z namenom, da bi uporabnikom računovodskih izkazov omogočali bolj relevantne in podrobne računovodske informacije. FASB meni, da imajo informacije po odsekih večjo uporabno vrednost za uporabnike, zato daje prednost opredeljevanju poslovnih odsekov pred področnimi in območnimi odseki.

Obenem meni, da so informacije po poslovnih odsekih manj subjektivne narave (Berger & Hann, 2003a, str. 4).

1.2.2 Opredelitev poročevalskega odseka

V MRS 14(R) in MSRP 8 se ločeno uporabljata pojma odsek in poročevalski odsek. **Odsek** je opredeljen kot splošen pojem, **poročevalski odsek** (angl. *reportable segment*) pa je tisti področni ali območni odsek, za katerega MRS 14(R) zahteva razkrivanje informacij. MSRP 8 vsebuje podobna določila o poročevalskih odsekih (Priloga 2). Namreč, en sam poslovni odsek oziroma zbir dveh ali več poslovnih odsekov, ki so nastali z združitvijo, se opredeli kot poročevalski odsek, kadar presega vsaj en količinski prag ali če poslovodstvo meni, da so informacije tega poslovnega odseka ali skupka poslovnih odsekov pomembne za uporabnike računovodskih izkazov. Če informacije po posameznem poslovnem odseku pomembno ne vplivajo na uporabnikovo razumevanje poslovanja podjetja kot celote, jih ni treba razkriti.

Iz navedenega je razvidno, da MSRP 8 dopušča podjetjem razkritje zbira poslovnih odsekov kot en poročevalski odsek. Možnost preračunljivega obnašanja poslovodstva bi lahko povzročila premajhno število razkritih odsekov, ki so nastali z združevanjem. Zato vsebuje MSRP 8 natančnejša določila, ki omogočajo združevanje poslovnih odsekov⁵. Obenem lahko predpisana merila vplivajo na razkrivanje prevelikega števila poročevalskih odsekov. MSRP 8 napeljuje, da je primerna omejitev števila poročevalskih odsekov približno 10. Z namenom omejitve števila poročevalski odsekov se predpisujejo količinska merila (angl. *quantitative threshold*), ki so vodilo podjetjem pri določitvi razkritih poslovnih odsekov. Količinska merila se skozi zgodovino niso spreminjala. Preprečujejo pa, da bi se kot poročevalski odseki opredelili poslovni odseki, ki ne zagotavljajo razumljivosti podjetja kot celote (Zdolšek, 2009a, str. 77).

Kadar poslovni odsek ali skupek poslovnih odsekov presega vsaj enega od količinskih meril, naštetih v nadaljevanju, se ta poslovni odsek ali skupek poslovnih odsekov opredeli kot poročevalski odsek. Podjetje mora v računovodskih izkazih ločeno razkriti informacije po odsekih, ki presegajo katerega koli od naslednjih kvantitativnih pragov:

- njegovi izkazani prihodki od prodaje zunanjim kupcem in prihodki, ustvarjeni pri poslovanju z drugimi odseki znotraj podjetja, znašajo 10 % ali več celotnih prihodkov, zunanjih in notranjih, vseh poslovnih odsekov;
- absolutni znesek izkazanega poslovnega izida je najmanj 10 % višji od naslednjih absolutnih vrednosti:
 - sestavljeni izkazani dobiček vseh poslovnih odsekov, ki niso izkazali izgube,
 - sestavljena izkazana izguba vseh poslovnih odsekov, ki so izkazali izgubo;
- njegova sredstva znašajo 10 % ali več celotnih sredstev vseh poslovnih odsekov.

⁵ Več v poglavju Pogoji za oblikovanje odsekov.

V MSRP 8 in MRS 14(R) so poleg količinskih meril predpisana še dodatna določila, ki zagotavljajo zadostno število poročevalskih odsekov. Če je odsek pod vsemi pomembnimi, naštetimi količinskimi merili:

- se lahko označi kot poročevalski in se o njem ločeno razkrivajo informacije, če poslovodstvo oceni, da so informacije po odseku koristne za uporabnike računovodskih izkazov;
- se lahko združijo informacije po odseku, ki ne dosega količinskih meril, z informacijami po drugih odsekih, ki prav tako ne dosegajo količinskih meril, v poseben poročevalski odsek; pri tem mora biti izpolnjen pogoj, da imajo odseki podobne ekonomske značilnosti in imajo skupnih večino kriterijev združevanja;
- se združi z drugimi odseki, o katerih se tudi ne poroča, in se razkrije v novi kategoriji »vsi ostali odseki« (angl. *all other segments*); kadar vsebuje postavka tudi prihodke podjetja, mora podjetje podrobneje razkriti vire teh prihodkov.

Če je bil odsek v prejšnjem letu opredeljen kot poročevalski, v letošnjem pa ne dosega količinskih meril, se lahko poslovodstvo podjetja glede na pomembnost odseka za razumevanje podjetja kot celote kljub temu odloči, da bo tudi v letošnjem letu poročevalski odsek.

Pomembno varovalo, ki zagotavlja zadostno število poročevalskih odsekov, je vsebovano tudi v 15. členu MSRP 8 in 37. členu MRS 14(R). Podjetje mora opredeliti dodatne odseke kot poročevalske, čeprav ne presegajo količinskih meril, kadar znaša celotni zunanji prihodek, ki ga izkažejo odseki poročanja, manj kot 75 % celotnih prihodkov podjetja. Podjetje mora obravnavati te odseke kot poročevalske, dokler ni najmanj 75 % celotnih prihodkov podjetja vključenih v odseke poročanja. Zdolšek (2009a, str. 83) opozarja, da standarda ne zahtevata, da mora podjetje razkriti drugi največji odsek glede na izkazane prihodke. S tem je poslovodstvu dana možnost, da opredeli kateri koli odsek podjetja kot poročevalski odsek in ga razkrije z namenom, da doseže vsaj 75 % celotnih prihodkov podjetja.

1.3 Pogoji za oblikovanje odsekov

Računovodski standardi predpisujejo pogoje za oblikovanje odsekov, ki jih morajo podjetja upoštevati pri opredelitvi odsekov. V nadaljevanju so predstavljeni pogoji za oblikovanje področnega, območnega in poslovnega odseka.

Podlaga opredeljevanju odsekov v preteklih MRS je bila industrijska usmeritev izdelkov in storitev ter geografska območja, kjer posluje podjetje. Podjetje je moralo upoštevati tudi podobnosti proizvodnega procesa, trga in tržnih metod, prav tako tudi podobnosti v značilnostih proizvodov (Hardin, 2009, str. 43, 44).

Po MRS 14(R) dejavniki, ki jih je treba upoštevati pri določanju sorodnosti proizvodov ali storitev, vključujejo:

- naravo proizvodov ali storitev;
- naravo proizvodnih procesov;
- vrsto ali skupino kupcev proizvodov ali storitev;
- metode, uporabljene pri prodaji proizvodov ali opravljanju storitev; in
- po potrebi naravo urejevalnega okolja, npr. v bančništvu, zavarovalništvu ali javnih službah.

Posamezen področni odsek ne sme vključevati proizvodov in storitev, ki se pomembno razlikujejo po tveganjih in donosih. Pri opredeljevanju področnega odseka lahko obstajajo manjše razlike glede enega ali več dejavnikov, vendar se za proizvode in storitve, vključene v posamezen odsek, pričakuje, da so sorodni glede večine dejavnikov.

Pri opredeljevanju območnih odsekov je treba upoštevati dejavnike, ki vključujejo (9. člen MRS 14(R)):

- podobnost gospodarskih in političnih razmer;
- povezavo med poslovanjem na različnih geografskih območjih;
- bližino poslovanja;
- posebna tveganja, povezana s poslovanjem na posameznem območju;
- predpise o devizni kontroli;
- s tem povezana valutna tveganja.

Območni odsek ne sme vključevati poslovanja v gospodarskih okoljih s pomembno različnimi tveganji in donosi. Območni odsek je lahko posamezna država, skupina dveh ali več držav ali območje znotraj države.

Pri določanju sestave področnih ali območnih odsekov je treba upoštevati namen poročanja o računovodskih informacijah po odsekih in kakovostne značilnosti računovodskih izkazov. Kakovostne značilnosti vključujejo ustreznost, zanesljivost in primerljivost računovodskih informacij, o katerih se poroča, pri različnih skupinah proizvodov in storitev v podjetju in pri njegovem poslovanju na različnih geografskih območjih ter koristnost računovodskih informacij po odsekih za ocenjevanje tveganj in donosov podjetja kot celote⁶ (15. člen MRS 14(R)).

Pogoji za oblikovanje odsekov, vsebovani v MRS 14(R), so se v praksi izkazali za preveč ohlapne, saj so dajali poslovodstvu preveliko diskrecijsko pravico pri odločanju o opredeljevanju odsekov. Pripravljalci standardov so želeli z novim MRS predpisati

⁶ Več o tem v poglavju Računovodske informacije po odsekih.

natančnejša določila in pogoje za oblikovanje odsekov, da bi preprečili do tedaj veljavno prakso poročanja, ki je bila za uporabnike računovodskih izkazov vse prej kot dobra.

Pri opredelitvi odsekov je relevantno, ali lahko posamezen sestavni del podjetja, ki obsega del poslovnih dejavnosti podjetja, sam ustvarja prihodke in ima z opravljanjem poslovnih dejavnosti tudi povezane odhodke (Zdolšek, 2009a, str. 73). Po MSRP 8 so poslovni odseki definirani na podlagi geografskega območja, klasifikacije po dejavnosti ali na drugi alternativni osnovi, ki je prilagojena značilnostim in potrebam CODM (Herrmann & Thomas, 2000, str. 2). Kljub temu MSRP 8 dopušča izjemo, saj so lahko poslovni odsek ali del poslovnega odseka tudi poslovne dejavnosti, ki še ne ustvarjajo prihodkov, kot npr. zagonsko poslovanje podjetja (angl. *start-up operations*).

V 5. in 6. členu MSRP 8 je določeno, kateri sestavni del podjetja ne more biti poslovni odsek ali del poslovnega odseka. To je:

- sedež podjetja;
- nekateri finančni oddelki, ki nimajo prihodkov oziroma imajo prihodke samo v izrednih primerih zaradi dejavnosti, ki jih opravlja podjetje kot celota (npr. oddelek notranjega revidiranja, davčnega svetovanja);
- prezaposlitveni zaslužki podjetja (angl. *post-employment benefit plans*), kot npr. pokojninski načrti podjetja.

V sklopu določil MSRP 8 je tudi opozorilo, da obstaja v določenih primerih praktična omejitev števila poročevalskih odsekov, o katerih podjetja ločeno razkrivajo informacije v računovodskih izkazih. Podjetja morajo upoštevati omejitev, da ne bi postale informacije po odsekih preveč podrobne. Čeprav MSRP 8 ne vsebuje natančne omejitve, bi morale podjetje razmisliti o smiselnosti velikega števila poročevalskih odsekov, ko se njihovo število poveča nad 10. Natančnejše zgornje meje števila odsekov, o katerih se ločeno poroča, standard ne določa. Z namenom, da ne bi prišlo do prevelikega števila poročevalskih odsekov, je podjetjem dopuščeno združevanje poslovnih odsekov v en poročevalski odsek.

Podjetje lahko združi dva ali več poslovnih odsekov v nov poročevalski odsek, če:

- je proces združevanja skladen s temeljnimi načeli MSRP 8;
- imajo poslovni odseki podobne ekonomske značilnosti;
- so si odseki podobni z vseh naslednjih vidikov:
 - narava izdelkov in storitev,
 - narava proizvodnih postopkov,
 - vrsta ali skupina kupcev njihovih izdelkov in storitev,
 - metode, uporabljene pri distribuciji njihovih izdelkov in izvajanju storitev, ter
 - po potrebi narava zakonodajnega okolja, npr. v bančništvu, zavarovalništvu ali javnih službah.

Pri procesu združevanja mora podjetje med drugim zadostiti pogoju, da imajo poslovni odseki podobne ekonomske značilnosti. MSRP 8 podrobneje ne definira, kaj sodi med podobne ekonomske značilnosti. V 12. členu določa le, da je povprečna dolgoročna bruto marža za 2 poslovna odseka s podobnimi značilnostmi pričakovano podobna, če so ekonomske značilnosti podobne. Obenem se za 2 poslovna odseka s podobnimi ekonomskimi značilnostmi pričakuje, da imata podobne dolgoročne kosmate dobičke iz prodaje (angl. *exhibit similar long-term financial performance*). Zdolšek (2009a, str. 79) dodaja, da morajo podjetja pred združevanjem odsekov prav tako proučiti ter upoštevati preteklo, sedanje in prihodnje poslovanje, uspešnost podjetja in druge dejavnike, ki bodo zagotavljali denarno izražene dobičke.

Pomembno je opozoriti, da združevanje odsekov za podjetje ni obvezno, je pa ob izpolnjevanju predpisanih pogojev dovoljeno. Kadar se podjetje odloči za izvedbo postopka združevanja odsekov v en poročevalski odsek, mora to dejstvo razkriti v računovodskih izkazih (22. člen MSRP 8).

Zaradi preprečevanja prevelike svobode posloводства pri poročanju po odsekih vsebuje MSRP 8 določila, da mora podjetje med splošnimi informacijami razkriti osnovo razčlenjevanja na posamezne odseke. 22. člen MSRP 8 določa, da mora podjetje razkriti dejavnike, uporabljene za določitev odsekov poročanja podjetja, vključno s podlago organizacije (npr.: ali se je posloводство odločilo organizirati podjetje na podlagi razlik med izdelki in storitvami, geografskih območij, zakonodajnih okolij ali kombinacije dejavnikov in ali so bili poslovni odseki združeni). Pri opredeljevanju in razkrivanju odsekov morajo podjetja upoštevati še številne druge dejavnike⁷ (Herrmann & Thomas, 1996, str. 4).

1.4 Vzroki za povečanje pomena poročanja po odsekih

Skozi čas je prišlo do povečanja kompleksnosti poslovanja in razvoja različnih organizacijskih struktur, med drugim tudi konglomeratov, ki so postali vse bolj popularni do sredine 1960-ih (Véron, 2007). Konglomerati so organizacijska oblika, ki v eni poročevalski enoti združujejo nepovezane oziroma neenake dejavnosti podjetja. To lahko samemu podjetju ali celotni skupini zagotavlja pozitiven učinek cikličnih in procikličnih gibanj v podjetju (Epstein & Jermakowicz, 2008, str. 772, 775–776). Njihova računovodska poročila, ki predstavljajo celotno področje delovanja, pa so v praksi imela izrazito slabo uporabnost. Uporabnikom zgolj konsolidirani računovodski izkazi⁸ niso zagotavljali zadostnega vpogleda v poslovanje podjetja in primerne osnove, na podlagi katere so sprejemali utemeljene poslovne odločitve o prodaji, nakupu ali ohranitvi vrednostnih papirjev (Hessling & Jaakola, 2007, str. 4). Računovodska poročila so sicer omogočala ocenitev celotne finančne uspešnosti

⁷ Več o dejavnikih in njihovem vplivu na opredeljevanje odsekov v poglavju Dejavniki, ki vplivajo na razkrivanje informacij po odsekih.

⁸ Konsolidirani računovodski izkazi so skupek računovodskih izkazov posameznih pravno samostojnih, vendar gospodarsko med seboj povezanih podjetij, ki prikazujejo premoženjsko in finančno stanje ter poslovni izid, kot da bi šlo za eno samo podjetje (Vrankar, 2007).

poslovanja podjetja oziroma skupine. Na osnovi predpisanih razkritih računovodskih informacij pa je bilo precej težje oceniti finančne strategije in delovanje posloводства, zlasti s poudarkom na specifičnih geografskih območjih poslovanja ali posameznih vrstah izdelkov ali storitev, s katerimi se podjetje ukvarja. Takratna računovodska poročila so bila precej skopa in niso zagotavljala dovolj podrobnih informacij, ki bi jih potrebovali uporabniki računovodskih informacij (Epstein & Jermakowicz, 2008, str. 775, 776).

Potreba po vključitvi vsaj nekaterih razčlenjenih informacij v računovodska poročila, ki so bila namenjena splošni rabi, je postala izrazita v poznih 1960-ih (Mande & Ortman, 2002, str. 31). K povečanju potrebe po predpisovanju podrobnejših pravil za poročanje po odsekih je pripomoglo mnenje, da je podjetje, ki posluje v različnih okoljih, domačem in tujem, izpostavljeno različnim tveganjem, stopnjam rasti in možnostim za doseganje dobička. Povečanje pomena razkritij podrobnejših informacij je vplivalo na povečanje potrebe po zakonskem urejanju poročanja po odsekih. Poročanje po odsekih v obliki dodatnih razkritij je bilo predpisano v nekaterih nacionalnih, splošno sprejetih računovodskih standardih, ki so urejali poročanje po odsekih, do poznih 1970-ih (Epstein & Jermakowicz, 2008, str. 772).

Podjetja sprva niso bila naklonjena predlogom za dodatna razkritja po odsekih, ki so jih predstavili pristojni pripravljavci računovodskih standardov. Vodstva podjetij so bila mnenja, da bo takšno poročanje povzročilo večje stroške priprave informacij ter razkrivanje preveč občutljivih in podrobnih informacij o poslovanju, kar bi bilo lahko v veliko korist konkurenčnim podjetjem, podjetja pa bi morda posledično zgubila svojo konkurenčno prednost (Hardin, 2009, str. 21). Navajam še druge argumente posloводства, ki so proti ureditvi poročanja po odsekih (Zdolšek, 2008, str. 47):

- informacije po odsekih so brez pomena ali zavajajoče, saj imajo uporabniki računovodskih izkazov pomanjkljivo znanje;
- razkrivanje informacij po odsekih ima lahko negativen učinek;
- vlagatelj investira v podjetje kot celoto in nima pravice, da pričakuje popolno obveščenost o delovanju podjetja po posameznih odsekih;
- primerjava informacij po odsekih med različnimi podjetji je lahko za uporabnike računovodskih izkazov zavajajoča zaradi različnih možnih tehnik in metod merjenja gospodarskih kategorij, ki so vsebovane v izkazih;
- predpisana obvezna razkritja po odsekih bodo vplivala na zmanjšanje pripravljenosti posloводства za prevzemanje razumnega tveganja pri poslovanju, zaradi izmikanja poročanju nezadovoljivih informacij po odsekih za uporabnike računovodskih izkazov;
- računovodska poročila so z vsemi predpisanimi razkritji preveč podrobna in kompleksna za uporabnika, kar mu povzroča težave pri zaznavanju in izbiranju zanj pomembnih informacij po odsekih.

Predsodke, ki so jih podjetja gojila zoper ureditev poročanja po odsekih, so analitiki ter pripravljavci standardov in drugih predpisov, ki urejajo poročanje po odsekih, v večini

zavrgli. Imeli so jih za neutemeljene oziroma pretirane. Obveljalo je splošno prepričanje, da so uporabniki računovodskih izkazov ovirani pri sprejemanju primerne odločitve, če jim ni dana možnost, da razumejo, katere dejavnosti podjetja ustvarjajo največjo dodano vrednost in v največji meri prispevajo h končnemu poslovnemu izidu podjetja. Upoštevajoč omenjeno, je uporabnikom potreba po uporabnih informacijah po odsekih pomembnejša od konkurenčnih tveganj za podjetja. Posledično so se različne oblike in obseg razkritij po odsekih predpisali kot obvezni v okviru računovodskih standardov v različnih držav po svetu in za različne organizacijske oblike podjetij, a vendar so bila razkritja po odsekih največkrat predpisana za podjetja, katerih vrednostni papirji kotirajo na trgu vrednostnih papirjev (Epstein & Jermakowicz, 2008, str. 772).

V nadaljevanju je predstavljen zgodovinski pregled zakonskega urejanja poročanja po odsekih. Pri razčlenitvi obdobj uporabljam koncept Zdolška (2008, str. 48), ki loči 3 razvojna obdobja. 1. obdobje obsega sprejetje prvih standardov, ki sta vsebovala natančnejša določila razkrivanja informacij po odsekih, in sicer SFAS 14 in MRS 14. Zaradi slabosti, ki so se pojavile pri uporabi standardov, kompleksnosti poslovanja, kritike analitikov in vedno večjih zahtev uporabnikov računovodskih izkazov, sta v 2. obdobju stopila v veljavo nova standarda, SFAS 131 in MRS 14(R). 3. obdobje vključuje sprejetje MSRP 8.

1.5 Pregled razvoja poročanja po odsekih

1.5.1 Prvo obdobje: SFAS 14 in MRS 14

SFAS 14 – Računovodsko poročanje po odsekih podjetja

Med prvimi državami, ki so uredile in vzpostavile sistem obveznega poročanja po odsekih, so bile Velika Britanija in ZDA. Velika Britanija je prvič predpisala obvezno razkrivanje določenih omejenih informacij po odsekih z zakonom o gospodarskih družbah (angl. *Companies Act*) leta 1967⁹ (Epstein & Jermakowicz, 2008, str. 776). V istem obdobju je Odbor ameriškega senata za preprečevanje kartelov in monopolov (angl. *US Senate Committee on Anti Trust and Monopoly*) postavil temelje za vzpostavitev sistema obveznega poročanja po odsekih v ZDA. Prav tako je leta 1965 takratni Odbor za računovodska načela (angl. *Accounting Principles Board*) sprejel prvo pravilo, v katerem se je podjetja spodbujalo, ne pa zavezovalo, k razkrivanju informacij po odsekih (Zdolšek, 2008, str. 49). Ameriška državna komisija za vrednostne papirje in borze (angl. *Security and Exchange Commission*, v nadaljevanju SEC) pa je od leta 1970 od registriranih podjetij zahtevala določena omejena razkritja po različnih vrstah poslovanja podjetja (angl. *line-of-business requirements*). Praksa je pokazala, da pogostokrat letna poročila, namenjena vlagateljem, niso vsebovala predpisanih razkritij. Nepravilnosti so bile odpravljene leta 1974, ko je SEC zahteval vključitev informacij

⁹ S kasnejšo prenovno zakona se je povečal obseg razkritij tovrstnih informacij. Leta 1981 pa so te informacije postale obvezni sestavni del računovodskih izkazov (Epstein & Jermakowicz, 2008, str. 776).

po odsekih v letnih poročilih, namenjenih vlagateljem (Epstein & Jermakowicz, 2008, str. 772, 773).

Zaradi vedno večje potrebe po vzpostavitvi sistema obveznega računovodskega poročanja po odsekih, ki bi vlagateljem omogočal pridobitev potrebnih informacij o dobičkonosnosti posameznih delov podjetja, je FASB leta 1976 sprejel prvi računovodski standard za poročanje po odsekih. SFAS 14 – Računovodsko poročanje po odsekih podjetja (angl. *Financial Reporting for Segments of a Business Enterprise*) je vzpostavil specifične zahteve za razkritja informacij po odsekih v letnih poročilih, namenjenih vlagateljem. Zahteva po poročanju po odsekih se je sprva nanašala na letna in medletna poročila podjetij, zavezanih k poročanju. Strogost zahtev je sčasoma popustila, saj naj bi poročanje po odsekih podjetjem nalagalo preveliko breme, predvsem dodatne stroške zbiranja in razkrivanja informacij po odsekih. Prvotne zahteve SFAS 14 tako niso več veljale za podjetja, katerih vrednostni papirji ne kotirajo na trgu vrednostnih papirjev (angl. *non-publicly held companies*), in medletno poročanje (Epstein & Jermakowicz, 2008, str. 772, 773).

Sčasoma so se poleg naštete omilitve zahtev pojavile številne druge slabosti SFAS 14. SEC, analitiki in kritiki so bili mnenja, da se na podlagi standarda razkriva premajhen obseg informacij o posameznih odsekih podjetja, ki jih potrebujejo uporabniki računovodskih izkazov (Stanko, Utterback & Fitzgerald, 2002, str. 97). Čeprav je SFAS 14 predpisoval obširna razkritja po odsekih, ni veliko prispeval k izboljšanju poročanja po odsekih. Največ kritik je bilo namenjenih načinu opredeljevanja odsekov po dejavnostih, t. i. dejavnostni način (angl. *industry approach*), imenovan tudi standardni način (angl. *standardized approach*) opredeljevanja odsekov (Stanko et al., 2002, str. 100). Način temelji na uporabi standardne klasifikacije dejavnosti (angl. *Standard Industrial Classification Codes*) podjetij po posameznih državah (Paul & Largay, 2005, str. 304). Priloga 3 prikazuje standardno klasifikacijo dejavnosti v Sloveniji. Podlaga opredelitve odsekov je umestitev vrste izdelkov in storitev po dejavnosti podjetja ter geografska umestitev podjetja, ki pa se je izkazala za neučinkovito (Véron, 2007).

Osrednja in najpomembnejša pomanjkljivost standarda je ohlapnost opredelitve odseka. Zaradi netočnosti le-te je bilo sprejemljivih in dopuščenih več različnih opredelitev odseka. Svoboda posloводства pri opredeljevanju odsekov je povzročila zmanjšanje možnosti smiselne primerjave med odseki podjetij. Obenem je privedla do omejene uporabnosti informacij po odsekih (Epstein & Jermakowicz, 2008, str. 773). V praksi je prihajalo do razkrivanja premajhnega števila odsekov, široko opredeljenih odsekov itd. (Berger & Hann, 2003b, str. 164). Posloводство je ohlapnost opredelitve izkoristilo za prikrivanje dobičkonosnosti poslovanja odsekov v manj konkurenčnem okolju, saj je želelo zaščititi ustvarjene dobičke. Najpogostejši način prikrivanja informacije je bilo združevanje odsekov, ki so imeli različne značilnosti in zato ne bi smeli biti združeni¹⁰. Uporabniki računovodskih

¹⁰ Podjetja, ki so združevala odseke in informacije o njih, so bila običajno velika in so poslovala v mednarodnem poslovnem okolju, navadno pa so imela tudi bolj kompleksno organizacijsko strukturo (Hardin, 2009, str. 42).

izkazov so tako podjetja dojemali kot slabša, manj dobičkonosna in nekonkurenčna, čeprav to ni bila njihova realna slika (Botosan & Stanford, 2005, str. 751).

Raziskava FASB, ki je zajela 6.935 podjetij s sedežem v ZDA, katerih vrednostni papirji so kotirali na trgu vrednostnih papirjev, je pokazala, da je od leta 1985 do leta 1991 kar 75 % podjetij vse svoje raznovrstne dejavnosti opredeljevalo v le enem odseku. Izmed podjetij, ki so opredeljevala en poročevalski odsek, jih je kar 43 % beležilo prihodke nad 1 milijardo dolarjev (Stanko et al., 2002, str. 100). Mnoga podjetja so zunanje poročala, da poslujejo v zgolj enem, splošno definiranim odseku, medtem ko je notranje poročanje vsebovalo informacije po več odsekih (Berger & Hann, 2003b, str. 164). Streetova in Nicholsova (2002, str. 93) opozarjata, da povzroča dejavnostni način nepovezanost med notranjim in zunanjim sistemom računovodskega poročanja, zato sta se v podjetjih izoblikovala dva sistema poročanja. Posledično so podjetja ločeno pripravljala informacije za potrebe posloводства pri odločanju in ocenjevanju uspešnosti posameznih odsekov ter informacije za namene zunanjega poročanja uporabnikom računovodskih izkazov in zadostitve zahtevam računovodskih standardov. Slabosti SFAS 14 so tako privedle do želje po prenovi standarda (Paul & Largay, 2005, str. 304). Tabela 2 prikazuje poročanje po odsekih podjetja Wal-Mart Stores v času veljave SFAS 14. Podjetje razkriva le en, splošno opredeljen poročevalski odsek.

Tabela 2: Poročanje po odsekih podjetja Wal-Mart Stores (31. 1. 1997)

[del opombe 1, Povzetek pomembnih politik računovodenja]

Informacije po odsekih

Dejavnost podjetja in njegovih podružnic je v večini trgovina na veliko. Njihove trgovine so v vseh 50 zveznih državah ZDA, Argentini, Kanadi, Portoriku ter preko skupnih vlaganj tudi v Braziliji, Mehiki in na Kitajskem.

Vir: B. B. Stanko, J. Utterback & J. Fitzgerald, Segment Reporting: The Aftermath Effects Of Statement Of Financial Accounting Standards No. 131, 2002, str. 100.

MRS 14 – Poročanje o računovodskih informacijah po odsekih

Prvi MRS, ki se je nanašal na poročanje po odsekih, je leta 1981 sprejel Odbor za mednarodne računovodske standarde (angl. *International Accounting Standards Committee*, v nadaljevanju IASC), v veljavo pa je stopil dve leti kasneje (Hočevar, 1999, str. 146). MRS 14 – Poročanje o računovodskih informacijah po odsekih (angl. *Reporting Financial Information by Segment*) je bil zasnovan na podlagi SFAS 14, ki je v času pripravljanja in sprejemanja MRS 14 veljal v ZDA (Epstein & Jermakowicz, 2008, str. 773). Standarda sta si zato med seboj podobna, tako vsebinsko kot strukturno. Posledično pomeni, da so bile v MRS 14

prenesene vse prednosti ter tudi pomanjkljivosti in slabosti SFAS 14. Kot SFAS 14 je tudi MRS 14 zaradi ohlapnosti določil dopuščal poslovodstvu svobodo pri poročanju po odsekih. Raziskava, ki jo je leta 1994 opravil IASC, je pokazala, da je od 1.062 večjih podjetij iz različnih držav, ki so uporabljale MRS, kar 38 % opredeljevalo le en odsek (Street & Nichols, 2002, str. 92).

Kritiki so očitali MRS 14, da zahteva razkrivanje informacij le po pomembnih področnih in območnih odsekih, čeprav standard pojma »pomembno« podrobneje ne opredeljuje. To je poslovodstvu omogočalo manipulacijo pri presojanju in določanju, kateri odseki so pomembni in kateri ne. Prav tako je MRS 14 dopuščal velik obseg sprejemljivih opredelitev odseka, saj je bil odsek opredeljen zelo ohlapno, nepopolno in nejasno (Street & Nichols, 2002, str. 92). Nekatera podjetja so zaradi splošnosti opredelitve odsekov trdila, da je njihovo poslovanje mogoče umestiti le v eno klasifikacijo dejavnosti, zato niso pripravljala informacij po posameznih odsekih. Prav tako so lahko podjetja združevala različne dejavnosti v en sam odsek, čeprav so bile dejavnosti izpostavljene različnim tveganjem in donosom, zaradi česar bi morale biti vključene v različne odseke. Obenem je bila poslovodstvu dana možnost alternativne interpretacije odsekov, z namenom zadovoljevanja različnih potreb uporabnikov računovodskih izkazov (Nichols & Street, 2007, str. 53). Mednarodni analitiki so bili mnenja, da:

- so se mnoga podjetja skrivala za široko definicijo odseka, saj naj ne bi imela odsekov na podlagi klasifikacije dejavnosti (angl. *industry segments*), za katere MRS 14 zahteva razkritja;
- bi morale biti razkritih več informacij po posameznih odsekih;
- so geografska območja združevala preveč različnih držav, kar je omogočalo podjetjem združevanje območnih odsekov in s tem prikrievanje informacij po odsekih;
- organizacijske enote in odseki, o katerih se je moralo poročati po MRS 14, niso bili dovolj jasno določeni kot pomembni kriterij za poročanje po odsekih v računovodskih izkazih.

SFAS 14 in MRS 14 sta si podobna v tem, da povzročata neskladje med notranjim in zunanjim sistemom poročanja po odsekih. Osnovna razlika med njima pa je področje uporabe določil. Zahteve SFAS 14 so veljale za letna in medletna računovodska poročila podjetij, katerih vrednostni papirji kotirajo na organiziranem trgu vrednostih papirjev, določila MRS 14 pa tudi za druga gospodarsko pomembna podjetja (angl. *other economically significant entities*). Čeprav MRS 14 ni natančneje pojasnjeval izraza »pomembno«, je splošno veljalo, da se določila MRS 14 nanašajo na vsa podjetja, razen majhnih, lokalnih in nediverzificiranih podjetij (Epstein & Jermakowicz, 2008, str. 776, 777). Kljub temu da je MRS 14 veljal za večji obseg podjetij, pa je predpisoval manjši obseg zahtevanih razkritij po odsekih kot SFAS 14¹¹ (Zdolšek, 2008, str. 53).

¹¹ SFAS 14 je zahteval razkrivanje naslednjih informacij po odsekih: prihodek, poslovni izid, sredstva, nabavna vrednost pridobljenih sredstev in odhodke zaradi amortizacije sredstev. MRS 14 pa je zahteval informacije o prihodku, poslovnem izidu in uporabljenih sredstvih odseka (Nichols & Street, 2007, str. 53).

1.5.2 Drugo obdobje: SFAS 131 in MRS 14(R)

MRS 14(R) – Poročanje po odsekih

Po letih uporabe prvih računovodskih standardov za poročanje po odsekih (MRS 14 in SFAS 14) so v ospredje vedno bolj prihajale njihove slabosti in zlorabljanje določil v praksi (Piotroski, 2003, str. 226). Analitiki so npr. kritizirali kakovost in nezadostnost informacij po odsekih ter ohlapnost določil računovodskih standardov (Fields, Lys & Vincent, 2001, str. 30). Številne pomanjkljivosti in slabosti so bile razlog, da so pristojni organi v mednarodni skupnosti začeli pregledovati in kritično ocenjevati obstoječe računovodske standarde ter pripravljati nove, izboljšane. Leta 1994 je IASC v osnutku načel (angl. *Draft Statement of Principles*) ponovno opredelil namene poročanja po odsekih, ki so predstavljali osnovo prihodnjega MRS. IASC-ov pripravljalni odbor (angl. *Steering Committee*) je v istem letu sklenil, da mora biti MRS 14 prenovljen zaradi (Street & Nichols, 2002, str. 93, 94):

- vključitve predlogov o poročanju po odsekih, ki so jih od sprejetja MRS 14 izrazile številne raznovrstne mednarodne organizacije;
- upoštevanja novih standardov za poročanje po odsekih, ki so bili od uveljavitve MRS 14 sprejeti na ravni posameznih držav;
- zmanjšanja uporabe alternativnih praks in zagotavljanja razumljivosti informacij po odsekih ter njihove konsistentnosti med podjetji;
- zagotavljanja smernic pri opredeljevanju področnih in območnih odsekov;
- zagotavljanja smernic pri definiranju in merjenju računovodskih postavk, kot npr. prihodki odseka, odhodki odseka, poslovni izid odseka in sredstva odseka;
- proučitve predpisovanja obveznih dodatnih informacij po odsekih, ki so pomembne za vlagatelje in druge sprejemalce odločitev.

Na podlagi prakse poročanja večjih podjetij so uporabniki računovodskih izkazov izoblikovali jasne zahteve in pričakovanja po dodatnih, predvsem pa bolj kakovostnih računovodskih informacijah. Uporabniki računovodskih izkazov so bili mnenja, da so pri poročanju po odsekih mogoče naslednje izboljšave (Botosan & Stanford, 2005, str. 754):

- razkritje več odsekov nekaterih podjetij;
- razkritje več podrobnejših informacij po odsekih;
- razčlenitev odsekov podjetja v skladu z njegovim notranjim organizacijskim sistemom;
- doslednost in skladnost informacij po odsekih z drugimi informacijami oziroma deli letnega poročila;
- zahteva po medletnem poročanju po odsekih, saj so medletne informacije pomembne zanje, predvsem za analitike.

Prenovljeni standard, MRS 14(R)¹² – Poročanje po odsekih (angl. *Segment Reporting*), je bil sprejet leta 1997, v veljavo pa je stopil 1. julija 1998 (European Commission, 2007, str. 5). Od leta 2005 naprej je postal obvezen za vsa računovodska poročila podjetij znotraj EU, katerih vrednostni papirji kotirajo na trgu vrednostnih papirjev. MRS 14(R) je revidirana različica prehodno veljavnega standarda MRS 14 iz leta 1981, katere namen je odprava slabosti in pomanjkljivosti MRS 14¹³ (Hessling & Jaakola, 2007, str. 7). Z namenom premagovanja težav, povezanih z dejavnostnim načinom opredeljevanja odsekov, so se pripravljavci računovodskih standardov odločili za nov pristop k določanju odsekov (Nichols & Street, 2007, str. 53, 54). Pri definiranju novega pristopa so upoštevali predvsem potrebe uporabnikov računovodskih izkazov. Poslovodni način (angl. *management approach*), ki je nadomestil dejavnostnega, povečuje pomembnost poročanja po odsekih, saj dopušča uporabnikom ocenjevanje poslovanja posameznih odsekov na enak način, kot ga ocenjuje poslovodstvo (Berger & Hann, 2003b, str. 164). Poslovodstvo naj bi pri opredeljevanju odsekov uporabljalo razpoložljive, notranje informacije iz notranjega računovodskega sistema poročanja (Epstein & Jermakowicz, 2008, str. 777). Nov pristop združuje notranji in zunanji računovodski sistem poročanja, med katerima so bile v predhodnih računovodskih standardih pomembne in izrazite razlike. Poslovodni način opredeljevanja in oblikovanja odsekov naj bi uporabnikom računovodskih izkazov omogočal, da vidijo celotno podjetje in posamezne odseke podjetja skozi oči poslovodstva podjetja (Hessling & Jaakola, 2007, str. 4). Ta pristop je za uporabnike računovodskih izkazov praviloma uporabnejši, saj razkriva pogled poslovodstva na delovanje podjetja (Zdolšek, 2008, str. 57). MRS 14(R) temelji na t. i. prilagojenem oziroma modificiranem poslovodnem načinu poročanja po odsekih. Znotraj notranjega sistema računovodskega poročanja se dovoljuje takšna opredelitev odsekov, da lahko poslovodstvo sprejema odločitve. Kadar se v notranjem sistemu poročanja odseki ne opredeljujejo na podlagi razlik med proizvodi in storitvami ali geografskimi območji, se zunanje poročila na osnovi naslednje nižje ravni razčlenjevanja odsekov (Paul & Largay, 2005, str. 304).

MRS 14(R) je v nasprotju z MRS 14 zasnovan na dvotirnem sistemu poročanja po odsekih, kar nalaga podjetjem obveznost dvojne predstavitve informacij po odsekih. Ena vrsta odsekov je opredeljena kot temeljna ali primarna in druga dodatna ali sekundarna, pri čemer se pri razkrivanju po dodatnih odsekih zahteva manj informacij. V Prilogi 4 je predstavljeno poročanje po temeljnih in dodatnih odsekih. Po 27. členu MRS 14(R) je podlaga za opredeljevanje prevladujočega vira in narave tveganj ter različnih stopenj donosa, ki vplivata na določitev temeljne in dodatne oblike poročanja po odsekih, navadno ureditev notranjega računovodskega poročanja, ki je v rokah poslovodstva. Kadar na tveganja in donose podjetja v večji meri vplivajo razlike pri proizvodih in storitvah, izhaja temeljna oblika poročanja po

¹² Za nazornejše razlikovanje med MRS 14 iz leta 1981 in MRS 14 iz leta 1997, in z namenom doseganja skladnosti s tujo literaturo, je za prenovljen MRS 14 iz leta 1997 uporabljena kratica MRS 14(R).

¹³ V MRS 14 je za odsek uporabljeno angleško pojmovanje *industry segment*, v MRS 14(R) pa *business segment*, kar dodatno odraža spremembo v načinu opredeljevanja odsekov.

odsekih iz področnih odsekov, dodatne informacije pa se nanašajo na geografska območja, in obratno. V Prilogi 5 so navedene še druge pomembne razlike med MRS 14 in MRS 14(R).

Raziskave so pokazale, da je MRS 14(R) korenito in pozitivno prispeval k izboljšanju prakse poročanja po odsekih pri podjetjih. Spremembe v določilih so prispevale k povečanju števila poročevalskih odsekov, zlasti za podjetja, ki so v preteklosti opredeljevanja le en poročevalski odsek; znatnemu povečanju števila obveznih in neobveznih razkritih informacij po temeljnih in delno tudi po dodatnih odsekih; večji konsistenci pri poročanju v letnih poročilih in drugih računovodskih poročilih. Kljub številnim pozitivnim učinkom MRS 14(R) je v praksi vseeno prihajalo do slabosti. Nekatera podjetja so še vedno opredeljevala in razkrivala informacije po enem odseku, čeprav so letna poročila namigovala na obstoj večjega števila odsekov. Prav tako so nekatera posloводства še vedno izrabljala splošna, preobširna določila združevanja območnih odsekov, kar je bila ena izmed kritik MRS 14 (Street & Nichols, 2002, str. 111).

SFAS 131 – Razkritja o odsekih podjetja in z njimi povezanih informacij

V času oblikovanja MRS 14(R) v EU so se zaradi predhodno predstavljenih težav pri poročanju po odsekih sprememb lotili tudi v ZDA in Kanadi. Zaradi sočasnosti in podobnosti projekta ureditve poročanja po odsekih v ZDA in Kanadi sta se leta 1993 povezala FASB in Odbor za računovodske standarde (angl. *Accounting Standards Board*) pri Kanadskem združenju pooblaščenih računovodij (angl. *Canadian Institute of Chartered Accountants*), z namenom poenotenja ureditve poročanja po odsekih v ZDA in Kanadi (Zdolšek, 2008, str. 61). Leta 1997 je FASB sprejel nov standard SFAS 131 – Razkritja o odsekih podjetja in z njimi povezanih informacij (angl. *Disclosures about Segments of an Enterprise and Related Information*), ki je veljal od 15. decembra 1997 naprej (Nichols, Street & Gray, 2000, str. 63). SFAS 131 poleg SFAS 14 iz leta 1976 nadomešča še: SFAS 18 – Računovodsko poročanje po odsekih podjetja: Medletni računovodski izkazi (angl. *Financial Reporting for Segments of a Business Enterprise: Interim Financial Statements – an Amedment of FASB Statement No. 14*) iz leta 1977; SFAS 21 – Izključitev poročanja o dobičku na delnico in informacij po odsekih za podjetja, katerih vrednostni papirji ne kotirajo na trgu vrednostnih papirjev (angl. *Suspension of the Reporting of Earnings per Share and Segment Information by Nonpublic Enterprises – an Amendment of APB Opinion No. 15 and FASB Statement No. 14*) iz leta 1987; SFAS 24 – Poročanje o informacijah po odsekih v računovodskih izkazih, ki so predstavljeni v letnem poročilu drugega podjetja (angl. *Reporting Segment Information in Financial Statements That Are Presented in Another Enterprise's Financial Report – an Amendment of FASB Statement No. 14*) iz leta 1987; SFAS 30 – Razkritja informacij o večjih odjemalcih (angl. *Disclosure of Information about Major Customers – an Amedment of FASB Statement No. 14*) iz leta 1979 (Zdolšek, 2008, str. 62).

FASB se je pri pripravi SFAS 131 zgledoval tako po SFAS 14¹⁴ kot tudi po MRS 14(R), zato so si standardi med seboj podobni v številnih določilih in osnovah, vendar so med njimi tudi večje razlike. SFAS 14, predhodnik SFAS 131, je predpisoval dejavnostni način opredeljevanja odsekov. SFAS 131¹⁵ temelji na popolnem poslovnem načinu opredeljevanja poslovnih odsekov, katerega osnova so razpoložljivi podatki iz notranjega sistema računovodskega poročanja (Fields et al., 2001, str. 30). Prenovljen pristop ne zahteva razkritja informacij po področnih in območnih odsekih, ampak vpeljuje t. i. poslovni odsek. Uporabniki računovodskih izkazov lahko sprejemajo odločitve na istih osnovah, kot jih imajo CODM znotraj podjetja (Berger & Hann, 2003a, str. 3). Obenem podjetjem ni treba vzpostavljati vzporednega, zunanjskega sistema računovodskega poročanja, saj je ta enak notranjemu. SFAS 131 je zastavil strožja pravila združevanja odseka; vsebuje podrobnejša določila poslovnega odseka; predpisuje obvezno preračunavanje informacij posameznih nižjih ravni podjetja, kjer usmeritve morda niso skladne z ameriškimi splošno sprejetimi načeli računovodskega poročanja (angl. *United States Generally Accepted Accounting Principles*, v nadaljevanju US GAAP), z namenom zagotovitve skladnosti US GAAP in informacij na ravni celotnega podjetja ter preračunavanje informacij za pretekla obdobja, če je prišlo do spremembe sestave odsekov; zahteva enako poročanje na ravni posameznega odseka in na ravni celotnega podjetja; predpisuje obvezno medletno poročanje v medletnih računovodskih izkazih in poročilih podjetja.

Kljub kritikam dejavnostnega načina so se v nekaterih primerih informacije na njegovi osnovi izkazale za uporabne. FASB je zato v SFAS 131 vključil zahtevo, da se morajo za podjetje kot celoto razkriti tudi dodatne informacije (angl. *enterprise-wide disclosures*) o izdelkih in storitvah ter poslovanju podjetja na posameznih geografskih območjih. Zahteva velja, kadar podlaga za oblikovanje odsekov ni območje ali dejavnost, pač pa so odseki opredeljeni na drugi osnovi. Ena izmed podobnosti med SFAS 131 in SFAS 14 je tudi enaka opredelitev količinskih meril razkrivanja informacij po odsekih.

Tudi SFAS 131 in MRS 14(R) se razlikujeta že v samem izhodišču. MRS 14(R) predpisuje prilagojen poslovnostni način opredeljevanja odsekov (zahteva opredeljevanje in predstavitev področnih in območnih odsekov), SFAS 131 pa popolni poslovni način opredeljevanja odsekov (zahteva predstavitev po poslovnih odsekih). SFAS 131 v nasprotju z MRS 14(R) ne zahteva opredeljevanja odsekov na podlagi izdelkov in storitev ter geografskih območij poslovanja podjetja, temveč mora odsek izpolnjevati druge pogoje. SFAS 131 prav tako ne zahteva razkrivanja informacij po temeljnih in dodatnih oblikah poročanja po odsekih, kot jih MRS 14(R). Izhodiščna določila standarda vplivajo tudi na potrebo po vzpostavitvi vzporednega, zunanjskega sistema računovodskega poročanja po odsekih. V SFAS 131 sta sistema enaka, v določenih primerih pa je bilo v MRS 14(R) treba vzpostaviti dva različna

¹⁴ FASB je kot odgovor na kritike SFAS 14 oblikoval nov standard SFAS 131 (Jahmani, 2003, str. 102). Namen SFAS 131 je izboljšanje kakovosti poročanja po odsekih s spodbujanjem razkrivanja podrobnih informacij po odsekih (Hardin, 2009, str. 39, 42).

¹⁵ SFAS 131 vsebuje natančnejša določila poročanja po odsekih, ki jih podjetja vključujejo v računovodske izkaze (Hardin, 2009, 2 str. 1).

sistema poročanja. Razlike med SFAS 131 in MRS 14(R) so tudi pri določilih, ki se nanašajo na združevanje posameznih odsekov. MRS 14(R) vsebuje v nasprotju s SFAS 131 opredelitev posameznih gospodarskih kategorij, npr. prihodkov, odhodkov, poslovnega izida odseka, sredstev in obveznosti odseka. Obenem natančneje opredeljuje, kaj naj bo razkrito, kakšen obseg informacij po odsekih je treba razkriti ipd.

Kljub različnim izhodiščem SFAS 131 in MRS 14(R) predpisujeta poslovodni način opredeljevanja odsekov, ki je nadomestil dejavnostnega. Standarda sta si enaka v določitvi količinskih pravil, ki predpisujejo razkrivanje odsekov, in so enaki tudi v SFAS 14. Obenem tako SFAS 131 kot tudi MRS 14(R) spodbujata vsa podjetja k razkritjem informacij. Obseg podjetij, ki so zavezana k poročanju po odsekih, je po SFAS 131 in MRS 14(R) enak.

Berger in Hannova (2003b, str. 167, 168) ocenjujeta, da so potencialne prednosti SFAS 131 predvsem v poslovodnem načinu opredeljevanja odsekov. Poslovodni način v nasprotju z dejavnostnim zmanjšuje diskrecijske pravice pri odločanju o definiranju odsekov in pripomore k manjši subjektivnosti poslovodstva. Prispeva k večji možnosti uporabnikov računovodskih informacij, da pravilno napovedujejo reakcije in aktivnosti poslovodstva. Obenem naj bi se zmanjšale nekonsistentnosti med informacijami v računovodskih izkazih in informacijami v drugih delih letnega poročila podjetja.

Avtorja menita, da je največja potencialna slabost SFAS 131 zmanjšanje primerljivosti informacij po odsekih med podjetji s podobnimi izdelki in storitvami¹⁶. Standard prav tako ne opredeljuje gospodarskih kategorij, zlasti poslovnega izida odseka, zato lahko med podjetji prihaja do razlik v opredelitvi. SFAS 14 je za pripravo informacij po odsekih in konsolidiranih računovodskih izkazov zahteval skladnost z določili US GAAP, medtem ko SFAS 131 opušča zavezo skladnosti z določili US GAAP. Poslovodni način opredeljevanja odsekov omogoča tudi uporabnikom računovodskih izkazov vpogled v podlage odločanja CODM posameznega podjetja. CODM je zato odvzeta posebna pravica razpolaganja z notranjimi informacijami. SFAS 131 obenem dovoljuje diskrecijsko pravico pri odločanju o razporejanju stroškov, pri katerem lahko prihaja do subjektivnosti in oportunističnega obnašanja poslovodstva.

1.5.3 Tretje obdobje: MSRP 8

MSRP 8 – Poslovni odseki

Leta 2002 sta FASB in Upravni odbor za mednarodne računovodske standarde (angl. *International Accounting Standards Board*, v nadaljevanju IASB), ki je leto prej nasledil IASC, v Norwalku sklenila sporazum, s katerim sta se zavezala k zbliževanju MSRP in US GAAP, povečevanju in ohranjanju združljivosti obojih v smislu zmanjševanja pomembnih razlik med njimi in usklajevanje prihodnjega razvoja računovodskih standardov. Nadaljnje sta

¹⁶ Več v poglavju Primerljivost in ustreznost računovodskih informacij po odsekih.

FASB in IASB leta 2006 sprejela memorandum o soglasju, s katerim sta se zavezala, v okviru kratkoročnega projekta konvergence MSRP in US GAAP, k odpravi bistvenih razlik, ki so prisotne pri poročanju po odsekih, najkasneje do leta 2008 (Completing the February 2006 Memorandum of Understanding: A progress report and timetable for completion, 2008, str. 1). Sporazum temelji na 3 načelih:

- konvergenco računovodskih standardov je najbolje doseči z razvojem visoko kakovostnih, poenotениh standardov skozi čas;
- odprava bistvenih razlik med MSRP in US GAAP ni najboljši način doseganja potrebnega napredka poročanja po odsekih – kot najboljša rešitev se kaže razvoj enega, enotnega računovodskega standarda, ki bi izboljšal informiranost vlagateljev;
- namen računovodskih standardov, da zadovoljujejo informacijske potrebe vlagateljev, je mogoče uresničiti s pripravo novih, poenotениh in med seboj usklajenih standardov, ki bi nadomestili dosedanje.

Leta 2006 je IASB sprejel nov standard MSRP 8 – Poslovni odseki (angl. *Operating Segments*), ki je stopil v veljavo šele v začetku leta 2009, čeprav so morala podjetja njegove zahteve in določila upoštevati že pri pripravi računovodskih izkazov za leto 2008. Vzrok za daljše obdobje od sprejetja do uporabe standarda je IASB-ova želja po zagotovitvi nespremenjenega okolja (angl. *stable platform*) za nemoteno sprejemanje in uveljavljanje standardov (Completing the February 2006 Memorandum of Understanding: A progress report and timetable for completion, 2008, str. 2). Posledično ni bil pred začetkom leta 2009 v uporabi noben izmed novih standardov, ki so bili sprejeti po letu 2005 (IASB takes steps to assist adoption of IFRSs and reinforce consultation: no new standards until 2009, 2006).

Potreba po prenovi MRS 14(R) je izhajala iz ugotovitve, da so razkritja po odsekih na podlagi MRS 14(R) v primerjavi z razkritji po odsekih na podlagi SFAS 131 manj uporabna za uporabnike (IASB issues convergence standard on segment reporting, 2006). Prav tako so številne raziskave pokazale pozitivne učinke uporabe popolnega poslovnega načina opredeljevanja odsekov. Z uporabo SFAS 131 se je povečalo povprečno število poročevalskih odsekov¹⁷; razkritih je bilo več (podrobnih) informacij po odsekih; zmanjšalo se je število podjetij, ki so poročala o enem odseku; več večjih podjetij je prvič razkrivalo informacije po odsekih; povečala se je konsistentnost informacij v računovodskih izkazih; podjetjem ni bilo treba posebej vzpostavljati zunanjskega sistema računovodskega poročanja, kar je znižalo stroške podjetja; večina podjetij je spremenila opredelitev poročevalskih odsekov. Tabela 3 prikazuje poročanje po odsekih podjetja Wal-Mart Stores v času veljave SFAS 131. Iz nje je razvidno, da podjetje razkriva informacije po 4 poročevalskih odsekih, in sicer trgovine Wal-

¹⁷ Hardinova (2009, str. 42, 44) je v raziskavi odkrila, da so na novo razkriti odseki za podjetje običajno manj pomembni kot odseki, ki so bili razkriti že prejšnja leta. Pogosto so bili na novo razkriti odseki, ki so bili v času veljave SFAS 14 združeni v večje odseke. Obenem je odkrila, da so kljub običajnemu povečanju števila poročevalskih odsekov po SFAS 131 nekatera podjetja poročala celo o manjšem številu odsekov kot po SFAS 14.

Mart, klub SAM'S, mednarodno poslovanje in drugo. Število poročevalskih odsekov podjetja se je po uveljavitvi SFAS 131 v primerjavi s poročanjem v času veljave SFAS 14 (Tabela 2) povečalo z 1 na 4.

Tabela 3: Poročanje po odsekih podjetja Wal-Mart Stores (31. 1. 2000)

Dejavnost podjetja in njegovih podružnic je v večini trgovina na veliko ... v nadaljevanju (v milijonih \$):					
Fiskalno leto, Zaključek 31. 1. 2000	Trgovine Wal-Mart	Klub SAM'S	Mednarodno Poslovanje	Drugo	Konsolidirano
Prihodki od zunanjih					
Kupcev	108,721	24,801	22,728	8,763	165,013
Zaračunavanje zemljišč znotraj podjetja (dobiček)	1,542	366		(1,908)	
Prevrednotenje in amortizacija	812	124	402	1,037	2,375
Dobiček iz poslovanja	8,419	759	817	110	10,105
Stroški obresti					(1,022)
Dobiček pred davkom iz dobička, manjšinske obresti, kapital in nekonsolidirane podružnice ter kumulativni efekt na spremembo politike računovodenja					9,083
Vsa sredstva	18,213	3,586	25,330	23,220	70,349

Vir: B. B. Stanko, J. Utterback & J. Fitzgerald, Segment Reporting: The Aftermath Effects Of Statement Of Financial Accounting Standards No. 131, 2002, str. 102.

Na podlagi omenjenih ugotovitev je IASB pripravil predlog novega standarda, ki je prevzel zahteve računovodskega poročanja po SFAS 131 (Epstein & Jermakowicz, 2008, str. 787). Danes veljavni računovodski standardi v ZDA (SFAS 131) in v EU (MSRP 8) predpisujejo popolni poslovodni način opredeljevanja odsekov. Vzrok temu je zedinjenost IASC in FASB, da popolni poslovodni način opredeljevanja odsekov bolje odraža sodobne potrebe uporabnikov računovodskih izkazov ter je bolj prilagojen sodobnim organizacijskim oblikam in oblikam poslovanja kot pa prilagojeni poslovodni način. MSRP 8 in SFAS 131 prav tako vsebujeta enake opredelitve poslovnega odseka, poročevalskega odseka, predvidena razkritja po odsekih in za podjetje kot celoto, uvedbo obveznih razkritij tudi v medletnih računovodskih izkazih, merila združevanja odsekov, količinska merila za opredelitev odsekov itd. Do razlikovanja med MSRP 8 in SFAS 131 prihaja le pri nekaj manjših popravkih, ki so naštetih v Prilogi 6.

Razlike med MSRP 8 in MRS 14(R) so enake razlikam med SFAS 131 in MRS 14(R). Najpomembnejša med njimi je način opredeljevanja odsekov. MSRP 8 in SFAS 131 predpisujeta popolni poslovodni način opredeljevanja odsekov, MRS 14(R) pa prilagojenega.

Predpostavljam lahko, da je IASB, ki je pristojen za sprejemanje MRS, pri oblikovanju novega MSRP skrbno pretehtal tako prednosti in slabosti predhodno uveljavljenih računovodskih standardov v EU in ZDA kot tudi ugotovitve raziskav o poročanju po odsekih v praksi. Zato bi bilo pričakovati, da bo MSRP 8 po predložitvi v obravnavo pri Evropskem parlamentu v najkrajšem možnem času tudi potrjen za uporabo v EU. Vendar ni bilo tako, saj je imel Evropski parlament, natančneje Odbor za gospodarske in denarne zadeve (angl. *Committee on Economic and Monetary Affairs of the European Parliament*), številne pomisleke zoper MSRP 8, ki izhajajo iz dejstva, da MSRP 8 prevzema določila in slabosti SFAS 131. Odbor Evropskega parlamenta za gospodarske in denarne zadeve je zaradi slabosti MSRP 8 v primerjavi z MRS 14(R) nasprotoval uvedbi MSRP 8 (Heem & Valenza, 2010). Navajam le nekaj izmed kritik MSRP 8 (International Financial Reporting Standards in Europe – Events of 2007, 2011):

- prehod z MRS 14(R) k MSRP 8 pomeni prehod iz režima, ki jasno definira način opredeljevanja in poročanja po odsekih, k režimu, ki poslovodstvu dovoljuje preveliko fleksibilnost pri opredeljevanju odsekov;
- MSRP 8 bi moral vsebovati opredelitev gospodarskih kategorij, kot je poslovni izid odseka;
- MSRP 8 nima vpliva na priznavanje in merjenje gospodarskih kategorij, ki so vključene v računovodske izkaze podjetij, kar ima lahko negativen učinek na primerljivost informacij po odsekih in uporabnikom računovodskih izkazov (predvsem vlagateljem) povzroča težave pri razumevanju informacij po odsekih.

Evropska komisija je zaradi kritik predlagala osnutek resolucije in kasneje opravila temeljito raziskavo, v kateri je proučila učinke morebitne uvedbe MSRP 8. V septembru 2007 so bili predstavljeni izsledki raziskave potencialnih stroškov in koristi uveljavitve MSRP 8 v EU, ki nakazujejo na pozitivne učinke morebitnega sprejetja MSRP 8. Raziskava, v katero je bilo vključenih več kot 200 podjetij, je pokazala naslednje (European Commission, 2007, str. 4):

- poslovodni način opredeljevanja odsekov v MSRP 8 ima pozitiven učinek na kakovost poročanja po odsekih in kakovost informacij po odsekih, s pomočjo katerega se bosta uporabnost in relevantnost informacij po odsekih povečali;
- povečana uporabnost in relevantnost informacij po odsekih odtehtata manjšo primerljivost informacij računovodskih izkazov;
- MSRP 8 primerno zadovoljuje svetovne potrebe uporabnikov računovodskih izkazov na področju območnih razkritij, kar v praksi ne bo vplivalo na zmanjšanje razkritih informacij po območjih v primerjavi z MRS 14(R);
- MSRP 8 ne povzroča težav, povezanih z upravljanjem podjetij v EU;
- MSRP 8 vsebuje primerna določila o poročanju po odsekih za manjša podjetja, katerih vrednostni papirji kotirajo na trgu vrednostnih papirjev (angl. *smaller listed companies*); v interesu manjših podjetij je zagotavljanje enakih informacij po odsekih, kot jih

pripravljajo večja podjetja, saj navadno informacijske potrebe vlagateljev niso odvisne od velikosti podjetja.

Evropski parlament je sprejetje MSRP 8 potrdil 21. novembra 2007.

Heem in Valenza (2010) sta v raziskavi, ki je zajela 40 francoskih podjetij, katerih vrednostni papirji kotirajo na organiziranem trgu, skušala ugotoviti značilnosti sodobnega poročanja po odsekih. Kar 27 podjetij je poročalo o enakem številu odsekov tako po MSRP 8 kot tudi po MRS 14(R). Sklepati je mogoče, da MSRP 8 ni pomembno prispeval k povečanju števila poročevalskih odsekov. Obenem je 80 % podjetij opredeljevalo odseke na enak način po MSRP 8 in MRS 14(R), četudi vsebujeta standarda različne opredelitve odseka. Kljub temu da MSRP 8 ne zahteva dvotirnega sistema poročanja po odsekih, kot ga MRS 14(R), so v praksi podjetja še vedno razkrivala informacije po področnih in območnih odsekih. Raziskava je pokazala, da je 17 % podjetij z uporabo MSRP 8 razkrivalo več gospodarskih kategorij oziroma informacij po odsekih, le 4 % podjetij je razkrivalo manj informacij. Opredelitve gospodarskih kategorij po odsekih se niso pomembno razlikovale po MSRP 8 ali MRS 14(R). Avtorja povzemata, da MSRP 8 ni znatno prispeval k povečanju števila poročevalskih odsekov in števila razkritih informacij po odsekih¹⁸ ter da se kljub podobni vsebini SFAS 131 in MSRP 8 njune posledice na prakso poročanja podjetij precej razlikujejo¹⁹.

1.6 Zavezanci za pripravo računovodskih informacij po odsekih

Določila MSRP 8 se uporabljajo za:

- ločene ali posamezne računovodske izkaze podjetja:
 - s katerega dolžniškimi ali kapitalskimi instrumenti se trguje na trgu vrednostnih papirjev (domača ali tuja borza ali zunajborzni trg, vključno z lokalnimi in regionalnimi trgi) ali
 - ki je svoje računovodske izkaze predložilo, ali je v postopku predložitve, komisiji za vrednostne papirje ali drugi upravni organizaciji z namenom izdaje katere koli skupine instrumentov na javnem trgu; ter
- konsolidirane računovodske izkaze skupine z matičnim podjetjem:
 - s katerega dolžniškimi ali kapitalskimi instrumenti se trguje na trgu vrednostnih papirjev (domača ali tuja borza ali zunajborzni trg, vključno z lokalnimi in regionalnimi trgi) ali
 - ki je svoje konsolidirane računovodske izkaze predložilo, ali so v postopku predložitve, komisiji za vrednostne papirje ali drugi upravni organizaciji z namenom izdaje katere koli skupine instrumentov na javnem trgu.

¹⁸ Razlog za te ugotovitve je morda premajhen vzorec, ki ga raziskava obsega, ali proučitev polletnih računovodskih izkazov. Za bolj relevantne izide bi bilo smiselno raziskavo ponoviti na večjem vzorcu in proučiti poročanje po odsekih v letnih računovodskih izkazih.

¹⁹ Raziskave o posledicah uporabe SFAS 131 so namreč pokazale, da se je povečalo število poročevalskih odsekov in število razkritih informacij po odsekih.

Če računovodsko poročilo vsebuje tako konsolidirane računovodske izkaze obvladujočega podjetja po MSRP 8 kot tudi ločene računovodske izkaze obvladujočega podjetja, je treba informacije po odsekih predstaviti samo v konsolidiranih računovodskih izkazih (4. člen MSRP 8).

Za ta podjetja je poročanje po odsekih obvezujoče. Zanj pa se lahko odločijo tudi podjetja, ki po MSRP 8 k temu niso zavezana. Po 3. členu MSRP 8 lahko podjetja prostovoljno razkrivajo informacije, vendar jih v računovodskih izkazih ne smejo opisati kot informacije po odsekih.

Glavni cilj poročanja po odsekih je oskrbeti uporabnike računovodskih izkazov (interesne skupine) z relevantnimi informacijami in zadostiti njihovim informacijskim zahtevam, s pomočjo katerih bolj utemeljeno sprejemajo poslovne odločitve (Herrman & Thomas, 2000, str. 2). Poročanje po odsekih je za uporabnike računovodskih izkazov eden izmed ključnih vidikov računovodskega poročanja, saj lahko s pomočjo informacij po odsekih presojujejo gospodarsko okolje podjetja, učinke posameznih preteklih in sedanjih poslovnih dogodkov in dejavnosti v podjetju itd. S poznavanjem preteklega in sedanjega poslovanja pa lahko napovedujejo prihodnje denarne tokove in dobičke podjetja (Heem & Valenza, 2010). Uporabniki imajo zaradi informacij širši pogled v delovanje podjetja, saj lahko lažje ocenijo trge, na katerih posluje podjetje, presojujejo tveganja, ki jim je izpostavljeno podjetje, analizirajo pretekle denarne tokove in preteklo poslovanje po odsekih, določajo dejavnosti, ki so dobičkonosne in nedobičkonosne, itd. Pravilno razumevanje in interpretiranje informacij po odsekih jim omogoča razumevanje poslovanja in potencialov, ki jih ima podjetje kot celota (Hessling & Jaakola, 2007, str. 6). Razkritja, ki jih podjetja vključujejo v računovodska poročila, so odločilna za učinkovito delovanje kapitalskega trga, predstavljajo način komunikacije z uporabniki računovodskih izkazov in povečujejo pregled računovodskega poročanja.

V nadaljevanju predstavljam glavne skupine uporabnikov računovodskih informacij po odsekih. Vsaka izmed naštetih skupin uporabnikov ima svoje značilnosti, kar povzroča specifičnost potreb po informacijah v okviru posameznih skupin.

1.7 Uporabniki računovodskih informacij po odsekih

1.7.1 Notranji uporabniki računovodskih informacij po odsekih

Notranji uporabniki računovodskih izkazov, in posledično tudi računovodskih informacij po odsekih, so poslovodstvo podjetja, zaposleni in lastniki podjetja.

V podjetjih se vse pogosteje izoblikuje sistem decentraliziranega odločanja, ko poslovodje prenašajo del svojih pooblastil in odgovornosti na podrejene poslovodje. V podjetju se izoblikuje sistem računovodstva odgovornosti z namenom, da bi zagotovil primerjanje med uresničnim in načrtovanim poslovanjem po organizacijskih enotah, t. i. mestih odgovornosti.

Poročanje o poslovanju se izvaja po hierarhični lestvici od spodaj navzgor, tako da poslovodja posameznih območij prejme informacije iz organizacijskih enot in od zaposlenih, ki so mu podrejeni. Poslovodja območja nato poroča vodstvu podjetja. Vodstvo podjetja nato sprejema odločitve na osnovi poročil po mestih odgovornosti od vseh ravni podjetja (Hočevar, 1995, str. 42–49). Priloga 7 prikazuje primer hierarhije odgovornosti v podjetju. Naloga nadrejenih poslovodij je nadziranje delovanja in poslovanja podrejenih poslovodij oziroma organizacijskih enot (mest odgovornosti), ki jih vodijo podrejeni poslovodje (Hočevar, 2007, str. 140). Mesta odgovornosti so lahko enaka ali različna odsekom podjetja. Poročanje po organizacijskih enotah in nadziranje sta poenostavljena, kadar so mesta odgovornosti hkrati tudi odseki, zato podjetja pogostokrat mesta odgovornosti opredelijo na osnovi odsekov. Mesta odgovornosti so lahko hkrati odseki le, če so osnovana na enakem načelu kot odseki in če je zanje na voljo dvoje vrst informacij: za potrebe notranjih in zunanjih uporabnikov računovodskih informacij. Pri izpolnjevanju nalog nadrejenih poslovodij in sprejemanju odločitev CODM so računovodske informacije zelo pomembne, saj predstavljajo osnovo nadaljnjih odločitev. Glavni namen računovodskih informacij za **poslovodstvo** je pomagati dosežati cilje posloводства, oblikovati poslovno politiko, spremljati dosežke, ocenjevati zunanje vplive in vplive podjetja na okolje, načrtovati prihodnost, primerjati različne možnosti, učinkovito obvladovati proizvodjalne dejavnike, ki jih primanjkuje, nadzirati vsakodnevne postopke, reševati probleme, povezane z odločanjem o naložbah, itd. (Kavčič, Mirovič & Vidic, 2007, str. 14).

Notranji uporabniki računovodskih izkazov so tudi **lastniki kapitala podjetja**, ki jih zanimajo možni dobički in izgube ter učinkovitost rabe vloženih sredstev (Hočevar, 1999, str. 146). Informacije o uspešnosti poslovanja podjetja in posameznih odsekov jim predstavljajo osnovo nadaljnjih odločitev, npr. o investiranju v dobičkonosne odseke, morebitno opustitev nedobičkonosnih odsekov itd. Obenem je uspešnost poslovanja podjetja/odseka kazalnik uspešnosti delovanja posloводства, ki ga lahko lastniki nagradijo ali dodatno nadzorujejo in po potrebi tudi kaznujejo.

Računovodski izkazi in računovodske informacije so pomembne tudi za **zaposlence** in sindikate, ki zastopajo njihove interese. Pomagajo jim pri pogajanju ter določanju višine plač, števila delovnih ur in drugih zaposlitvenih bonitet. Obenem lahko iz izkazov razberejo produktivnost dela, za katerega so zadolženi. Potencialni zaposlenci pa lahko z računovodskimi informacijami ugotavljajo kulturo, stabilnost in prihodnje zaposlitvene možnosti podjetja ter jih primerjajo s svojimi pričakovanji in željami (Stanko et al., 2002, str. 98).

1.7.2 Zunanji uporabniki računovodskih informacij po odsekih

Zunanji uporabniki računovodskih izkazov, in s tem tudi računovodskih informacij po odsekih, so trenutni in potencialni vlagatelji, kupci, upniki, dobavitelji in regulatorne agencije.

V nadaljevanju predstavljam tipične informacijske potrebe in/ali uporabe podatkov iz računovodskih izkazov po posameznih skupinah (Stanko et al., 2002, str. 98):

- **Vlagatelji:** z uporabo računovodskih izkazov, ki vsebujejo pretekle denarne tokove in podatke o uspešnosti sedanjega poslovanja, ocenjujejo stopnjo gotovosti bodočih denarnih tokov podjetja. Na podlagi pripravljenih ocen lahko sprejemajo bolj primerne in pravilne odločitve o prodaji, nakupu ali ohranitvi vrednostnih papirjev v podjetju.
- **Kupci:** računovodski izkazi jim pomagajo pri določitvi, ali se lahko zanesejo na podjetje in od njega upravičeno pričakujejo, da jih bo tudi v prihodnje oskrboval s proizvodi in storitvami. Ob pravilni uporabi in interpretaciji računovodskih izkazov lahko pridobijo podatke, ki jim bodo v pomoč pri ocenitvi bodočih prodajnih cen proizvodov in storitev. Podrobnejša proučitev računovodskih izkazov lahko nakazuje tudi na morebitno spremembo linije proizvodov in storitev, s katero se podjetje ukvarja.
- **Upniki:** upniki oziroma posojilodajalci uporabljajo računovodske izkaze za ocenitev zmožnosti podjetja za izpolnjevanje pogojev, ki jih vsebuje posojilna pogodba. Ocenitev je pomembna tako v času sklepanja posojilne pogodbe, ko se želi upnik seznaniti s tveganostjo podjetja, kot tudi v času veljavnosti sklenjene pogodbe, ko želi upnik zaščititi svoje interese. Z namenom zavarovanja interesov in zagotovitve prejetja pričakovanega donosa na investicijo (povračilo glavnice in pripadajočih obresti) se od posojilojemalca zahteva, da vzdržuje določena finančna razmerja na dogovorjeni ravni in se drži drugih dogovorov, ki so predmet posojilne pogodbe.
- **Dobavitelji:** na podlagi računovodskih izkazov lahko predvidevajo prihodnje povpraševanje po izdelkih ali storitvah s strani proučevanega podjetja. Računovodske informacije jim dajejo smernice za določitev meje, do katere bodo podjetju posodili kredit, in pogojev za kreditiranje.
- **Regulatorne agencije:** računovodske izkaze uporabljajo za nadzorovanje delovanja podjetja ter preverjanje, ali podjetje posluje in poroča po veljavnih predpisih. Izkazi jim prav tako predstavljajo podlago za določanje potrebe po prihodnjem razvoju zakonskih zahtev in reguliranju poročanja.

Med interesne skupine računovodskih izkazov sodijo tudi **analitiki** (Segment reporting – An opportunity to explain the business, 2011). Le-ti z različnimi orodji in analitičnimi tehnikami napovedujejo prihodnje dogodke, npr. denarne tokove, tokove prihodkov, stopnjo tveganosti. Pravilnost njihove ocene prihodnjega poslovanja je med drugim odvisna od kredibilnosti in pravilnosti informacij v računovodskih izkazih podjetij (Paul & Largay, 2005, str. 305). Uporabnost izsledkov analitičnih raziskav izhaja iz odkritja še nerazkritih notranjih informacij in iz interpretacije javno dostopnih informacij. Napovedi so izrednega pomena za vlagatelje, obenem pa njihova pomembnost narašča s kompleksnostjo računovodskih izkazov večjih podjetij (Chen, Cheng & Lo, 2010, str. 206).

Uporabniki računovodskih informacij so tudi **revizorji**, ki vlagateljem priskrbijo neodvisno zagotovitev, da so računovodski izkazi v vseh pomembnih pogledih skladni z MRS. Vlagatelji

od posloводства vse pogosteje zahtevajo, kot predpogoj vložitve denarja v podjetje, da najame neodvisnega revizorja za pregled računovodskih izkazov, četudi to ni zakonsko obvezno. Tako se zavarujejo, da pred pomembno investicijo pridobijo računovodske informacije, ki so resničen in pošten prikaz stanja poslovanja. Raziskave obenem nakazujejo, da vlagatelji dojemajo revizijske ocene kot verodostojne (Healy & Palepu, 2001, str. 415).

FASB si prizadeva zadostiti informacijskim potrebam vseh skupin uporabnikov računovodskih izkazov, a se te med seboj zelo razlikujejo. Skupine uporabnikov se med seboj razlikujejo v specifičnosti informacijskih potreb (Stanko et al., 2002, str. 99). Prav tako imajo različne finančne sposobnosti in zmožnosti interpretacije računovodskih informacij (Chen et al., 2010, str. 209). FASB je zato sklenil, da morajo biti računovodski izkazi pripravljeni tako, da jih razumejo povprečni uporabniki z zadostnim in razumnim znanjem (angl. *reasonable knowledge*) o poslovanju ter gospodarskih dejavnostih podjetja, ki so se pripravljene podučiti o pravilni uporabi razpoložljivih informacij (Stanko et al., 2002, str. 99).

1.8 Prednosti in tveganja poročanja po odsekih

Odločitve posloводства vsakega podjetja o razkrivanju informacij in pripravi letnih poročil se navezujejo tudi na poročanje po odsekih. Za posloводство podjetja, ki ni zavezano k poročanju po odsekih, je pomembna odločitev, ali naj podjetje kljub temu prostovoljno pripravi in razkrije informacije po odsekih. Za posloводство podjetja, ki je po MRS zavezano k poročanju po odsekih, pa je znatnega pomena odločitev, kako podrobno naj poroča po odsekih. Razkrivanje informacij po odsekih ima namreč za podjetja tako pozitivne kot tudi negativne učinke, ki predstavljajo prednosti in slabosti (tveganja) poročanja.

Razkrivanje informacij po odsekih ima lahko naslednje **pozitivne učinke**:

- Številne empirične raziskave dokazujejo, da imajo podjetja, ki razkrivajo več informacij po odsekih, v primerjavi s podjetji, ki teh informacij ne razkrivajo oziroma jih razkrivajo v manjšem obsegu, navadno nižjo zahtevano stopnjo donosa na kapital (t. i. stroški kapitala²⁰) (Kothari, Li & Short, 2008, str. 3). Prav tako ugotavljajo, da večji obseg razkritih informacij prispeva k povečanju likvidnosti kapitalskega trga in zmanjšanju stroškov kapitala preko zmanjšanja transakcijskih stroškov ali preko povečanja povpraševanja po vrednostnih papirjih podjetja (Botosan & Plumlee, 2000, str. 3).
- Razkrivanje večjega števila informacij po odsekih ima navadno za posledico nižjo razpršenost različnih napovedi (angl. *bid-ask spread*) analitikov in nižje stroške dolga v času izdaje (Leuz & Verrecchia, 1999, str. 5).
- Večji obseg razkritih informacij zmanjša nestanovitnost oziroma volatilitnost napovedi prihodnjih dobičkov podjetja (Leuz & Verrecchia, 1999, str. 44). Natančnost napovedi

²⁰ Strošek lastniškega kapitala podjetja določa najmanjšo donosnost, ki jo vlagatelj zahteva na vložena sredstva. Strošek kapitala je podlaga za izračun diskontnega faktorja, s katerim se izračunavajo današnje vrednosti pričakovanih denarnih tokov, ki pripadajo lastnikom podjetja (Stubej, 2011, str. 21).

uporabnikov računovodskih izkazov, zlasti analitikov, o prihodnjih dobičkih podjetja se je izrazito povečala po uvedbi SFAS 131, ki je v primerjavi s SFAS 14 predpisoval obsežnejša razkritja po odsekih (Botosan & Stanford, 2005, str. 755). Obenem velja, da so se znatno zmanjšale napake napovedi analitikov o prihodnjih dobičkih (Piotroski, 2003, str. 227). Uvedba SFAS 131 je obenem pripomogla k povečanju soglasnega mnenja med analitiki o napovedanem prihodnjem poslovanju podjetja (Hardin, 2009, str. 4).

- Prednost podrobnejšega poročanja po odsekih je tudi v izboljšanju napovedi analitikov o prihodnjih popravkih (angl. *analysts` forecast revisions*) in povečanju stopnje kapitalizacije prihodkov²¹ (angl. *earnings` capitalization rate*) (Leuz & Verrecchia, 1999, str. 6).
- Večji obseg razkritih informacij bo najverjetneje privabil vlagatelje, pozitivno vplival na njihovo pozornost in zanimanje za podjetje ter jih prepričal, da poteka trgovanje z vrednostnimi papirji podjetja po pošteni ceni. Posledično se bo povečala tudi likvidnost vrednostnih papirjev podjetja (Bailey, Karolyi & Salva, 2006, str. 176).
- Z obsežnejšim poročanjem po odsekih se izboljšajo kredibilnost, razpoložljivost in preglednost informacij, kar je za uporabnike računovodskih izkazov zelo pomembno (Piotroski, 2003, str. 228). Core (2001, str. 443) opozarja, da popolne kredibilnosti informacij po odsekih vendarle ni mogoče zagotoviti, ker je to za podjetje predrago.

Kljub navedenim prednostim se podjetja običajno soočajo tudi s slabostmi (tveganji) poročanja po odsekih, ki so vzrok preračunljivega obnašanja posloводства pri razkrivanju informacij po odsekih. Najpomembnejše **slabosti** razkrivanja informacij po odsekih so:

- Mnoge raziskave predpostavljajo, da na odločitev posloводства o poročanju po odsekih vpliva skrb, da bi razkritja občutljivih zasebnih informacij (angl. *proprietary information*) morda oslabil konkurenčni položaj podjetja na trgu, saj bi se lahko konkurenti zaradi informacij o nadpovprečnih dobičkih v določenih odsekih vključili v enake dejavnosti kot podjetje (Healy & Palepu, 2001, str. 424). Informacije lahko namreč razkrivajo strategije podjetja, raven čezmejnih operacij in poslovanja ter notranjo integracijo (Nichols & Street, 2007, str. 54). Številne raziskave so pokazale, da podjetja nerada razkrivajo informacije po odsekih, ki bi lahko povzročile slabši konkurenčni položaj in zmanjšanje tržnega deleža. Pomembno je omeniti, da je skrb za posledice razkritij odvisna tudi od narave konkurence, v kateri posluje podjetje. Skrb je večja za podjetje, ki ima na trgu številne konkurente in obstaja verjetnost vstopa novih, kot pa za podjetje, ki je na svojem področju dolga leta vodilno²² (Healy & Palepu, 2001, str. 424).
- Prikrivanje informacij o podpovprečnem poslovanju in dobičkih posameznega odseka je znak uporabnikom računovodskih izkazov, zlasti lastnikom (principal), o slabem

²¹ Stopnja kapitalizacije prihodkov je metoda določanja vrednosti podjetja na podlagi izračunavanja neto sedanje vrednosti pričakovanih prihodnjih dobičkov ali denarnih tokov (Capitalization of Earnings, 2011).

²² Ni nujno, da ima stopnja konkurence le negativen vpliv na obseg razkritih informacij po odsekih. V nekaterih primerih ima lahko tudi pozitiven vpliv. Več o vplivu konkurence na odločitev posloводства o poročanju po odsekih v poglavju Dejavniki, ki vplivajo na razkrivanje informacij po odsekih.

poslovođenju podjetja (agent) (Berger & Hann, 2003a, str. 2). To je poimenovano agencijski problem, ko agent principalu prikriva podpovprečno uspešnost poslovanja posameznega odseka ali kakšno drugo težavo, ki se je pojavila v podjetju, saj želi ohraniti svoj položaj v podjetju ter še naprej prejemati bonitete in druge nagrade, ki so povezane z njegovo uspešnostjo. Agencijski problem nastane, ker se principal aktivno ne vključuje v odločitve agenta, medtem ko agent deluje in sprejema odločitve v svojo korist, kar lahko povzroči tudi razlastitev sredstev principala (Healy & Palepu, 2001, str. 409). Večji kot je agencijski problem v podjetju, večji je nadzor principala nad agentom in s tem povezani stroški. Tudi preostali uporabniki računovodskih izkazov lahko zaznajo prisotnost agencijskega problema v podjetju, katerega posledica so podrobnejša razkritja informacij po odsekih (Berger & Hann, 2003a, str. 2, 11).

- Razkrivanje obsežnih informacij po odsekih povečuje stroške priprave, predstavitve in širjenja informacij (Prencipe, 2002, str. 4). V času veljave dejavnostnega načina opredeljevanja odsekov je podjetjem razkrivanje informacij nalagalo velike stroške. V poslovodnem načinu, v katerem sta notranji in zunanji sistem računovodskega poročanja enaka, pa so za podjetja ta bremena relativno veliko nižja.
- Večji obseg razkritih informacij po odsekih za podjetje pomeni tudi povečanje stroškov revidiranja, saj morajo revizorji pregledati in testirati večji obseg informacij (Prencipe, 2002, str. 4).

Potreba po računovodskem poročanju in razkritjih izvira iz informacijske asimetrije med poslovođstvom, vlagatelji in posredniki. Prikrite informacije in naraščajoča kompleksnost poslovanja pa preprečujejo učinkovito alokacijo sredstev na kapitalskem trgu (Healy & Palepu, 2001, str. 406–408). Vzrok nastanka informacijske asimetrije je mogoče najti v različnih in nasprotujočih si interesih poslovođstva in vlagateljev, njena posledica pa je povečanje stroškov kapitala podjetja (Leuz & Verrecchia, 1999, str. 1). O informacijski asimetriji na kapitalskih trgih govorimo, ko imajo nekateri udeleženci na trgu bolj kakovostne informacije oziroma imajo na voljo večje število informacij kot drugi udeleženci. Informacijska asimetrija lahko vpliva na okolje trgovanja z vrednostnimi papirji podjetja in ima neugoden vpliv na likvidnost. V tem primeru bi njeno zmanjšanje koristilo udeležencem na trgu in izboljšalo učinkovitost okolja trgovanja. Če povečanje razkritij računovodskih informacij zmanjšuje informacijsko asimetrijo, lahko predpostavljamo, da zahteve po dodatnih razkritjih po odsekih v SFAS 131 izboljšuje okolje trgovanja vrednostnih papirjev²³. Navadno velja, da več razkritih informacij zmanjšuje informacijsko asimetrijo med podjetjem in uporabniki računovodskih izkazov²⁴ (Cho, 2010, str. 23). Pri vzpostavitvi primernejše alokacije sredstev, blaženju agencijskega problema ter zmanjšanju informacijske asimetrije

²³ Dodati je treba, da vsaka razkrita informacija nujno ne prispeva k boljši učinkovitosti okolja trgovanja. Namreč, nepotrebne in odvečne informacije morda nimajo učinka na informacijsko asimetrijo (Hardin, 2009, str. 3).

²⁴ Kadar vsebujejo obvezna razkritja nepotrebne in odvečne informacije, pa računovodski izkazi ne ustvarjajo dodane vrednosti. Določene vrste informacij slabšajo informacijsko asimetrijo in povzročajo nelikvidnost podjetja, ker so stroški (npr. priprave in razkrivanja informacij po odsekih) večji od koristi (Hardin, 2009, str. 37).

igrajo pomembno vlogo, poleg razkritij, ki jih podjetja vključujejo v računovodske izkaze, tudi institucije, ustanovljene za zagotavljanje in pospeševanje kredibilnosti razkritij (Kothari et al., 2008, str. 1). Priloga 8 prikazuje vlogo razkritij, informacij in finančnih posrednikov na kapitalskih trgih.

1.9 Načini izogibanja določbam standardov poročanja po odsekih

Številni avtorji, ki raziskujejo prakso poročanja po odsekih, opozarjajo na težavo pravilnega poročanja po MRS (angl. *compliance problem*) (Paul & Largay, 2005, str. 306). Na preračunljivo obnašanje posloводства vplivajo uspešnost oziroma neuspešnost poslovanja podjetja ali posameznega odseka, varnost zaposlitve posloводства, nagrajevanje posloводства za uspešnost in pozaposlitvene možnosti itd. Vzroki za neskladnost poročanja z določbami MRS se večinoma navezujejo na agencijski problem in lahko vodijo posloводство v skušnjava, da se izogne ali izkrivlja določbe MRS. Posloводство ima npr. tendenco k izogibanju določbam MRS, kadar ima podjetje ali posamezen odsek slabšo uspešnost, morda celo izgubo iz poslovanja. V tem primeru se bo posloводство najverjetneje obnašalo preračunljivo, z namenom nerazkrivanja podatkov o slabem poslovanju. Tako se bo izognilo tudi morebitnemu povečanju zunanjega nadzora ali izgubi bonitet in nagrad, ki jih prejema (Kothari et al., 2008, str. 11).

Eden izmed načinov preračunljivega obnašanja posloводства je **prirejanje računovodskih informacij**. Posloводства podjetij imajo motiv, to je izogibanje razkrivanju izgube posameznega odseka, ter priložnost prirejanja in prikrojevanja poslovnih izidov posameznega odseka (Hann & Lu, 2009, str. 24). Manipulacijo z informacijami po odsekih omogoča diskrecijska pravica, ki poslovodu dopušča določeno raven svobodnega odločanja o nekaterih določbah MRS. Podjetja lahko po MSRP 8 npr. različno opredeljujejo prihodke, odhodke in poslovni izid posameznega odseka. Hannova in Lujeva (2009, str. 2) sta podrobneje proučili možnost svobodnega odločanja o razporejanju stroškov na posamezne odseke. Ugotovili sta, da MSRP 8 in SFAS 131 ne zahtevata popolne razporeditve nastalih stroškov na posamezne odseke, prav tako dovoljujeta razporeditev določenih skupnih splošnih stroškov (angl. *allocation of all overhead costs*) na razumni osnovi (angl. *reasonable basis*), kar dopušča subjektivnost in fleksibilnost odločanja posloводства. Poslovodu je omogočeno prirejanje dobičkov po odsekih tako, da ne razporedi vseh nastalih stroškov po odsekih ali pa jih preračunljivo razporedi po odsekih. V raziskavi je bilo še ugotovljeno, da je SFAS 131 prispeval k zmanjšanju manipulacije s poslovnimi izidi odsekov. Po uvedbi SFAS 131 se je v primerjavi s SFAS 14 zmanjšalo prikrojevanje izgub posameznih odsekov (Hann & Lu, 2009, str. 24).

Posloводства so prirejala računovodske informacije med drugim z združevanjem različnih odsekov, ki so se pomembno razlikovali v tveganjih in donosih, zato po predpisih ne bi smeli

biti združeni v isti odsek²⁵ (Piotroski, 2003, str. 226). Raziskave so pokazale, da se je z uvedbo SFAS 131 znatno povečalo število poročevalskih odsekov. Vzrok temu je diskrecijska pravica posloводства in ohlapnost opredelitev odseka v predhodniku SFAS 131, kar so posloводства izrabljala za nerazkrivanje dejanske uspešnosti posloovanja posameznega odseka (Paul & Largay, 2005, str. 307).

2. način izogibanja določbam MRS je **zmanjšanje pomembnosti vrednosti razkritij in/ali nerazkrivanje pomembnih informacij**, ki bi lahko podjetju povzročile negativne posledice, če bi jih izvedeli konkurenti (Nichols & Street, 2007, str. 55). Podjetja zaradi morebitnih negativnih posledic razkritij ne razkrivajo pomembnih strateških informacij, temveč razkrivajo manj pomembne informacije po odsekih, le da niso v neskladju z določbami MRS²⁶. Healy in Palepu (2001, str. 406) opozarjata, da ravno MRS dajejo poslovodu diskrecijsko pravico za odločanje o poročanju po odsekih. Z izrabo le-te se zmanjšata informiranost in razumevanje uporabnikov računovodskih izkazov, kar privede do povečanja informacijske asimetrije med uporabniki in poslovodstvom.

Zdolšek (2009b, str. 88) kot enega izmed načinov preračunljivega obnašanja posloводства omenja tudi **reorganizacijo notranje organizacijske strukture**. Pred sprejetjem SFAS 131, čemur je nasprotovalo več podjetij, so mnoga posloводства odkrito nakazala, da bodo uporabila vsa sredstva, ki so jim na voljo (med njimi je tudi notranja reorganizacija podjetja), da se bodo izognila razkrivanju pomembnih strateških informacij po odsekih.

4. način izogibanja določbam MRS, ki ga v praksi uporablja posloводство, je **poznejše razkrivanje informacij po odsekih**. Poznejše oziroma zakasnelo poročanje o informacijah po odsekih je navadno povezano s slabimi novicami (angl. *bad news*). Ena izmed raziskav je pokazala, da posloводства praviloma odlašajo z razkritji, kadar se v podjetju pojavijo slabe novice (o katerih je treba poročati), saj imajo slabe novice neugoden učinek za podjetje. Kljub temu da MRS zahtevajo medletno poročanje o informacijah po odsekih (ne glede na to, ali so informacije dobre ali slabe za podjetje), se posloводства zaradi negativnega učinka slabih novic odločajo za njihovo zadržanje in o njih poročajo šele po razkritju prostovoljnih informacij. Kadar pa so informacije dobre (angl. *good news*), ima njihovo razkritje pozitiven učinek na podjetje, zato ima posloводство motiv, da o njih pravočasno poroča ali jih celo neuradno vnaprej razkrije (Kothari et al., 2008, str. 11).

Določila SFAS 131 in MSRP 8 so zmanjšala diskrecijsko pravico posloводства in omejila subjektivnost pri opredeljevanju odsekov. Posledično je to pripomoglo tudi k zmanjšanju možnosti izogibanja oziroma nerazkrivanja predpisanih informacij po odsekih. Možnosti

²⁵ Za to vrsto preračunljivega obnašanja je npr. motivirano podjetje, ki želi z reguliranjem višine transfernih cen prenesti dobiček v državo z najugodnejšo davčno zakonodajo in se tako izogniti morebitni davčni kontroli v državi, kjer se je dobiček prvotno ustvaril (Hardin, 2009, str. 43).

²⁶ Posloводство lahko selektivno poroča o prihodkih odseka, vendar ne razkrije ustvarjenih dobičkov posameznega odseka. Posreden razlog takšnega obnašanja je morda različna višina stroškov in koristi poročanja o informacijah o prihodkih ali dobičkih odseka (Piotroski, 2003, str. 227, 228).

izogibanja določbam MRS so se sicer zmanjšale, a vendarle ne v celoti odpravile. Poslovodstvu je v praksi še vedno omogočeno izkrivljanje predpisov in manipulativno obnašanje. Takšno delovanje poslovodstva pa je za podjetje nedvomno škodljivo, saj povzroča zmanjšanje likvidnosti kapitalskih trgov in povečevanje nezaupanja v njihovo delovanje. Prav tako se povečujeta negotovost in nezaupanje v delovanje poslovodstva, ki ne razkriva predpisanih informacij po odsekih. Povečuje se informacijska asimetrija, ker uporabniki računovodskih izkazov ne morejo dostopati do relevantnih in resničnih informacij. Če povzamem, poslovodstvo bi moralo poročati po odsekih po določenih standardov, saj mu v nasprotnem primeru grozijo sankcije organov, pristojnih za zagotavljanje skladnosti računovodskih poročil podjetij z MRS. Obenem bi moralo poročati na način, ki kar najbolje zadovolji pričakovanja in zahteve uporabnikov računovodskih izkazov. Vsako drugačno poročanje, ki je navadno posledica oportunitizma ter strahu pred zunanjim nadzorom in odvzemom bonitet, je za podjetje škodljivo, če ne na kratek rok, pa nedvomno na daljši rok.

1.10 Dejavniki, ki vplivajo na razkrivanje informacij po odsekih

Podjetja so po MRS zavezana k pripravi in razkrivanju informacij po odsekih, ki jih vključujejo v računovodske izkaze in druga poročila. Poslovodstvo, ki je odgovorno za pripravo in razkrivanje informacij po odsekih, je pod pritiskom, saj bodo imele razkrite informacije določen pozitiven in negativen vpliv na uporabnikova mnenja o podjetju ter njegovo vrednotenje podjetja. Politika poročanja je zaradi potencialnih učinkov pomembna za poslovodstvo, zato ji je treba posvečati pomembno pozornost.

V nadaljevanju predstavljam pomembnejše dejavnike, ki vplivajo na odločitev poslovodstva o razkrivanju informacij po odsekih. Ti so: država, kjer je sedež podjetja; velikost podjetja; sektor gospodarstva, v katerem deluje podjetje; uvrščenost vrednostnih papirjev podjetja na organiziran trg vrednostnih papirjev; razpršenost lastništva podjetja; finančni vzvod podjetja; rast odsekov ali podjetja; dobičkonosnost odseka ali podjetja; stroški poročanja po odsekih; prisotnost konkurence in medsebojna prepletenost odsekov podjetja.

Država, kjer je sedež podjetja

Kakovost poročanja po odsekih se pomembno razlikuje med državami. Razlogov, da država sedeža podjetja vpliva na razkrivanje informacij po odsekih, je več (Herrmann & Thomas, 1996, str. 5):

- Značilnosti posameznega poslovnega okolja vplivajo na obnašanje poslovodstva ter njegovo zaznavanje dileme med stroški in koristmi razkritij po odsekih.
- Države imajo različne nacionalne predpise, ki urejajo poročanje po odsekih. Obstoj razlik v določbah, ki se navezujejo na obvezno razkrivanje informacij po odsekih, nakazuje na potencialne razlike v razkrivanju informacij po odsekih nasploh (torej tudi v razkrivanju prostovoljnih, dodatnih informacij po odsekih).

- Med državami prihaja do razlik v zaznavanju in pomenu prostovoljnih, dodatnih informacij po odsekih. Vpliv obveznih razkritij po odsekih na prostovoljna razkritja je odvisen od tega, ali se obvezno in prostovoljno razkritje štejeta kot dopolnila ali nadomestila. Nadomestila sta, kadar so osnova obveznih razkritij občutljive zasebne informacije, dopolnila pa, kadar zasebne informacije niso osnova obveznih razkritij po odsekih. Ker se države razlikujejo v zaznavanju zasebnosti informacij, prihaja med njimi tudi do razlik v kakovosti poročanja po odsekih.

Herrmann in Thomas (1996, str. 17) sta v raziskavi odkrila, da dosegajo države, ki predpisujejo podrobnejša določila in zahtevajo večji obseg obveznih razkritij po odsekih, večjo kakovost razkritij.

Velikost podjetja

Številne raziskave nakazujejo pozitivno korelacijo med velikostjo podjetja in obsegom razkritih informacij po odsekih. Povedano drugače, večje kot je podjetje, večji je obseg razkritih informacij po odsekih, saj imajo velika podjetja praviloma manjše stroške razkrivanja občutljivih informacij, so manj dovzetna za morebitno zmanjšanje konkurenčne prednosti, saj imajo močen položaj v pogodbenih razmerjih s kupci in dobavitelji, ter se v manjši meri zatekajo k preračunljivemu poročanju po odsekih. Večja podjetja zato praviloma razkrivajo več informacij po odsekih kot manjša (Prencipe, 2002, str. 8). Nekatere raziskave povzemajo ravno nasprotno ugotovitve, in sicer, da je korelacija med velikostjo podjetja in obsegom razkritih informacij po odsekih negativna, saj so večja podjetja politično bolj občutljiva. Na odločitev posloводства, kako oblikovati politiko poročanja po odsekih in v kakšnem obsegu poročati po odsekih, vpliva tudi morebitno razkritje političnega okolja in delovanja podjetja v računovodskih izkazih (Herrmann & Thomas, 1996, str. 5). Različne raziskave so dale mešane izide glede vpliva velikosti podjetja na obseg in kakovost razkritih informacij po odsekih.

Sektor gospodarstva, v katerem deluje podjetje

Na politiko razkrivanja informacij po odsekih vpliva tudi sektor gospodarstva, v katerem deluje podjetje. Podjetja v istem sektorju gospodarstva imajo podobno raven konkurence, tveganj, donosov, priložnosti za rast ipd. Pričakovati je, da bo praksa poročanja po odsekih med podjetji, ki delujejo v istem sektorju, podobna, medtem ko bo praksa med podjetji, ki delujejo v različnem sektorju, različna (Herrmann & Thomas, 1996, str. 6).

Uvrščenost vrednostnih papirjev podjetja na organiziran trg vrednostnih papirjev

Številne ugotovitve raziskav, med njimi tudi raziskava Herrmanna in Thomasa (1996, str. 6), nakazujejo, da podjetja, katerih vrednostni papirji so uvrščeni na kateri koli (domači ali tuji) organiziran trg vrednostnih papirjev, razkrivajo večji obseg informacij po odsekih kot

podjetja, ki nimajo uvrščenih vrednostnih papirjev na kateri koli organiziran trg vrednostnih papirjev. Menim, da so eden izmed razlogov manjša pričakovanja uporabnikov, kadar podjetje nima vrednostnih papirjev na organiziranem trgu vrednostnih papirjev. Za uporabnike računovodskih izkazov podjetij, katerih vrednostni papirji kotirajo na organiziranem trgu vrednostnih papirjev, pa so informacije po odsekih znanega pomena, saj morajo odražati pošteno vrednost vrednostnih papirjev, s katerimi trgujejo uporabniki. Raziskave so prav tako pokazale, da podjetja, katerih vrednostni papirji kotirajo na organiziranem trgu vrednostnih papirjev zunaj države, kjer je sedež podjetja, razkrivajo večji obseg informacij po odsekih kot podjetja, ki imajo vrednostne papirje uvrščene na organiziran trg vrednostnih papirjev znotraj države, kjer je sedež podjetja. Razloga sta dva (Herrmann & Thomas, 1996, str. 6, 7):

- Podjetja, katerih vrednostni papirji kotirajo na tujih organiziranih trgih vrednostnih papirjev, imajo dolg pogosteje financiran od tujih vlagateljev kot podjetja, katerih vrednostni papirji kotirajo na domačem trgu vrednostnih papirjev. Poslovodstvo podjetja se bo zato morda odločilo za večji obseg razkritij po odsekih, da zadosti zahtevam, pričakovanjem in kulturi tujih bank, ki so ene izmed uporabnikov računovodskih izkazov. Podjetja, ki želijo pridobiti kapital na organiziranem trgu vrednostnih papirjev izven države, kjer je sedež podjetja, imajo navadno večji obseg razkritij informacij po odsekih, saj je njihov interes zadovoljiti informacijske potrebe tujih, mednarodnih vlagateljev in pritegniti njihovo pozornost.
- Podjetja, katerih vrednostni papirji kotirajo na tujih organiziranih trgih vrednostnih papirjev, z večjim obsegom obveznih in dodatnih razkritij po odsekih premagujejo mednarodne razlike v računovodskih predpisih.

Prencipova (2002, str. 7, 8) dodaja, da na obseg in kakovost razkritih informacij vpliva tudi doba, v kateri ima podjetje uvrščene vrednostne papirje na organiziranem trgu vrednostnih papirjev. Stroški pridobivanja, pripravljanja in razkrivanja informacij so praviloma večji za podjetja, ki teh opravil niso vajena oziroma jih redkeje opravljajo. Za podjetja, katerih vrednostni papirji že dalj časa kotirajo na organiziranem trgu vrednostnih papirjev, so stroški poročanja po odsekih manjši. Ta podjetja prav tako bolje poznajo potrebe in pričakovanja uporabnikov računovodskih izkazov, ker pogosteje pripravljajo informacije po odsekih, zato je kakovost njihovih razkritij boljša.

Razpršenost lastništva podjetja

Teorija predpostavlja, da večja razpršenost lastništva podjetja povečuje odmaknjenost med principalom in agentom. Večja odmaknjenost med njima pa nadaljnje povečuje agencijske stroške in informacijsko asimetrijo (Herrmann & Thomas, 1996, str. 6, 7). Ker je namen poročanja po odsekih zmanjševanje informacijske asimetrije, je mogoče predpostavljati, da je med razpršenostjo lastništva podjetja in obsegom razkritih informacij po odsekih pozitivna

korelacija. Raziskave so pokazale, da večja razpršenost lastništva podjetja povečuje kakovost razkritij po odsekih (Prencipe, 2002, str. 9).

Finančni vzvod podjetja

Tudi finančni vzvod²⁷ vpliva na prakso poročanja po odsekih. Nekatere raziskave so pokazale, da je ob povečanju stopnje finančnega vzvoda²⁸ poslovodstvo bolj motivirano za razkrivanje informacij po odsekih. Druge raziskave so pokazale ravno nasprotno, in sicer, da so ob povečanju stopnje finančnega vzvoda podjetja manj motivirana za razkrivanje večjega obsega informacij po odsekih (Prencipe, 2002, str. 9). Raziskava, ki sta jo izvedli Botosanova in Stanfordova (2005, str. 754), je pokazala, da se podjetja s povečano stopnjo informacijske asimetrije in upadajočo stopnjo likvidnosti običajno pogosteje odločajo za razkrivanje večjega obsega informacij po odsekih.

Rast odsekov ali podjetja

Negativne posledice razkrivanja informacij po odsekih lahko občutijo predvsem podjetja, ki na trgu dosegajo rast. Njihova rast je običajno povezana z obstojem rastočih trgov ali z vstopom na nove, dobičkonosne trge. V obeh primerih informacije po odsekih konkurentom razkrivajo obstoj poslovnih priložnosti, kar za podjetje predstavlja veliko potencialno tveganje. Za podjetje je pomembna odločitev, ali razkriti odseke podjetja, ki dosegajo visoko stopnjo rasti in mu predstavljajo vir novih potencialnih poslovnih priložnosti, ali z izkrivljanjem zahtev MRS poročati na način, ki ne bo ogrozil njegovega prihodnjega poslovanja (Prencipe, 2002, str. 7). Raziskava, v kateri je Prencipova (2002, str. 15) proučevala vpliv rasti na poročanje po odsekih, je pokazala obstoj negativne korelacije med rastjo podjetij in obsežnejšim poročanjem po odsekih. Podjetja, ki dosegajo večjo rast, praviloma razkrivajo manjši obseg informacij po odsekih.

Dobičkonosnost odseka ali podjetja

Večja kot je dobičkonosnost posameznega odseka ali celotnega podjetja, večja je dilema poslovodstva, ali v računovodskih izkazih in drugih poročilih razkriti informacije o dobičkonosnosti ali jih raje prikriti. Če se odloči za razkritje informacij o dobičkonosnosti, lahko s tem zmanjša tveganje, da bi uporabniki računovodskih izkazov in kapitalski trgi negativno reagirali na pomanjkanje razkritja informacij. Na drugi strani pa lahko z razkritji informacij po odsekih potencialno ogrozi svoj konkurenčni položaj na trgu. Raziskave niso dale jasnega odgovora na vprašanje o pozitivni ali negativni korelaciji med dobičkonosnostjo in obsegom razkritij po odsekih (Prencipe, 2002, str. 10). Podjetja praviloma izkrivljajo

²⁷ Finančni vzvod obravnava razmerje med dobičkom iz poslovanja in celotnim dobičkom (Simoneti, 2005).

²⁸ Stopnja finančnega vzvoda je kvocient med stopnjo spremembe dobička iz poslovanja in stopnjo spremembe celotnega dobička, pri čemer se stopnja spremembe izračuna na podlagi podatkov za dve časovni obdobji (Simoneti, 2005).

zahteve MRS in v manjšem obsegu razkrivajo informacije po odsekih, kadar so razlike v dobičkonosnosti in uspešnosti poslovanja po posameznih odsekih večje. Razlike v dobičkonosnosti odsekov namreč povečujejo stroške posredovanja informacij po odsekih, zato se podjetja odločajo za združevanje informacij. Raziskava Bergerja in Hannove (2003a, str. 42) je dokazala, da želi poslovodstvo z združevanjem informacij po odsekih zaščititi doseženo dobičkonosnost in se izogniti morebitnim negativnim učinkom poročanja po odsekih.

Stroški poročanja po odsekih

Prencipova (2002, str. 15) je v raziskavi odkrila obstoj pozitivne korelacije med podrobnostjo obveznih razkritij po odsekih in stroški, povezanimi s poročanjem po odsekih. Navadno velja, da večja podrobnost obveznih razkritij po odsekih povzroča večje stroške pridobivanja, priprave in poročanja o informacijah po odsekih. Ker na odločitve poslovodstva vplivajo tudi stroški poročanja, je mogoče sklepati, da obstaja posledično povezava tudi med podrobnostjo obveznih razkritij po odsekih in odločitvami poslovodstva. Podrobnejša obvezna razkritja povečujejo stroške poročanja po odsekih za podjetje, zato domnevam, da to nadaljnje negativno vpliva na pripravljenost poslovodstva razkrivati večji obseg informacij po odsekih.

Prisotnost konkurence

Z uvedbo prvih MRS, ki so predpisovali pravila poročanja po odsekih, se je pojavila zaskrbljenost, da bodo razkritja po odsekih negativno vplivala na tržni položaj podjetja in povzročila zmanjšanje njegove konkurenčne prednosti. Raziskave, ki so proučevale vpliv konkurence na odločitve poslovodstva o poročanju po odsekih, nakazujejo, da je stopnja konkurence v pozitivni korelaciji z obsegom razkritih informacij po odsekih. To pomeni, da se obseg razkritih informacij po odsekih povečuje, ko je stopnja konkurence večja, in obratno. Spet druge raziskave kažejo na negativno korelacijo med stopnjo konkurence in obsegom razkritij po odsekih, torej da večja stopnja konkurence vpliva na zmanjšanje obsega razkritih informacij po odsekih, ali obratno. Razkritje dobičkonosnih odsekov bo morda privabilo nove konkurente v gospodarski sektor, razkritje nedobičkonosnih odsekov pa bo lahko privedlo do prevzema ali prisililo podjetje v prodajo neuspešnih odsekov z namenom doseganja kratkoročnih dobičkov. V eni izmed raziskav je bilo ugotovljeno, da so podjetja združevala odseke z različnimi donosi in tveganji (Nichols & Street, 2007, str. 54, 55). V času veljavnosti SFAS 14 so podjetja združevala odseke v en poročevalski odsek z namenom prikrivanja občutljivih zasebnih informacij uporabnikom računovodskih izkazov. Podobno sta svoje ugotovitve povzeli Botosanova in Stanfordova (2005, str. 770), in sicer: podjetja so v času veljave SFAS 14 redkeje poročala po posameznih odsekih, da bi se izognila stroškom poročanja po odsekih in prikrila informacije o dobičkonosnih odsekih.

Raziskave so pokazale, da na odločitve poslovodstva o poročanju po odsekih vpliva stopnja oziroma prisotnost konkurence, prav tako tudi njena narava. Vpliv narave konkurence je še

posebno izrazit, če podjetju stoji nasproti obstoječa konkurenca ali obstaja nevarnost vstopa novih konkurentov na trg in če osnovo konkuriranja podjetja predstavljajo nizke cene ali dolgoročne zmogljivosti (Healy & Palepu, 2001, str. 424). Poslovodstvo želi zaščititi monopolistično moč in prikriti informacije o dobičkonosnosti posameznih odsekov. Verjetnost negativnih posledic razkrivanja informacij o uspešnosti poslovanja odsekov je manjša pri podjetjih, ki delujejo v konkurenčnem okolju, v katerem so nizke marže, podjetja pa so že navzven ranljivejša (Paul & Largay, 2005, str. 305). Botosanova in Stanfordova (2005, str. 760) sta ugotovili, da velja praksa izrabljanja fleksibilnosti opredeljevanja odsekov tako za podjetja, ki so uspešnejša od konkurence, kot za podjetja, ki so slabša od konkurence. Podjetja, ki so uspešnejša od konkurence, želijo prikrivati informacije o dobičkonosnosti posameznih odsekov, podjetja, slabša od konkurence, pa o slabši uspešnosti posameznih odsekov.

Medsebojna prepletenost odsekov podjetja

Rezultati raziskave Hardinove (2009, str. 64) nakazujejo, da na odločitve poslovodstva o poročanju po odsekih vpliva tudi stopnja medsebojne povezanosti (angl. *degree of relatedness*) odsekov podjetja. Navadno velja, da so stroški poročanja po odsekih in medsebojna prepletenost odsekov v pozitivni korelaciji. Povedano drugače, večja medsebojna prepletenost odsekov praviloma vpliva na povečanje stroškov poročanja o informacijah po odsekih, saj je treba skupne stroške na ravni celotnega podjetja razporediti na posamezne odseke, kar pa pogosto ni preprosto. Poslovodstva imajo zato motiv, da kar najbolj poenostavijo razporejanje skupnih stroškov na odseke in tako zmanjšajo stroške poročanja po odsekih.

1.11 Medletno poročanje po odsekih

Pred letom 1933 je bilo računovodsko poročanje primarno regulirano in predpisano s strani trga vrednostnih papirjev. V začetku 20. stoletja je trg vrednostnih papirjev v New Yorku (v angl. *New York Stock Exchange*, v nadaljevanju NYSE) od podjetij, katerih vrednostni papirji so na novo kotirali na trgu vrednostnih papirjev, zahteval periodično poročanje o podatkih iz izkaza poslovnega izida in iz bilance stanja. Do leta 1920 je NYSE aktivno spodbujal medletno poročanje (angl. *interim reporting*) računovodskih informacij. Ameriški trg vrednostnih papirjev (angl. *American Stock Exchange*) ni naredil podobnega koraka do zgodnjih 1960-ih, saj so poznavalci menili, da bo predpisovanje pogostejših poročanj povzročilo preveliko breme podjetjem. S sprejetjem zakona o trgovanju z vrednostnimi papirji (angl. *Securities Exchange Act*), je SEC prevzel pomembno in aktivno vlogo pri predpisovanju in reguliranju medletnega računovodskega poročanja. Leta 1934 se je za podjetja, katerih vrednostni papirji kotirajo na trgu vrednostnih papirjev, predpisalo obvezno letno poročanje, do leta 1955 se je dodatno predpisalo obvezno medletno poročanje in do leta 1970 obvezno četrtletno poročanje. Priloga 9 prikazuje najpomembnejše zgodovinske mejnike medletnega poročanja (Butler, Kraft & Weiss, 2007, str. 184).

Podjetja, ki so zavezana k pripravljanju in razkrivanju informacij po odsekih, so morala v preteklosti poročati po odsekih le na letni ravni. Uporabniki niso bili zadovoljni z ureditvijo, ki jim je zagotavljala informacije po odsekih za celotno poslovno leto²⁹. Bili so mnenja, da potrebujejo za pravočasnost sprejemanja in izvajanja odločitev informacije po odsekih, ki so na voljo pogosteje kot le na letni ravni. SFAS 131 je upošteval potrebe uporabnikov. Podjetja, zavezana k poročanju po odsekih, morajo od leta 1997 naprej poročati po odsekih tudi na medletni ravni. Določba, ki predpisuje razkrivanje informacij po odsekih na medletni ravni (polletno, četrtno), je ocenjena kot eno izmed najpomembnejših izboljšanj SFAS 131. Cho (2010, str. 2, 3) opozarja, da je lahko vpliv SFAS 131 na informacijsko obveščenost uporabnikov računovodskih izkazov omejen, saj so številna velika podjetja vrsto let pred uveljavitvijo SFAS 131 prostovoljno predstavljala informacije po odsekih v četrtnih računovodskih izkazih.

Obveznost medletnega poročanja za vsa podjetja je učinkovit način posredovanja relevantnih informacij uporabnikom, kar zmanjšuje problem informacijske asimetrije (Cho, 2010, str. 2, 3). Uporabnikom računovodskih informacij so informacije po odsekih na voljo med letom, kar nedvomno izboljša njihovo odzivnost na kapitalskem trgu in omogoča hitrejše sprejemanje primernih odločitev. Raziskave so pokazale, da medletno razkrivanje informacij po odsekih izboljšuje napovedi prihodnjih denarnih tokov podjetja. Ugotovljeno je bilo tudi, da napovedi prihodnjih denarnih tokov, katerih podlaga je obvezno medletno poročanje (angl. *mandatory interim reporting*), naj ne bi bile natančnejše od napovedi prihodnjih denarnih tokov, katerih osnova je prostovoljno medletno poročanje (angl. *voluntary interim reporting*) podjetja (Butler et al., 2007, str. 184).

Medletno poročanje ima posledice tudi za podjetje. Pogostejše poročanje po odsekih povečuje stroške poročanja, agencijske stroške itd. Raziskave so pokazale, da lahko podjetja zaradi obveznega medletnega poročanja in povečanja stroškov zmanjšujejo obseg razkritih prostovoljnih informacij. Spet drugi raziskovalci sklepajo, da obveznost pogostejšega poročanja vpliva na večjo nagnjenost podjetja k razkrivanju prostovoljnih, dodatnih informacij, čeprav lahko pogostejše poročanje po odsekih zmanjšuje relevantnost drugih prostovoljnih razkritij (Butler et al., 2007, str. 187, 188). Menim, da lahko pogostejše poročanje po odsekih pripomore predvsem k izboljšanju spretnosti posloводства pri pripravi kakovostnih informacij po odsekih, saj jih pripravljajo večkrat letno, ter boljšemu zadovoljevanju potreb in pričakovanj uporabnikov računovodskih izkazov.

Kot že omenjeno, podjetja medletno poročajo zaradi določb računovodskih standardov ali pa se za poročanje odločijo prostovoljno. Posloводство se za pogostejše poročanje odloči predvsem takrat, ko se tedaj veljavna politika poročanja kaže kot nepopolna oziroma nezadostna. Dejavniki, ki vplivajo na odločitev o medletnem poročanju, so med drugim zmanjšanje informacijske asimetrije in agencijskih problemov, kar privede do boljšega

²⁹ Poslovno leto je lahko različno ali enako koledarskemu letu.

nadzora nad delovanjem posloводства podjetja (Butler et al., 2007, str. 189, 190). Sklepati je mogoče, da prostovoljno pogostejše poročanje po odsekih izboljša tako medletne kot letne napovedi denarnih tokov podjetja.

Nekateri raziskovalci menijo, da medletna poročila kljub svoji uporabnosti zmanjšujejo informacijsko vrednost letnih poročil. Medletna poročila naj bi vsebovala podrobnejše informacije, ki jih uporabnik računovodskih izkazov ne more razbrati iz letnih poročil, zato je njihova informacijska vrednost večja do informacijske vrednosti letnih poročil (Butler et al., 2007, str. 186).

1.12 Struktura in vsebina poročila po odsekih

MRS posebej ne predpisujejo strukture poročila po odsekih. Po 2. členu MSRP 8 morajo podjetja računovodske informacije po odsekih vključiti v ločene ali konsolidirane računovodske izkaze (in ne v posamično poročilo po odsekih), ki sestavljajo računovodsko poročilo. Računovodsko poročilo, ki je poleg poslovnega poročila del letnega poročila, vsebuje računovodske izkaze (bilanca stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz finančnega izida, izkaz gibanja kapitala) in pojasnila k izkazom. Ker struktura poročanja po odsekih ni predpisana, lahko podjetja sama izbirajo način zajetja in predstavitve informacij po odsekih v računovodskih izkazih. Pomembno je le, da poročajo o vseh gospodarskih kategorijah in drugih informacijah, ki jih predpisujejo MRS.

MRS dajejo namesto strukturi oziroma obliki večji poudarek vsebini poročanja po odsekih. Na spremembe in velike razlike v vsebini poročanja sta vplivala razvoj poročanja po odsekih skozi čas in uveljavitev različnih MRS, ki so skušali izboljšati določila in prakso poročanja.

Vsebina poročanja po odsekih mora ustrezati ključnemu načelu oziroma namenu poročanja po odsekih. Po 1. členu MSRP mora podjetje razkriti tiste informacije po odsekih, ki omogočajo uporabnikom računovodskih izkazov ocenjevanje narave in finančnih učinkov poslovnih dejavnosti, s katerimi se podjetje ukvarja, ter gospodarskega okolja, v katerem posluje. Podrobnejša določila MSRP 8, ki jih morajo podjetja upoštevati, so predstavljena v okviru raziskave glede poročanja izbranih podjetij v Sloveniji.

2 RAČUNOVODSKE INFORMACIJE PO ODSEKIH

2.1 Uporabnost računovodskih informacij po odsekih

Kakovost računovodskih informacij se kaže v njihovi uporabnosti pri sprejemanju odločitev. Predpogoj, ki zagotavlja kakovostne računovodske informacije, pa je kakovostno računovodenje v podjetju. Priloga 10 predstavlja temeljne determinante kakovostnega računovodenja. V preteklosti je veljalo zmotno mišljenje, da je kakovost informacij po odsekih definirana s številom razkritih odsekov. Podjetja lahko razkrijejo večje število

področnih odsekov preprosto zato, ker imajo konglomeratno organizacijsko obliko. Prav tako lahko razkrijejo večje število območnih odsekov, ker so mednarodno diverzificirana. V takšnih primerih večje število razkritih odsekov nujno ne pomeni povečanja kakovosti poročanja po odsekih in pripravljenosti posloводства razkrivati informacije po odsekih (Herrmann & Thomas, 1996, str. 2).

Računovodske informacije po odsekih so uporabne (angl. *useful*) ob hkratnem izpolnjevanju pogojev ustreznosti (angl. *relevance*) in zanesljivosti (angl. *reliability*). Ustreznost računovodskih informacij pomeni, da (Stanko et al., 2002, str. 99):

- informacije izboljšujejo uporabnikovo možnost napovedovanja izidov preteklih ali sedanjih poslovnih dogodkov (angl. *predictive value*);
- so informacije pravočasno razkrite in dane na razpolago, da uporabniki sprejmejo odločitve (angl. *timeliness*); če so informacije prepozno razkrite, niso več koristne;
- informacije predstavljajo osnovo, na kateri uporabniki potrdijo ali spremenijo svoja predhodna pričakovanja in napovedi.

Računovodske informacije so ustrezne, če pomagajo uporabnikom sprejemati oziroma popravljati ali potrjevati poslovne odločitve. Na ustreznost postavk vplivata njihova vrsta in bistvenost, bistvenost pa je odvisna od njihove velikosti, ocenjene v posameznih okoliščinah, oziroma opustitve ali napačne predstavitve; bistvenost iste postavke je lahko za različne uporabnike različna (12. člen SRS 30).

Računovodske informacije so zanesljive, če ne vsebujejo pomembnih napak in pristranskih stališč (angl. *representation faithfulness*) ter zvesto predstavljajo tisto, o čemer trdijo, da predstavljajo, ali za kar se upravičeno domneva, da predstavljajo, prav tako niso pripravljene z namenom vplivanja na uporabnikovo obnašanje (angl. *neutrality*); biti morajo popolne. Zanesljivost informacij v letnih računovodskih izkazih je večja, če so ti revidirani (13. člen SRS 30).

Naj še omenim, da morajo biti računovodske informacije, če želijo doseči namen uporabnosti, tudi razumljive (angl. *understandable*)³⁰. Namreč, uporabnik kot osnovo odločanja ne bo mogel uporabiti informacij, ki jih ne razume, četudi so ustrezne in/ali zanesljive.

Med strokovnjaki je v preteklosti vladala zaskrbljenost, da uporabniki računovodskih izkazov razkritih informacij po odsekih ne zaznavajo kot resničen in pošten prikaz stanja (Mande & Ortman, 2002, str. 32). Nekateri so celo menili, da so računovodske informacije po odsekih zavajajoče. Kot odgovor na kritike zoper neuporabnost računovodskih informacij po odsekih in z željo po izboljšanju so pripravljavci MRS iskali nove rešitve in skušali izboljšati določila

³⁰ Računovodske informacije so razumljive, kadar so predstavljene na način, ki ga razumejo tisti uporabniki računovodskih izkazov, ki imajo zadostno in razumno znanje o poslovanju ter gospodarskih dejavnosti podjetja in so se pripravljene podučiti o pravilni uporabi razpoložljivih informacij (Hessling & Jaakola, 2007, str. 7).

MRS. V preteklih 40 letih so številne raziskave vendarle pokazale, da uporabniki dojemajo informacije po odsekih kot zanesljive in uporabne oziroma da imajo zanje razkritja po odsekih informacijsko vrednost (Botosan & Stanford, 2005, str. 755). Takšno poročanje namreč oskrbuje kapitalske trge z informacijami po odsekih, kar prispeva k večji informacijski obveščenosti analitikov³¹.

2.2 Primerljivost in ustreznost računovodskih informacij po odsekih

Primerljivost in ustreznost sta kakovostni značilnosti računovodskih informacij, ki sta medsebojno povezani in prispevata k splošni uporabnosti informacij. Ustreznost je kakovostna značilnost, ki kaže na to, ali imajo informacije zaželeno in potrebne značilnosti, in je določena z vplivom, ki ga ima na odločitve uporabnikov računovodskih izkazov. Primerljivost (angl. *comparability*) pa je kakovostna značilnost, ki omogoča primerjavo računovodskih izkazov posameznega podjetja skozi čas (t. i. primerjava v času) in primerjavo računovodskih izkazov med različnimi podjetji (t. i. primerjava v prostoru) (Hessling & Jaakola, 2007, str. 6, 7). Primerjava znotraj enega podjetja nakazuje na relativno pomembnost posameznih odsekov, primerjava znotraj dejavnosti pa daje informacije o relativnem obsegu poslovanja in uspešnosti delovanja odsekov (Emmanuel & Garrod, 1999, str. 8). Primerljivost in ustreznost sta sicer enakovredni značilnosti, ki pripomoreta k uporabnosti informacij, vendar je večja ustreznost informacij v SFAS 131 vplivala na njihovo manjšo primerljivost³² (Reason, 2001, str. 2).

Pretekla računovodska standarda, ki temeljita na dejavnostnem načinu (SFAS 14, MRS 14), sta dajala prednost primerljivosti informacij po odsekih, vendar je bilo ugotovljeno, da so dajale informacije iluzijo večje primerljivosti med podjetji in med obdobji posameznega podjetja, kot je dejansko bila (Paul & Largay, 2005, str. 305). Dinamika poslovanja na svetovnem trgu je sčasoma zahtevala večjo prilagodljivost notranjega računovodskega sistema lokalni kulturi in načinom poslovanja. Posledično imajo danes diverzificirana podjetja specifične oziroma unikatne metode notranjega poročanja, ki se med seboj precej razlikujejo (Emmanuel & Garrod, 1999, str. 6). Emmanuel in Garrod (1999, str. 25) sta ugotovila, da specifičnost poročanja povečuje verjetnost neprimerljivosti in obenem neustreznosti računovodskih informacij. Primerljivost informacij med podjetji bi bilo mogoče doseči kljub razlikam v sistemih poročanja, naravi in obsegu poslovanja, vendar bi se načeloma ob povečani primerljivosti zmanjšala ustreznost, če bi bilo vsaj eno izmed meril, uporabljeno za primerjavo med podjetjema, pridobljeno z metodo, ki daje manj ustrezne informacije (Zdolšek, 2009b, str. 73).

³¹ Merjenje vpliva politike poročanja po odsekih, ki jo zasleduje poslovodstvo podjetja, je pomembno, saj predstavljajo razkritja informacij po odsekih strošek podjetja, ki bi moral biti upravičen zaradi koristi, ki jih takšno poročanje prinaša. Če so razkrite informacije nerelevantne in nepotrebne, podjetju ne prinašajo koristi (Hardin, 2009, str. 2).

³² Kritike SFAS 131 so bile naslovljene na zmanjšanje primerljivosti in zanesljivosti informacij po odsekih, ki je posledica predvsem pomanjkanja definicij gospodarskih kategorij po posameznih odsekih na podlagi US GAAP (Piotroski, 2003, str. 226).

Poslovodni način, na katerem temeljijo sodobni standardi (MRS 14(R), SFAS 131, MSRP 8), ne daje več poudarka primerljivosti informacij po odsekih med različnimi podjetji, temveč njihovi ustreznosti (Paul & Largay, 2005, str. 305). Ker je za uporabnike računovodskih izkazov pomembnejša ustreznost informacij, ji dajejo tudi standardi prednost (Emmanuel & Garrod, 1999, str. 4, 9). Ustreznost je zato primarna kakovostna značilnost računovodskih informacij, primerljivost pa je sekundarnega pomena.

3 POROČANJE PO ODSEKIH V PRAKSI

3.1 Poročanje po odsekih v Evropski uniji

3.1.1 Razkritja evropskih podjetij v letnih poročilih

Pri pregledu strokovne literature sem naletela na le eno raziskavo, ki proučuje vpliv MSRP 8 na prakso poročanja po odsekih v EU. Heem in Valenza (2010) sta v raziskavi ugotovila, da je, od 40 proučevanih francoskih podjetij kar 27 podjetij poročalo o enakem številu odsekov po MSRP 8 in MRS 14(R). Obenem je 80 % podjetij opredeljevalo odseke na enak način po MSRP 8 in MRS 14(R). Podjetja so še vedno razkrivala informacije po področnih in območnih odsekih, čeprav MSRP 8 predpisuje opredeljevanje poslovnih odsekov. Raziskava je pokazala, da je 17 % podjetij z uporabo MSRP 8 razkrivalo več gospodarskih kategorij oziroma informacij po odsekih, 4 % pa manj. Opredelitve gospodarskih kategorij po odsekih se niso pomembno razlikovale po MSRP 8 ali MRS 14(R).

3.2 Poročanje po odsekih v Sloveniji

3.2.1 Zakonski okvir poročanja po odsekih

V Sloveniji je vsebina letnih poročil, in posledično tudi poročanja po odsekih, predpisana v ZGD in SRS. ZGD in SRS natančneje določajo vsebino (računovodskih in neračunovodskih) informacij ter njihovo količino, ki jih morajo podjetja pripraviti in razkriti³³. K poročanju po odsekih so zavezana podjetja, ki po MSRP pripravljajo konsolidirane računovodske izkaze. Zato ocenjujem, da je temeljni zakonski okvir poročanja po odsekih v Sloveniji MSRP 8. Podjetja se lahko odločijo, da bodo v letna poročila poleg zahtevanih razkritij po MSRP 8 vključila tudi dodatna, t. i. prostovoljna razkritja. Motivov za razkrivanje dodatnih informacij je lahko več, med drugim želja/potreba po zadostitvi zahtevam lastnikov podjetja, potencialnih vlagateljev ipd. (Gigler & Hemmer, 2002, str. 69).

SRS ne vsebujejo standarda, ki bi se posebej nanašal le na poročanje po odsekih, temveč so določila vključena v več različnih standardov. SRS, ki vsebujejo določila poročanja po

³³ Osnova priprave letnih poročil podjetij je podrobneje vsebovana v 8. poglavju ZGD – Poslovne knjige in letno poročilo ter SRS 30 – Računovodsko informiranje, katerega uporaba sicer ni obvezna, se pa priporoča predvsem pri poročanju za notranje potrebe.

odsekih, so: SRS 19 – Vrste poslovnega izida in denarnega izida, SRS 24 – Oblike bilance stanja za zunanje poslovno poročanje, SRS 25 – Oblike izkaza poslovnega izida za zunanje poslovno poročanje in SRS 26 – Oblike izkaza denarnih tokov za zunanje poslovno poročanje. Prav tako so določila SRS v primerjavi z MSRP 8 bolj skopa in splošna. SRS vsebujejo opredelitev področnih in območnih odsekov, poslovnega izida odseka, sredstev in obveznosti do virov sredstev odseka. Od podjetij zahtevajo razčlenjevanje poslovnih in denarnih izidov po posameznih področnih in območnih odsekih, razporejanje in razkrivanje sredstev in obveznosti do virov sredstev po področnih in območnih odsekih. Prav tako zahtevajo razkritje vrst proizvodov in storitev v vsakem področnem odseku, o katerem se poroča, ter sestav vsakega območnega odseka, tako temeljnega kot dodatnega, o katerem se poroča, če to ni sicer razkrito v računovodskih izkazih ali računovodskih poročilih. SRS razlikujejo temeljno in dodatno obliko poročanja po odsekih. V SRS je določeno, da se prihodki odseka iz poslov z drugimi odseki merijo na podlagi, ki se uporablja pri določanju cen prenosov med odseki. Podjetje mora razkriti podlago za določanje teh cen in vsako njihovo spremembo, ter tudi spremembe računovodskih usmeritev, ki se uporabljajo pri poročanju po odsekih in pomembno vplivajo na informacije o odsekih. Razkritje mora vsebovati vrste sprememb in razloge zanje, izjavo, da so primerjalne informacije preračunane ali da to ni izvedljivo, in denarno izražene učinke sprememb, če jih je mogoče utemeljeno ugotoviti. SRS podjetja spodbujajo, in od njih ne zahtevajo, k razkrivanju zneskov denarnih tokov, ki izhajajo iz poslovanja, naložbenja in financiranja, po področnih in območnih odsekih.

1. 5. 2004 je Slovenija postala polnopravna članica EU, zato so se morale v slovensko pravo in zakonodajo vključiti določbe evropskih standardov, uredbe, direktive in druga priporočila pristojnih organov EU, kar je privedlo do spremembe oziroma prenove številnih zakonov, med drugim ZGD³⁴ in SRS. Uveljavitev Uredbe 1606/2002 je privedla do obvezne uporabe MSRP (in s tem MSRP 8) tudi za slovenska podjetja. V 4. členu Uredbe 1606/2002 je predpisano, da morajo podjetja, katerih vrednostni papirji so uvrščeni na kateri koli organiziran trg vrednostnih papirjev v državah članicah EU in so zavezana h konsolidaciji po 53. členu ZGD, pripravljati konsolidirane računovodske izkaze za vsako poslovno leto od 2005 naprej po MSRP³⁵. Posamične računovodske izkaze za leto 2005 in naprej pa morajo biti pripravljene po SRS. Slednje za nekatera podjetja pomeni obveznost sestavljanja dvojnih posamičnih računovodskih izkazov (za namene sestave konsolidiranih računovodskih izkazov po MSRP in za namene poročanja podjetij po SRS). Podjetja, katerih vrednostni papirji so uvrščeni na trg vrednostnih papirjev in so zavezana h konsolidaciji, morajo obvezno upoštevati

³⁴ 16. 12. 2004 je bila sprejeta novela ZGD-H (Ur.l. RS, št. 139/2004), ki je prinesla spremembe na področju poročanja podjetij in uvedla MSRP. Novela ZGD-H v 3. členu predpisuje, da morajo SRS povzemati vsebino Direktive 78/660/EGS in Direktive 83/349/EGS ter v zasnovi ne smejo biti v nasprotju z MSRP (to so standardi, ki so kot MRS določeni z Uredbo 1606/2002/ES in Uredbo 1725/2003/ES).

³⁵ MSRP 8 v 2. členu določa, da če računovodsko poročilo vsebuje tako konsolidirane računovodske izkaze obvladujočega podjetja po MSRP 8 kot tudi ločene računovodske izkaze obvladujočega podjetja, je treba informacije po odsekih predstaviti samo v konsolidiranih računovodskih izkazih.

določila MSRP³⁶. Za uporabo MSRP v posamičnih računovodskih izkazih se lahko prostovoljno odloči katero koli podjetje, pri čemer mora skupščina sprejeti ustrezen sklep, podjetje pa mora nato MSRP uporabljati najmanj 5 let (Podbevšek, 2011, str. 7). Cilj Uredbe 1606/2002, ki predpisuje obvezno uporabo MSRP za določena slovenska podjetja, je uskladitev predloženih in razkritih računovodskih informacij med podjetji v EU ter zagotovitev visoke stopnje preglednosti in primerljivosti računovodskih izkazov ter s tem učinkovito delovanje kapitalskega trga EU in notranjega trga (1. člen Uredbe 1606/2002).

Po ZGD, SRS, Kodeksu računovodskih načel in Kodeksu poklicne etike računovodij mora imeti podjetje zapisane računovodske rešitve (ki se nanašajo tudi na poročanje po odsekih) v notranjem aktu podjetja, t. i. pravilniku o računovodstvu (ali drugače pravilniku o računovodenju). V pravilniku morajo biti zapisana pravila in postopki, ki se uporabljajo v računovodstvu, opredeljene morajo biti odgovornosti, dolžnosti, vloga in pomen računovodstva v podjetju, prikazana mora biti organiziranost računovodstva itd. Vsebina in obseg pravilnika o računovodstvu nista standardizirana, pač pa sta odvisna od velikosti podjetja in značilnosti njegovega poslovanja³⁷.

3.2.2 Poročanje po odsekih v letnih poročilih izbranih slovenskih podjetij

TEMELJ RAZISKAVE

Glavno raziskovalno vprašanje je, ali imajo slovenska podjetja dobro ali slabo poročanje po odsekih. Dobro poročanje po odsekih pomeni, da so letna poročila pripravljena po MSRP 8 ter dajejo uporabnikom ustrezne in zadostne informacije. Slabo poročanje po odsekih pa pomeni, da vsebina letnih poročil ni skladna z določili MSRP 8 in uporabnikom ne daje prave osnove za sprejemanje poslovnih odločitev. Z raziskavo skušam potrditi ali zavrniti temeljno hipotezo magistrskega dela, v kateri predpostavljam, da imajo slovenska podjetja kljub ohlapnim in splošnim določilom slovenske zakonodaje s tega področja sorazmerno dobro poročanje po odsekih.

Relativno malo slovenskih podjetij je zavezanih k upoštevanju določil MSRP in razkrivanju informacij po odsekih. Odločila sem se, da v raziskavo vključim večja slovenska podjetja, ki morajo poročati po MSRP 8 in katerih letna poročila so bila v preteklih letih ocenjena kot najboljša v Sloveniji (Priloga 11). Zanje sem se odločila, ker predpostavljam, da imajo ta podjetja boljše poročanje po odsekih kot druga slovenska podjetja.

³⁶ Novela ZGD-H je v primerjavi z Uredbo 1606/2002 razširila krog zavezancev za uporabo MSRP, poleg podjetij, katerih vrednostni papirji kotirajo na trgu vrednostnih papirjev in ki pripravljajo konsolidirane računovodske izkaze, še na banke in zavarovalnice.

³⁷ Pravilnik o računovodstvu ima običajno naslednjo strukturo: splošne določbe, organiziranost računovodstva, knjigovodske listine in poslovne knjige, računovodski izkazi s pojasnili k izkazom in poslovna poročila, hranjenje knjigovodskih listin, poslovnih knjig in letnih poročil, izkazovanje in vrednotenje postavk v računovodskih izkazih, razkritja postavk v računovodskih izkazih, končne določbe (Robnik, 2011).

V nadaljevanju predstavljam kratek opis 5 večjih slovenskih podjetij zasebnega sektorja, zajetih v raziskavi. Ta podjetja so: Petrol, d. d., Krka, d. d., Mercator, d. d., Sava, d. d. in Gorenje, d. d. Iz opisov je razvidno, da delujejo podjetja v različnih sektorjih gospodarstva.

Petrol, d. d., je največje slovensko energetska podjetje, največji slovenski uvoznik, eno največjih slovenskih podjetij po prihodkih, sočasno pa tudi eno največjih slovenskih trgovskih podjetij. Njegovo osrednjo poslovno dejavnost predstavlja trgovanje z naftnimi derivati, plinom in ostalimi energenti. To je poslovno področje, na katerem ustvarja več kot 80 % vseh prihodkov od prodaje, na slovenskem trgu pa dosega tudi vodilni tržni delež. Sočasno trguje tudi z blagom za široko porabo in storitvami, s katerimi ustvarja preostalih nekaj manj kot 20 % prihodka. Pretežni del poslov za zdaj realizira na slovenskem trgu. Ima uveljavljeno krovno blagovno znamko in druge prepoznavne izdelčne oziroma storitvene znamke (npr. Petrol klub, Magna, Hip-Hop, Tip-Stop). Odlikujeta ga močan tržni in finančni položaj, njegova konkurenčna prednost pa je razvejana in sodobna maloprodajna mreža³⁸.

Krka, d. d., se uvršča v vrh generičnih farmacevtskih podjetij v svetu. Osnovna dejavnost je proizvodnja in prodaja zdravil na recept, izdelkov za samozdravljenje, kozmetičnih in veterinarskih izdelkov. Njeno osnovno dejavnost dopolnjujejo zdraviliškoturistične storitve. Dolgoročna strategija temelji na razvoju in prodaji visokokakovostnih generičnih farmacevtskih izdelkov, ki jih tržijo pod lastnimi blagovnimi znamkami, izdelanimi iz sicer znanih učinkovin, vendar po izpopolnjenih metodah in najsodobnejših tehnologijah. Uporabnikom zagotavljajo kakovostna, varna in učinkovita zdravila z dodano vrednostjo. Največji delež celotne prodaje predstavljajo zdravila na recept. Pri oblikovanju palete izdelkov sledijo tistim obolenjem, ki najpogosteje pestijo sodobnega človeka. Tako razvijajo nove izdelke predvsem na 4 ključnih področjih: za zdravljenje bolezni srca in žilja, prebavil in presnove, okužb ter osrednjega živčevja. Po obsegu prodaje zdravilom na recept sledijo izdelki za samozdravljenje, veterinarski izdelki in kozmetični izdelki³⁹.

Mercator, d. d., je ena največjih gospodarskih skupin v Sloveniji in celotni regiji jugovzhodne Evrope. Njegova najpomembnejša in najmočnejša dejavnost je trgovina na drobno z izdelki vsakdanje rabe v gospodinjstvu. Razvili so gosto in razvejeno maloprodajno mrežo po Sloveniji in tujini s široko in kakovostno ponudbo. V okviru programa izdelki za dom ponujajo gradbeni material, moderno pohištvo ter opremo za prostore doma in pisarne, gospodinjske aparate in belo tehniko ter zabavno elektroniko. Temelj delovanja na nepremičninskem področju je skrb za optimalno gospodarjenje z nepremičninami, razvoj prodajne mreže in povečanje privlačnosti nakupovalnih središč⁴⁰.

Sava, d. d., sodi med največje poslovne sisteme v Sloveniji. Posvečajo se dejavnostim, v katerih dosegajo visoko mednarodno konkurenčnost v Sloveniji in sosednjih pokrajinah.

³⁸ Več o podjetju na spletni strani Petrola, d. d. (Petrol, d. d. - predstavitev, 2011).

³⁹ Več o podjetju na spletni strani Krke, d. d. (Krka, d. d. - predstavitev, 2011).

⁴⁰ Več o podjetju na spletni strani Mercatorja, d. d. (Mercator, d. d. - predstavitev, 2011).

Njene dejavnosti so gumarstvo, turizem, nepremičnine, druge dejavnosti in naložbene finance. V Savi, d. d., spodbujajo, razvijajo in soustvarjajo dejavnosti, ki delujejo po načelih trajnostnega razvoja in temeljnih vrednot. Znani so po uspešnih blagovnih znamkah Sava in Sava Hotels & Resorts. Matično podjetje Sava, d. d., ki izvaja dejavnost naložbenih financ, dosega sinergijo s posebno obliko mrežnega gospodarjenja. Poglavitne naloge in dejavnosti v Savi, d. d., so zagotavljanje operativne odličnosti, razvoj specialnih panožnih znanj, zagotavljanje svetovne konkurenčnosti, usmerjanje v ohranjanje vodilnega položaja na domačem, regionalnih in svetovnih trgih, zagotavljanje uspešnega trženja, priprava in izvedba naložbenih načrtov ter vzdrževanje, obvladovanje kakovosti in spodbujanje inovativnosti⁴¹.

Gorenje, d. d., spada med vodilne evropske izdelovalce aparatov za dom z več kot 60-letno zgodovino. S tehnološko dovršenimi, vrhunsko oblikovanimi in energetsko učinkovitimi gospodinjskimi aparati pod blagovnimi znamkami Gorenje, Atag, Asko, Pelgrim, Mora, Etna, Körting, Sidex in Upo ter novo blagovno znamko Gorenje+ izboljšujejo kakovost bivanja uporabnikov izdelkov v 70 državah po svetu. Večino izdelkov prodajo na evropskih trgih (98 % izdelkov iz divizije Aparati za dom), največ na nemškem, ruskem, ukrajinskem in češkem trgu. Poleg aparatov za dom ponujajo lastne proizvodne programe kuhinjskega pohištva in kopalniške opreme. V zadnjih letih svoje dejavnosti krepijo tudi v ekologiji, energetiki in storitvah, kjer prepoznajo poslovne priložnosti na različnih področjih, ki imajo večji potencial rasti kot osnovna dejavnost. Mednarodno prodajno mrežo na vseh celinah širijo že skoraj pol stoletja in so z več kot 90-odstotnim deležem izvoza v prihodkih od prodaje najbolj mednarodno slovensko podjetje⁴².

Za vsako izbrano podjetje sem ločeno pregledala vsebino letnega poročila za poslovni leti 2010 in 2009. Kljub temu da bi lahko podatke o poslovanju za leto 2009 pridobila tudi iz letnega poročila za leto 2010⁴³, sem se odločila, da bom pregledala vsako letno poročilo posebej. To se je izkazalo za dobro, saj so se nekateri podatki razlikovali. Za 2 zaporedni poslovni leti pa sem se odločila, ker je na njuni osnovi mogoče napraviti primerjavo podatkov.

Letna poročila proučevanih podjetij so javno dostopna in sem jih pridobila na spletnih straneh podjetij, zato z zbiranjem podatkov za raziskavo nisem imela težav.

Podlaga raziskave so bila določila MSRP 8 glede razkritij informacij po odsekih. Vsebino letnih poročil podjetij za leti 2010 in 2009 sem primerjala s temeljnimi zahtevami MSRP 8, ki sem jih uskupinila v 6 skupin. Namen uskupinjenja je doseganje boljše preglednosti rezultatov raziskave, njegova osnova pa je vsebina zahtev MSRP 8. V nadaljevanju predstavljam temeljne zahteve MSRP 8 po skupinah.

⁴¹ Več o podjetju na spletni strani Sava, d. d. (Sava, d. d. - predstavitev, 2011).

⁴² Več na spletni strani Gorenja, d. d. (Gorenje, d. d. - predstavitev, 2011).

⁴³ Letno poročilo namreč vsebuje podatke o poslovanju za tekoče in preteklo poslovno leto.

1. skupina: Kadar računovodsko poročilo vsebuje konsolidirane računovodske izkaze obvladujočega podjetja in ločene računovodske izkaze obvladujočega podjetja, je treba informacije po odsekih predstaviti samo v konsolidiranih računovodskih izkazih (4. člen MSRP 8).

2. skupina: MSRP 8 za vsak poročevalski odsek zahteva poročanje o dejavnikih, uporabljenih za določitev odseka poročanja.

3. skupina: MSRP 8 za vsak poročevalski odsek zahteva poročanje o vrstah izdelkov in storitev, s katerimi odsek poročanja pridobiva prihodke.

4. skupina: MSRP 8 za vsak poročevalski odsek zahteva poročanje o prihodkih od zunanjih odjemalcev, prihodkih od transakcij z drugimi poslovnimi odseki istega podjetja, osnovah za obračunavanje transakcije med odseki podjetja, sredstvih, obveznostih, obrestnih prihodkih, obrestnih odhodkih, amortizaciji in deprecijaciji, pomembnih postavkah prihodkov in odhodkov.

5. skupina: MSRP 8 za vsak poročevalski odsek zahteva poročanje o deležu podjetja v poslovnem izidu pridruženih podjetij in skupnih vlaganjih, obračunanem z uporabo kapitalne metode; o znesku naložb v pridruženih podjetjih in skupnih vlaganjih, o znesku dodatkov k negibljevim sredstvom, o odhodkih iz obdavčitve dobička in o odloženih terjatvah za davek.

6. skupina: MSRP 8 za vsak poročevalski odsek zahteva poročanje o materialnih nedenarnih postavkah, o merilih, uporabljenih za merjenje poslovnega izida, bilančne vsote, sredstev in obveznosti, o pozaposlitvenih zasluških ter o pravicah iz naslova zavarovalnih pogodb. Prav tako zahteva skladnost celotnih prihodkov, poslovnega izida, sredstev, obveznosti in drugih pomembnih informacij poročevalskega odseka s postavkami na ravni podjetja.

V raziskavi namenjam največji poudarek preverjanju skladnosti letnih poročil z določili MSRP 8. Poleg tega preverjam še izpolnjevanje obveznosti medletnega poročanja, primerjam obseg razkritij v letnem poročilu za leti 2010 in 2009, preverjam skladnost podatkov za leto 2009 v letnem poročilu 2010 z letnim poročilom 2009 in ugotavljam preglednost letnih poročil z vidika poročanja po odsekih. Rezultati o skladnosti letnih poročil z določili MSRP 8, ki jih predstavljam v nadaljevanju, so prikazani po predhodno opredeljenih 6 skupinah. Poleg opisnega načina predstavitve rezultatov uporabljam še tabelarni in grafični način prikaza rezultatov.

REZULTATI RAZISKA VE

1. skupina zahtev MSRP 8

Vseh 5 podjetij upošteva določila 4. člena MSRP 8 in predstavlja informacije po odsekih v konsolidiranih računovodskih izkazih, in ne v posamičnih računovodskih izkazih.

2. skupina zahtev MSRP 8

Dejavniki, uporabljeni za določitev poročevalskih odsekov, so opredeljeni v vseh proučevanih letnih poročilih. Najmanj podrobno jih predstavljata Mercator, d. d., in Krka, d. d., podrobnost in vsebina dejavnikov za ostala 3 podjetja sta podobni. Dejavniki za Petrol, d. d., Krko, d. d., Savo, d. d. in Gorenje, d. d., se nanašajo na notranji sistem računovodskega poročanja. Sprememb v opredelitvi dejavnikov med letoma 2010 in 2009 za posamezno podjetje ni bilo. V nadaljevanju predstavljamo opredeljene dejavnike po posameznih podjetjih.

Petrol, d. d.: Poslovni odsek je sestavni del Petrola, d. d., ki opravlja poslovne dejavnosti, s katerimi dobiva prihodke in ima stroške, ki se nanašajo na transakcije z drugimi sestavnimi deli iste skupine. Rezultate poslovnih odsekov redno pregledujejo vodstveni delavci Petrola, d. d., da lahko na njihovi podlagi sprejemajo odločitve o sredstvih, ki jih je treba razporediti v določen odsek, in ocenjujejo uspešnost poslovanja. Vodstveni delavci spremljajo podatke na dveh ravneh, in sicer na mikro ravni (na kateri se gleda posamezno enoto) in na makro ravni (na kateri se spremljajo podatki samo po določenih ključnih podatkih, s katerimi se lahko Petrol, d. d., primerja tudi s podobnimi podjetji v Evropi). Zaradi nepreglednosti mase podatkov in občutljivosti le-teh na mikro ravni Petrol, d. d., v letnem poročilu razkriva podatke samo na makro ravni (Petrol, d. d., 2010, str. 124).

Krka, d. d.: Odsek je prepoznavni sestavni del podjetja, ki se ukvarja z izdelki in storitvami v posebnem, geografsko definiranem gospodarskem okolju. Odseki se med seboj razlikujejo po tveganjih in donosih. Poročanje po odsekih temelji na sistemu notranjega poročanja, ki ga poslovodstvo uporablja pri odločanju (Krka, d. d., 2010, str. 116).

Mercator, d. d.: Pri opredeljevanju odsekov se upoštevajo različni sklopi dejavnosti ali storitev, ki jih opravlja Mercator, d. d. (Mercator, d. d., 2010, str. 159).

Sava, d. d.: Poslovni odsek je prepoznavni sestavni del poslovne skupine, ki opravlja poslovne dejavnosti, s katerimi dobiva prihodke in ima stroške. Za poslovne odseke so na voljo ločeni finančni podatki. Rezultate poslovnih odsekov redno pregleduje uprava Sava, d. d., z namenom odločanja o sredstvih, ki jih je treba razporediti v določen odsek, in ocenjevanja uspešnosti poslovanja Poslovne skupine Sava. Poslovna skupina poroča o informacijah po poslovnih in območnih odsekih. Temeljna oblika poročanja, ki izhaja iz področnih odsekov, temelji na ureditvi notranje organiziranosti in poslovodenja v poslovni skupini. Interna poročila po odsekih poslovodstvo in uprava pregledujeta vsak mesec na rednih strateških sestankih (Sava, d. d., 2010, str. 170).

Gorenje, d. d.: Poslovni odsek je sestavni del skupine, ki opravlja poslovne dejavnosti, s katerimi dobiva prihodke in ima stroške, ki se nanašajo na transakcije z drugimi sestavnimi deli iste skupine. Rezultate poslovnih odsekov redno pregleduje vodstveni delavec skupine, da lahko na njihovi podlagi sprejema odločitve o sredstvih, ki jih je treba razporediti v določen odsek, in ocenjuje uspešnost poslovanja skupine, ter za katerega so na voljo ločeni finančni podatki. Odsek je prepoznavni sestavni del skupine, ki se ukvarja s proizvodi ali storitvami (področni odsek) ali proizvodi in storitvami v posebnem gospodarskem okolju (območni odsek), ter je predmet tveganj in donosov, drugačnih od tistih v drugih odsekih. Informacije po odsekih so izkazane po področnih in območnih odsekih skupine. Poročanje skupine po odsekih temelji na področnih odsekih. Področni odseki skupine temeljijo na vodenju skupine in njeni notranji strukturi poročanja (Gorenje, d. d., 2010, str. 142).

3. skupina zahtev MSRP 8

Temeljni odseki podjetij Petrol, d. d., Mercator, d. d., Sava, d. d., in Gorenje, d. d., so poslovni odseki. Podjetja podrobno opredeljujejo vrste izdelkov in storitev, s katerimi poročevalski odseki pridobivajo prihodke oz. v zvezi s katerimi nastajajo odhodki. Območni odseki, o katerih informacije razkriva vseh 5 podjetij (za Krko, d. d., so območni odseki temeljni, za ostala 4 podjetja pa dodatni), te opredelitve ne vsebujejo in opisujejo le geografska območja, kjer poslujejo podjetja.

Tabela 4 prikazuje opredelitev odsekov podjetja Petrol, d. d., za leti 2010 in 2009. Petrol, d. d., opredeljuje 2 poslovna in 5 območnih odsekov.

Tabela 4: Poslovni in območni odseki podjetja Petrol, d. d., za leti 2010 in 2009

Poslovni odsek	Območni odsek
Naftno-trgovska dejavnost zajema prodajo nafte in drugih proizvodov iz nafte ter prodajo dopolnilnega asortimenta (avtomateriali, prehrambeno blago, galanterija, tobačni izdelki, loterija, kuponi, kartice).	Slovenija
Energetska dejavnost zajema prodajo in distribucijo plina, proizvodnjo, prodajo in distribucijo električne in toplotne energije, projektne učinkovite rabe energije in celovite energetske oskrbe.	Hrvaška
	Bosna in Hercegovina
	Avstrija
	Druge države

Vir: Petrol, d. d., Letno poročilo podjetja Petrol, d. d., 2010, str. 132, 134.

Do spremembe med letoma 2010 in 2009 prihaja v okviru energetske dejavnosti, ki se v letnem poročilu 2009 imenuje plinska, okoljska ter ostala energetska dejavnost ter poleg dejavnosti iz leta 2010 vsebuje tudi okoljsko dejavnost.

Tabela 5 prikazuje opredelitev odsekov podjetja Krka, d. d., za leti 2010 in 2009. Krka, d. d., je sestavljena iz 4 območnih odsekov in je edino proučevano podjetje, ki v svojih računovodskih izkazih podaja informacije le o eni vrsti odsekov.

Tabela 5: Območni odseki podjetja Krka, d. d., za leti 2010 in 2009

Območni odsek
EU
Jugovzhodna Evropa
Vzhodna Evropa
Ostalo

Vir: Krka, d. d., Letno poročilo podjetja Krka, d. d., 2010, str. 122.

Tabela 6 prikazuje opredelitev odsekov podjetja Mercator, d. d., za leti 2010 in 2009. Mercator, d. d., opredeljuje 2 poslovna in 2 območna odseka.

Tabela 6: Poslovni in območni odseki podjetja Mercator, d. d., za leti 2010 in 2009

Poslovni odsek	Območni odseki
Trgovina je sestavljena iz maloprodaje in veleprodaje živilskega blaga, tekstila, tehničnega in športnega blaga. Trgovina z živilskim blagom predstavlja osnovno dejavnost skupine Mercator.	Slovenija , kjer je sedež matičnega podjetja, je največja poslovna enota skupine. Področja delovanja v Sloveniji so: trgovina (maloprodaja in veleprodaja), proizvodnja hrane, gostinstvo in storitve.
Netrgovina predstavlja proizvodnjo hrane, gostinstvo in druge storitve.	Tujina , kamor spadajo podjetja v Srbiji, na Hrvaškem, v Bosni in Hercegovini, Črni gori, Bolgariji in Albaniji. Področje delovanja v teh državah je trgovina.

Vir: Mercator, d. d., Letno poročilo podjetja Mercator, d. d., 2010, str. 159, 160.

Tabela 7 prikazuje opredelitev odsekov podjetja Sava, d. d., za leti 2010 in 2009. Sava, d. d., je sestavljena iz 5 poslovnih in 3 območnih odsekov.

Tabela 7: Poslovni in območni odseki podjetja Sava, d. d., za leti 2010 in 2009

Poslovni odsek	Območni odsek
Gumarstvo z zunanjetrgovinsko mrežo vključuje razvijanje inovativnih izdelkov visoke kakovosti za uporabo v industriji. Gumenotehnični izdelki so iskani v gradbeni industriji, proizvodnji vozil (od motorjev do avtomobilov ter industrijskih in poljedelskih vozil), grafični in papirniški industriji ter pri varovanju okolja. Zunanjetrgovinska mreža prodaja predvsem izdelke gumarskih programov.	Slovenija
Turizem se razvija pod okriljem krovne blagovne znamke Sava Hotels & Resorts.	Ostale države EU
Nepremičnine zajemajo gradnjo za trg in dajanje nepremičnin v najem, pomemben del dejavnosti predstavljata tudi inženiring in izvedba storitev za potrebe skupine Sava.	Ostalo
Naložbene finance skrbijo za donosnost skupine Sava in naraščanje vrednosti naložb.	
Druge dejavnosti vključujejo zaposlovanje in usposabljanje invalidov ter gospodarjenje z energijo.	

Vir: Sava, d. d., Letno poročilo podjetja Sava, d. d., 2010, str. 177.

Tabela 8 prikazuje opredelitev odsekov podjetja Gorenje, d. d., za leti 2010 in 2009. Gorenje, d. d., sestavljajo 3 poslovni in 3 območni odseki.

Tabela 8: Poslovni in območni odseki podjetja Gorenje, d. d., za leti 2010 in 2009

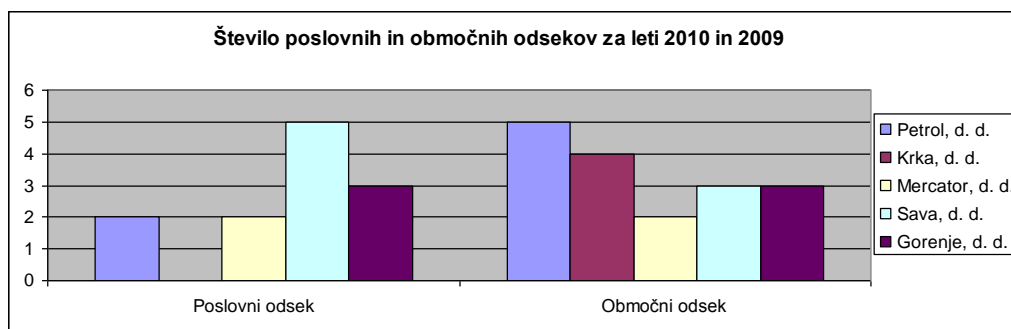
Poslovni odsek	Območni odsek
Aparati za dom vključujejo proizvodnjo in prodajo gospodinjskih aparatov lastne proizvodnje, prodajo dopolnilnega programa gospodinjskih aparatov drugih proizvajalcev, prodajo dokupnega programa izven treh osnovnih programov velikih gospodinjskih aparatov, proizvodnjo in prodajo toplotnoogrevalne tehnike lastne izdelave in proizvodnjo mehanskih komponent.	Vzhod (Ukrajina, Rusija, Makedonija, Hrvaška, Srbija, Črna gora, Albanija, Bosna in Hercegovina, Belorusija, Kosovo, Moldavija, Kazahstan, Latvija, Litva, Estonija, Slovenija, Češka, Madžarska, Poljska, Bolgarija, Romunija, Slovaška)
Notranja oprema zajema proizvodnjo in prodajo kuhinjskega, kopalniškega pohištva, sanitarne opreme in keramičnih ploščic.	Zahod (Avstrija, Nemčija, Italija, Francija, Danska, Švedska, Belgija, Finska, Velika Britanija, Grčija, Norveška, Turčija, Nizozemska, Španija, Švica)
Ekologija, energetika in storitve vsebujejo energetiko in varstvo okolja, orodjarstvo, strojogradnjo, trgovine, inženiring, zastopstvo, gostinstvo, turizem in gospodarjenje z nepremičninami.	Ostalo

Vir: Gorenje, d. d., Letno poročilo podjetja Gorenje, d. d., 2010, str. 186.

Nobeno izmed 5 podjetij ni spremenilo števila poslovnih in območnih odsekov v letu 2010 v primerjavi z letom 2009. Prav tako ni bilo sprememb v opredelitvi odsekov, razen v Petrolu, d. d., ki je v letu 2010 spremenil pojmovanje in opredelitev enega izmed poslovnih odsekov. V letnem poročilu za leto 2010 ni razvidnih razlogov za takšno odločitev posloводства. Ker podjetje ni prevrednotilo informacij spremenjenega poročevalskega odseka za pretekla leta, predpostavljam, da sprememba ni znatnega pomena.

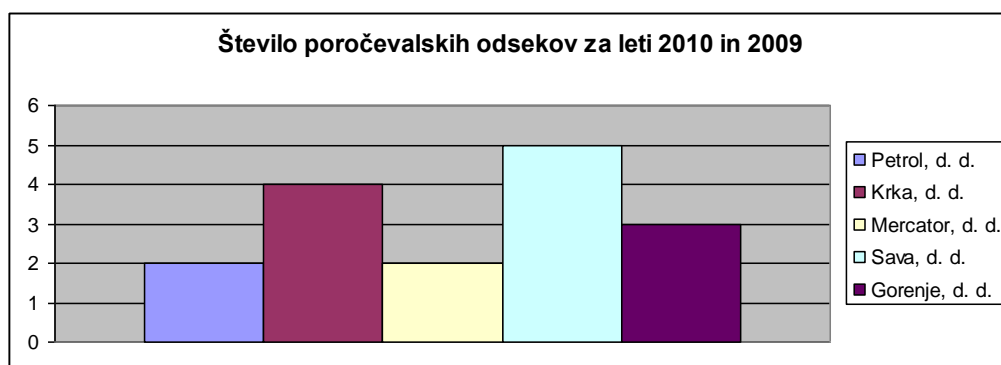
Slika 1 prikazuje število poslovnih in območnih odsekov proučevanih podjetij za leti 2010 in 2009. Iz nje je razvidno, da največ poslovnih odsekov, to je 5, razkriva podjetje Sava, d. d., najmanj pa Krka, d. d. (za leti 2010 in 2009 ne razkriva poslovnih odsekov), Petrol, d. d., in Mercator, d. d., razkrivata 2 poslovna odseka. Največ območnih odsekov, to je 5, razkriva podjetje Petrol, d. d., najmanj pa Mercator, d. d., Sava, d. d., in Gorenje, d. d., jih razkrivata 3. Povprečno število razkritih poslovnih odsekov za proučevana podjetja znaša 2,4, povprečno število območnih odsekov pa 3,4.

Slika 1: Število poslovnih in območnih odsekov podjetij za leti 2010 in 2009

Slika 2 prikazuje število poročevalskih odsekov izbranih podjetij za leti 2010 in 2009. Za podjetja Petrol, d. d., Mercator, d. d., Sava, d. d., in Gorenje, d. d., so poročevalski odseki poslovni odseki, za podjetje Krka, d. d., pa območni. Največ poročevalskih odsekov, to je 5, opredeljuje Krka, d. d., najmanj, to je 2, pa Petrol, d. d., in Mercator, d. d. Povprečno število poročevalskih odsekov znaša 3,2.

Slika 2: Število poročevalskih odsekov podjetij za leti 2010 in 2009

4. skupina zahtev MSRP 8

O prihodkih od zunanjih odjemalcev po poročevalskih odsekih poročajo vsa podjetja, razen Save, d. d. Računovodsko poročilo Save, d. d., vsebuje prihodke od prodaje izdelkov, prihodke od prodaje storitev, prihodke od najemnim, prihodke od prodaje trgovskega blaga, spremembo vrednosti zalog, druge poslovne prihodke in poslovne prihodke skupaj (izračunano kot vsota omenjenih postavk) po poslovnih odsekih. Prihodki niso razdeljeni na prihodke od prodaje tretjih oseb, zato ocenjujem, da podjetje ne izpolnjuje določilo MSRP 8.

Tudi za razkrivanje prihodkov od transakcij z drugimi odseki velja enako. Petrol, d. d., Krka, d. d., Mercator, d. d., in Gorenje, d. d., poročajo o transakcijah po odsekih, Sava, d. d., po poslovnih odsekih razkriva le druge vrste prihodkov. Menim, da Sava, d. d., kljub razkrivanju podrobnejše razčlenitve prihodkov po odsekih ne izpolnjuje zahteve MSRP 8 glede transakcij med odseki.

Opredelitev osnove za obračunavanje transakcij med odseki sem zasledila v letnih poročilih Krke, d. d., Mercatorja, d. d., Save, d. d., in Gorenja, d. d., letno poročilo Petrola, d. d., pa te opredelitve ne vsebuje. Osnova za obračunavanje tovrstnih transakcije je čista poslovna podlaga (Krka, d. d., Gorenje, d. d., Sava, d. d.) ali tržne cene (Mercator, d. d.).

O sredstvih po poročevalskih odsekih poroča vseh 5 podjetij.

Obveznosti so po odsekih razčlenjene v letnih poročilih Krke, d. d., Mercatorja, d. d., Save, d. d., in Gorenja, d. d., v letnem poročilu Petrola, d. d., pa obveznosti niso razdeljene na opredeljene poročevalske odseke.

Prihodki in odhodki od obresti po poročevalskih odsekih so razkriti v letnih poročilih vseh 5 podjetij.

Znesek amortizacije po poročevalskih odsekih je razkrit v vseh letnih poročilih. O deprecijah poročata le Sava, d. d., in Gorenje, d. d. Sava, d. d., poroča o slabitvi nepremičnin, naprav in opreme ter o oslabitvi naložbenih nepremičnin po odsekih, Gorenje, d. d., pa o slabitvi finančnih naložb. Ne glede na to, da Petrol, d. d., Krka, d. d., in Mercator, d. d., poročajo le o amortizaciji (o deprecijah pa ne), ocenjujem, da zadoščajo zahtevi MSRP 8.

Podjetja v praksi pogosteje poročajo o pomembnih postavkah, ki pojasnjujejo poslovanje poročevalskih odsekov, kot pa o posameznih pomembnih postavkah prihodkov in odhodkov. V raziskavi zato predpostavljam, da če podjetja poročajo o pomembnih postavkah o poslovanju, zadoščajo zahtevi MSRP 8 po poročanju o pomembnih postavkah prihodkov in odhodkov. Vsa letna poročila vsebujejo pomembne postavke, ki pojasnjujejo poslovanje poročevalskih odsekov, in tako zadoščajo zahtevi MSRP 8. Poročajo o naslednjih postavkah:

- ocena čistega poslovnega izida poslovnega leta in EBITDA⁴⁴ – Petrol, d. d.;
- čisti poslovni izid – Krka, d. d., Sava, d. d., in Gorenje, d. d.;
- poslovni izid iz poslovanja – Krka, d. d., in Mercator, d. d.;
- poslovni izid pred obdavčitvijo – Sava, d. d.;
- celotni poslovni izid – Gorenje, d. d.;
- neto finančni prihodki/odhodki (Krka, d. d.) oziroma rezultat iz financiranja (Gorenje, d. d.);
- dobičkonosnost poslovanja – Gorenje, d. d.;
- neto prihodki od prodaje (izračunano kot razlika med prihodki od prodaje in prihodki iz odnosov z odvisnimi podjetji) – Petrol, d. d.;
- prihodki od naložb, vrednotenih po kapitalski metodi – Petrol, d. d.;
- prihodki od odprave rezervacij in drugi poslovni prihodki – Krka, d. d.;
- prihodki od prodaje izdelkov, prihodki od prodaje storitev, prihodki od najemnin, prihodki od prodaje trgovskega blaga, sprememba vrednosti zalog, drugi poslovni prihodki in poslovni prihodki skupaj (izračunano kot vsota naštetih postavk) – Sava, d. d.

Slika 3 prikazuje število pomembnih postavk, ki pojasnjujejo poslovanje poročevalskih odsekov in ki so jih podjetja razkrila v letnih poročilih. Največ pomembnih postavk, to je 4, razkrivata Krka, d. d., in Gorenje, d. d. Petrol, d. d., in Sava, d. d., razkrivata 3 pomembne postavke. Najmanj pomembnih postavk, to je 1, razkriva Mercator, d. d. Med letoma 2010 in 2009 ni razlik v številu razkritih pomembnih postavk. Povprečno število razkritih postavk znaša 3.

Slika 3: Število razkritih pomembnih postavk, ki pojasnjujejo poslovanje odsekov za leti 2010 in 2009

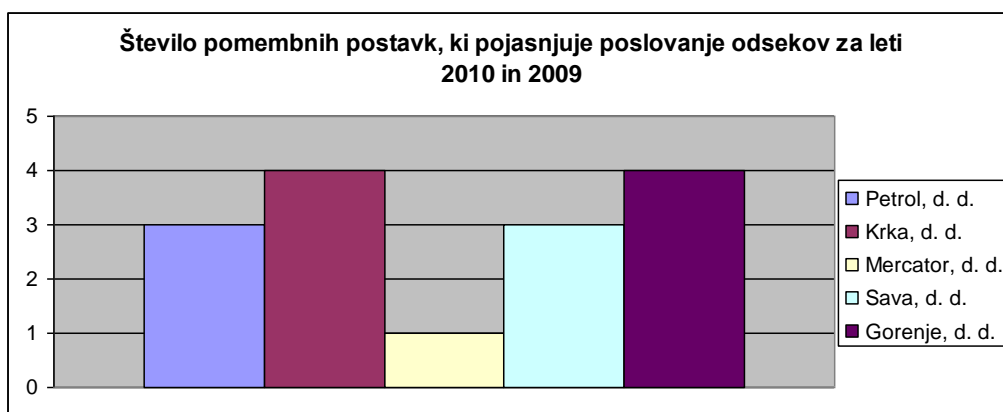

Tabela 9 prikazuje izpolnjevanje proučevanih zahtev MSRP 8 za vseh 5 podjetij za leti 2010 in 2009. Gorenje, d. d., Mercator, d. d., in Krka, d. d., izpolnjujejo vseh 9 zahtev MSRP 8, Sava, d. d., in Petrol, d. d., pa 7. Sava, d. d., namreč ne poroča o prihodkih od zunanjih

⁴⁴ EBITDA je kratica za angl. *earning before interest, taxes, depreciaton and amortization*. V slovenščini pomeni rezultat poslovanja pred obrestmi, davki in amortizacijo.

odjemalcev in prihodkih od transakcij z drugimi odseki podjetja. Petrol, d. d., pa ne poroča o osnovi za obračunavanje transakcij med odseki in obveznostih po poročevalskih odsekih.

Iz Tabele 9 je razvidno, da po poročevalskih odsekih vsa podjetja razkrivajo informacije o sredstvih, obrestnih prihodkih, obrestnih odhodkih, amortizaciji in deprecijaciji ter pomembnih postavkah prihodkov in odhodkov. O prihodkih od zunanjih odjemalcev, prihodkih od transakcij med odseki, osnovi za obračunavanje transakcij med odseki in obveznostih poročajo 4 podjetja.

Tabela 9: Izpolnjevanje prvih 9 zahtev MSRP 8 za leti 2010 in 2009

	Petrol, d. d.	Krka, d. d.	Mercator, d. d.	Sava, d. d.	Gorenje, d. d.
Prihodki od zunanjih odjemalcev	✓	✓	✓	✗	✓
Prihodki od transakcij z drugimi odseki	✓	✓	✓	✗	✓
Osnova za obračunavanje transakcij med odseki	✗	✓	✓	✓	✓
Sredstva	✓	✓	✓	✓	✓
Obveznosti	✗	✓	✓	✓	✓
Obrestni prihodki	✓	✓	✓	✓	✓
Obrestni odhodki	✓	✓	✓	✓	✓
Amortizacija in deprecijacija	✓	✓	✓	✓	✓
Pomembne postavke prihodkov in odhodkov	✓	✓	✓	✓	✓

Legenda: ✓ izpolnjuje zahtevo
✗ ne izpolnjuje zahteve

Priloga 12 prikazuje podrobnejše podatke po poročevalskih odsekih o prvih 9 zahtevah MSRP 8 za izbrana podjetja in poslovno leto 2010.

Vsa podjetja, razen Krke, d. d., poleg temeljnih (poslovnih) odsekov opredeljujejo tudi dodatne odseke, ki so za vsa 4 podjetja območni. O njih razkrivajo nekaj osnovnih informacij:

- prodaja – Petrol, d. d.;
- prihodki od prodaje tretjim – Mercator, d. d., Sava, d. d., in Gorenje, d. d.;
- celotna sredstva – Petrol, d. d., in Gorenje, d. d.;
- dolgoročna sredstva – Mercator, d. d.;
- investicijski izdatki – Petrol, d. d., in Gorenje, d. d.

5. skupina zahtev MSRP 8

O deležu podjetja v poslovnem izidu pridruženih podjetij in skupnih vlaganjih po poročevalskih odsekih poročajo Petrol, d. d., Mercator, d. d., in Sava, d. d. Ostali 2 podjetji ne poročata o deležih oziroma so deleži razkriti za celotno podjetje. Za letna poročila Krke, d. d., posebno velja, da so informacije ali na voljo le za podjetje ali niso razkrite po odsekih ali pa so razkrite po odsekih glede na vodenje v okviru prodaje in marketinga, pri čemer se ti odseki razlikujejo od območnih odsekov v računovodskem poročilu, zato informacije v poslovnem delu letnega poročila niso relevantne.

O znesku naložb v pridruženih podjetjih in skupnih vlaganjih po poročevalskih odsekih poročata le Mercator, d. d., in Sava, d. d. Ostala 3 podjetja teh zneskov po odsekih ne razkrivajo oziroma jih razkrivajo na ravni podjetja.

Predpostavljam, da podjetje izpolnjuje določilo MSRP 8 o razkrivanju zneskov dodatkov k negiblјivim sredstvom po poročevalskih odsekih, kadar razkriva dodatne informacije po odsekih o osnovnih sredstvih (npr. razčlenitev osnovnih sredstev po poročevalskih odsekih, razkrivanje zneska investicij v osnovna sredstva). Petrol, d. d., po poročevalskih odsekih razkriva informacije o naložbah, vrednotenih po kapitalski metodi, opredmetenih osnovnih sredstvih, neopredmetenih osnovnih sredstvih in naložbenih nepremičninah ter ostalih sredstvih. Prav tako razkriva strukturo naložb. Krka, d. d., znesek investicij v nepremičnine, naprave, opremo in neopredmetena sredstva, Mercator, d. d., znesek naložb v osnovna sredstva, Sava, d. d., znesek nabav nepremičnin, naprav in opreme, Gorenje, d. d., pa znesek naložb in njihovo strukturo. Ocenjujem, da vseh 5 podjetij izpolnjuje zahtevo MSRP 8.

O odhodkih iz obdavčitve dobička, natančneje davku od dobička, po poročevalskih odsekih poročajo Krka, d. d., Sava, d. d., in Gorenje, d. d., Petrol, d. d., in Mercator, d. d., pa ne. Sava, d. d., posebej ne razkriva davka od dobička po odsekih, mogoče pa ga je razbrati iz drugih postavk. Davek od dobička po odsekih je razlika med dobičkom pred obdavčitvijo in čistim dobičkom poslovnega leta, ki ga podjetje razkriva po odsekih. Podobno velja za Gorenje, d. d. Višina davka od dobička je opredeljena na ravni podjetja, vendar je njegovo vrednost po odsekih mogoče razbrati kot razliko med celotnim in čistim poslovnim izidom za vsak odsek.

Tabela 10 prikazuje izpolnjevanje proučevanih zahtev MSRP 8 za vseh 5 podjetij za leti 2010 in 2009. Nobeno podjetje ne izpolnjuje vseh 5 zahtev. Največ jih izpolnjuje Sava, d. d., in sicer 4. Mercator, d. d., jih izpolnjuje 3, ostala podjetja pa 2. Vsako podjetje izpolnjuje najmanj 2 izmed 5 zahtev.

Iz Tabele 10 je razvidno, da po poročevalskih odsekih vsa podjetja poročajo o zneskih dodatkov k negiblјivim sredstvom. O deležu podjetja v poslovnem izidu pridruženih podjetij in skupnih vlaganjih ter odhodkih iz obdavčitve dobička (oz. davku od dobička) poročajo 3 podjetja. 2 podjetji poročata o znesku naložb v pridruženih podjetjih in skupnih vlaganjih. Odložene terjatve za davek po poročevalskih odsekih ne razkriva nobeno letno poročilo.

Tabela 10: Izpolnjevanje naslednjih 5 zahtev MSRP 8 za leti 2010 in 2009

	Petrol, d. d.	Krka, d. d.	Mercator, d. d.	Sava, d. d.	Gorenje, d. d.
Delež podjetja v poslovnem izidu pridruženih podjetij in skupnih vlaganjih	✓	✗	✓	✓	✗
Znesek naložb v pridruženih podjetjih in skupnih vlaganjih	✗	✗	✓	✓	✗
Zneski dodatkov k negibljivim sredstvom	✓	✓	✓	✓	✓
Odhodki iz obdavčitve dobička	✗	✓	✗	✓	✓
Odložene terjatve za davek	✗	✗	✗	✗	✗

Legenda: ✓ izpolnjuje zahtevo
✗ ne izpolnjuje zahteve

Nekatera podjetja razkrivajo tudi dodatne informacije. Petrol, d. d., npr. poroča o strukturi podjetij v skupini po poročevalskih odsekih; Mercator, d. d., o sestavi podjetij v skupini po odsekih, lastniškem kapitalu, čistem poslovnem izidu, čistih prihodkih od prodaje in številu zaposlenih po posameznih podjetjih, razvrščene glede na poslovne odseke; Sava, d. d., o deležu lastništva v podjetjih v skupini, prihodkih od prodaje, vrednosti kapitala in doseženem poslovnem izidu odvisnih podjetij po poslovnih odsekih. Prav tako razkriva prihodke od deležev v poslovnem izidu pridruženih podjetij.

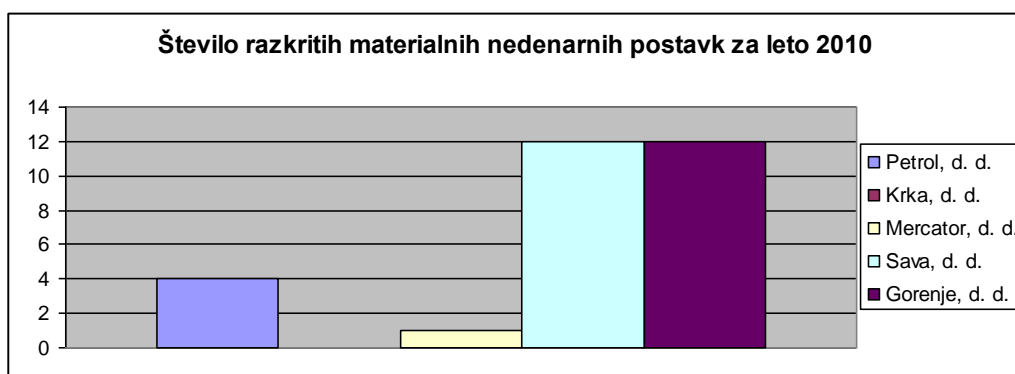
6. skupina zahtev MSRP 8

Materialne nedenarne postavke po poročevalskih odsekih so vsebovane v letnih poročilih Petrola, d. d., Mercatorja, d. d., Save, d. d. in Gorenja, d. d. Petrol, d. d., za naftno-trgovinsko dejavnost razkriva informacije o nabavi in logistiki naftnih derivatov in trgovskega blaga ter prodaji proizvodov iz nafte, trgovskega blaga, prodaji storitev in dodatne ponudbe. Za energetska dejavnost predstavlja informacije o distribuciji plina, proizvodnji, prodaji in distribuciji toplote. Mercator, d. d., po poročevalskih odsekih poroča le o številu zaposlenih. Poslovno poročilo Save, d. d., vsebuje informacije o strategijah, razvojnih strategijah za prihodnje poslovno leto, značilnostih gospodarskega okolja, poslovnih dejavnostih, kapitalu, številu zaposlenih, trženju po dejavnostih in gospodarjenju z blagovnimi znamkami, sistemih kakovosti, razvoju informacijske podpore, dosežkih v poslovnem letu, donacijah in sponzorstvu. Gorenje, d. d., pa poroča o številu in strukturi zaposlenih, strategijah, proizvodnji, tveganjih, obsegu poslovnih dejavnosti, vplivu različnih dogodkov na poslovni izid, stroških iz poslovanja, kosmatem denarnem toku, produktivnosti stroškov dela, prispevku za kritje in stroških storitev.

Poslovno poročilo Krke, d. d., zajema številne materialne nedenarne in druge postavke po območjih (npr. prodaja in trženje, pričakovane makroekonomske razmere po državah, tržni delež, raziskave in razvoj), vendar so območja drugačna od območij oz. območnih odsekov, opredeljenih v računovodskem delu poročila, zato ocenjujem, da podjetje ne zadošča zahtevi poročanja o nedenarnih postavkah po poročevalskih odsekih.

Slika 4 prikazuje število materialnih nedenarnih postavk za leto 2010, ki jih podjetja razkrivajo v letnih poročilih. Število je podobno številu v letu 2009, razen v letnih poročilih podjetja Gorenje, d. d., ki v letu 2009 v izrazito manjšem obsegu razkriva informacije po poročevalskih odsekih. Povprečno število razkritih postavk za leto 2010 znaša 5,8. Največ postavk, to je 12, razkrivata Sava, d. d., in Gorenje, d. d. Petrol, d. d., poroča o 4 postavkah, Krka, d. d., pa o nobeni materialni nedenarni postavki po poročevalskih odsekih.

Slika 4: Število razkritih materialnih nedenarnih postavk za leto 2010

O merilih, uporabljenih za merjenje poslovnega izida, sredstev in obveznosti poročevalskih odsekov, poročata le Sava, d. d., in Gorenje, d. d. Petrol, d. d., sicer razkriva osnovo obrestnih prihodkov in odhodkov, Krka, d. d., pa merila za naložbe odsekov. Kljub tem razkritjem ocenjujem, da za Petrol, d. d., in Krko, d. d., obravnavana zahteva MSRP 8 ni izpolnjena. Letna poročila Mercatorja, d. d., ne vsebujejo nobenih meril za merjenje postavk po poročevalskih odsekih.

Gorenje, d. d., dodatno poroča tudi o osnovah merjenja naložb poročevalskih odsekov.

O pozaposlitvenih zaslužkih in pravicah iz naslova zavarovalnih pogodb po odsekih ne poroča nobeno podjetje oziroma so podatki na voljo na ravni podjetja.

Vsa letna poročila, razen letnega poročila Gorenja, d. d., za leto 2009, dosegajo skladnost celotnih prihodkov, poslovnega izida, sredstev, obveznosti in drugih informacij poročevalskega odseka s postavkami na ravni podjetja. V letnem poročilu Gorenja, d. d., za leto 2009 ni mogoče preveriti skladnosti postavke celotni poslovni izid, saj Gorenje, d. d., na ravni podjetja poroča o celotnem poslovnem izidu, ki znaša -9.308 (v tisočih) EUR, medtem

ko na ravni odsekov poroča o poslovnem izidu iz poslovanja, ki znaša 12.149 (v tisočih) EUR. Ker Gorenje, d. d., za leto 2010 dosega skladnost, medtem ko je za leto 2009 ni mogoče preveriti, ocenjujem, da skupno Gorenje, d. d., dosega skladnost postavk odsekov s postavkami na ravni podjetja.

Vsa podjetja, razen Krke, d. d., predstavljajo materialne nedenarne postavke tudi za dodatne odseke. Petrol, d. d., npr. po območnih odsekih razkriva osnovo oblikovanja cen derivatov, države poslovanja Petrola, d. d., in število bencinskih servisov. Sava, d. d., razkriva informacije o nabavi. Gorenje, d. d., pa po območnih odsekih poroča o strukturi in številu zaposlenih ter razmerah v panogi.

Mercator, d. d., daje v poslovnem poročilu večji poudarek nedenarnim postavkam po območnih odsekih kot pa po poslovnih. Po območnih odsekih predstavlja informacije o naložbah v osnovna sredstva, vplivu razmer na poslovanje, strateškem povezovanju, deležu vlaganj po trgih, deležu novih uporabnikov površin, načrtovani rasti prihodkov, davčni politiki, strategijah in tveganjih.

Petrol, d. d., po območnih odsekih dodatno razkriva še merila za merjenje prihodkov in sredstev.

Tabela 11 prikazuje izpolnjevanje proučevanih zahtev MSRP 8 za vseh 5 podjetij za leti 2010 in 2009. Nobeno podjetje ne izpolnjuje vseh 4 zahtev. Sava, d. d., in Gorenje, d. d., jih izpolnjujeta največ, to je 3, Petrol, d. d., in Mercator, d. d., 2, Krka, d. d., pa le 1.

Iz Tabele 11 je razvidno, da vsa podjetja dosegajo skladnost postavk odsekov s postavkami na ravni podjetja, s pridržkom na skladnosti v letnem poročilu Gorenja, d. d., za leto 2009. O materialnih nedenarnih postavkah poročajo 4 podjetja, razen Krke, d. d., ki predstavlja tovrstne informacije za odseke, ki so drugačni od poročevalskih. Merila za merjenje poslovnega izida, sredstev in obveznosti razkrivata le 2 podjetji. Pozaposlitvene zasluge in pravice iz naslova zavarovalnih pogodb pa po poročevalskih odsekih ne razkriva nobeno letno poročilo.

Tabela 11: Izpolnjevanje zadnjih 4 zahtev MSRP 8 za leti 2010 in 2009

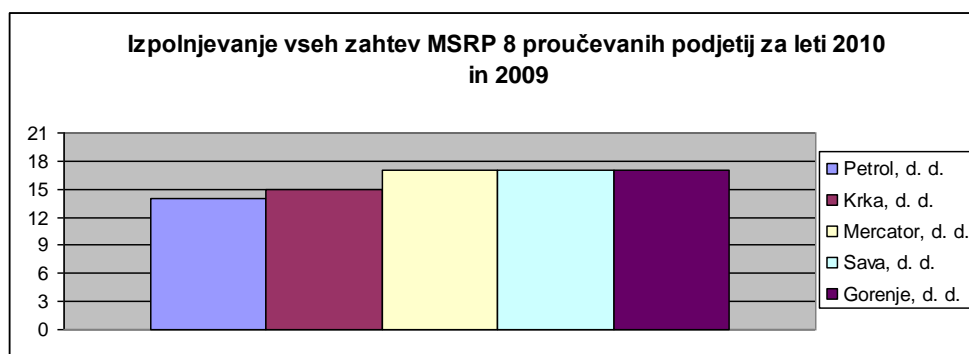
	Petrol, d. d.	Krka, d. d.	Mercator, d. d.	Sava, d. d.	Gorenje, d. d.
Materialne nedenarne postavke	✓	✗	✓	✓	✓
Merila za merjenje poslovnega izida, sredstev in obveznosti	✗	✗	✗	✓	✓
Pozaposlitveni zasluge in pravice iz naslova zavarovalnih pogodb	✗	✗	✗	✗	✗
Skladnost postavk odsekov s postavkami podjetja	✓	✓	✓	✓	✓

Legenda: ✓ izpolnjuje zahtevo
✗ ne izpolnjuje zahteve

Priloga 13 v tabelarični obliki na kratko povzema ugotovitve raziskave, ki kažejo izpolnjevanje oziroma neizpolnjevanje vseh 21 zahtev MSRP 8 vseh 5 podjetij v letnih poročilih za leti 2010 in 2009.

Slika 5 prikazuje število izpolnjenih zahtev MSRP 8 izbranih podjetij za leti 2010 in 2009. Iz nje je razvidno, da nobeno podjetje ne izpolnjuje vseh proučevanih zahtev MSRP 8. Povprečno število predpisanih razkritih postavk za leti 2010 in 2009 znaša 16. Izmed 21, največ zahtev izpolnjujejo Mercator, d. d., Sava, d. d., in Gorenje, d. d., saj po poročevalskih odsekih razkrivajo kar 17 postavk. Krka, d. d., se uvršča na 4. mesto, saj izpolnjuje 15 zahtev. Na zadnje mesto je uvrščen Petrol, d. d. Od 21 zahtev po poročevalskih odsekih razkriva le 14 postavk, medtem ko ostalih 7 ne razkriva oziroma jih razkriva na ravni celotnega podjetja.

Slika 5: Izpolnjevanje vseh zahtev MSRP 8 proučevanih podjetij za leti 2010 in 2009

Medletno poročanje

Po MSRP morajo podjetja pripravljati tudi medletna poročila. Določilo izpolnjuje vseh 5 podjetij, za obe proučevani poslovni leti, 2010 in 2009. Vsa podjetja poročajo o treh medletnih poročilih za posamezno poslovno leto, in sicer za obdobja januar–marec, januar–junij in januar–september.

Primerjava obsega razkritij v letnem poročilu za leti 2010 in 2009

V raziskavi sem želela ugotoviti, ali se je obseg razkritij informacij po odsekih za posamezno podjetje med letoma 2010 in 2009 spremenil. Prav tako želim opredeliti najbolj verjeten motiv posloводства za morebitno spremembo obsega razkritij.

Petrol, d. d., Krka, d. d., Mercator, d. d., in Sava, d. d., imajo podoben obseg informacij po odsekih ter razkrivajo enake postavke v letnih poročilih za leti 2010 in 2009. Gorenje, d. d., pa v letu 2010 razkriva izrazito večji obseg informacij po odsekih, kot ga je v letu 2009. Po

pregledu obeh letnih poročil ugotavljam, da Gorenje, d. d., v letu 2010 dosega dobiček, v letu 2009 pa posluje z izgubo. Predpostavljam, da je na odločitev posloводства za povečanje obsega razkritij informacij po odsekih vplivalo doseganje dobička v letu 2010. Predpostavka se sklada s teoretičnim delom magistrskega dela, v katerem je omenjeno, da je eden izmed motivov za povečanje obsega razkritij boljše poslovanje oziroma doseganje boljših poslovnih rezultatov.

Skladnost podatkov za leto 2009 v letnem poročilu 2010 in letnem poročilu 2009

Letno poročilo za leto 2010 vsebuje tudi primerjalne podatke za leto 2009. Pri primerjanju podatkov za leto 2009 v letnem poročilu za leto 2010 in v letnem poročilu za leto 2009 sem ugotovila, da Petrol, d. d., Krka, d. d., Mercator, d. d., in Sava, d. d., dosegajo skladnost. V letnih poročilih podjetja Gorenje, d. d., pa so odstopanja pri dveh postavkah. V računovodskem poročilu 2010 znašajo prihodki od transakcij z drugimi poslovnimi odseki za leto 2009 32.146 (v tisočih) EUR, v računovodskem poročilu 2009 pa 25.188 (v tisočih) EUR, kar je razvidno iz Tabele 12 in Tabele 13. Iz letnega poročila 2010 ni bilo mogoče razbrati vzroka razlike v vrednostih postavke. Prav tako ugotavljam, da Gorenje, d. d., v letnem poročilu 2010 za leto 2009 za celotno podjetje in po odsekih razkriva informacije o kategoriji celotni poslovni izid (znaša -9.308, v tisočih, EUR). V poslovnem poročilu 2009 na ravni podjetja prav tako opredeljuje celotni poslovni izid in se vrednosti v letnem poročilu 2010 za leto 2009 ujemajo. V računovodskem poročilu 2009 pa podjetje po poslovnih odsekih opredeljuje poslovni izid iz poslovanja, ki za leto 2009 znaša 12.149 (v tisočih) EUR, kar je razvidno iz Tabele 12 in Tabele 13. Vzroka spremembe v poročanju in razkrivanju različnih postavk na ravni podjetja in odsekov ni bilo mogoče ugotoviti.

Tabela 12 prikazuje podatke po odsekih v računovodskem delu letnega poročila podjetja Gorenje, d. d., za leto 2010.

Tabela 12: Podatki po odsekih v računovodskem poročilu Gorenja, d. d., za leto 2010

(v tisoč EUR)	Aparati za dom		Notranja oprema		Ekologija, energetika in storitve		Skupina	
	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009
Prihodki od prodaje tretjim	979.767	871.257	34.376	40.721	368.042	273.959	1.382.185	1.185.937
Prodaja med divizijami	5.846	6.480	11.031	14.454	10.564	11.212	27.441	32.146
Prihodki od obresti	3.115	4.675	27	67	390	474	3.532	5.216
Odhodki od obresti	19.002	19.662	113	82	2.020	2.015	21.135	21.759
Amortizacija	44.063	47.864	1.717	2.037	6.457	6.149	52.237	56.050
Celotni poslovni izid	23.791	-4.026	-6.357	-4.922	5.038	-360	22.472	-9.308

Vir: Gorenje, d. d., Letno poročilo podjetja Gorenje, d. d., 2010, str. 186.

Tabela 13 prikazuje podatke po odsekih v računovodskem delu letnega poročila podjetja Gorenje, d. d., za leto 2009.

Tabela 13: Podatki po odsekih v računovodskem poročilu Gorenja, d. d., za leto 2009

(v tisoč EUR)	Aparati za dom		Notranja oprema		Ekologija, energetika in storitve		Skupina	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Prihodki od prodaje tretjim	925.496	1.050.125	40.720	59.133	219.721	221.495	1.185.937	1.330.753
Prodaja med divizijami	3.955	9.955	14.454	22.481	6.779	7.839	25.188	40.275
Prihodki od obresti	4.679	5.619	67	38	470	603	5.216	6.260
Odhodki od obresti	19.697	23.914	82	102	1.980	1.280	21.759	25.296
Amortizacija	48.638	50.151	2.037	2.287	5.375	4.683	56.050	57.121
Poslovni izid iz poslovanja	15.780	29.963	-4.748	-2.040	1.117	8.970	12.149	36.893

Vir: Gorenje, d. d., Letno poročilo podjetja Gorenje, d. d., 2009, str. 152.

Preglednost letnega poročila z vidika poročanja po odsekih

MSRP 8 posebej ne določa strukture poročanja po odsekih, ampak je poudarek namenjen vsebini poročanja in upoštevanju zahtev standarda. Poslovodstvu je zato prepuščena odločitev, kako strukturirati in oblikovati letno poročilo.

Letna poročila se posledično med seboj razlikujejo. Prav tako so nekatera bolj pregledna, druga manj. Pri določanju preglednosti letnih poročil z vidika poročanja po odsekih sem upoštevala dva kriterija, in sicer preglednost tabele s kvantitativnimi podatki po odsekih v računovodskem poročilu ter skladnost informacij po odsekih v računovodskem in poslovnem delu letnega poročila. Ugotovitve, ki jih povzemam v nadaljevanju, so enake za leti 2010 in 2009.

Letna poročila Petrola, d. d., Save, d. d., in Gorenja, d. d., dosegajo skladnost informacij po poročevalskih odsekih v računovodskem in poslovnem delu. Poslovni del je razdeljen na opredeljene poročevalske odseke in vsebuje predvsem kvalitativne informacije po posameznih odsekih. Računovodski del pa vsebuje kvantitativne podatke po odsekih, ki so strnjeni v tabelarnem prikazu. V letnih poročilih Petrola, d. d., Save, d. d., in Gorenja, d. d., je uporabnikom omogočeno enostavno primerjanje informacij na ravni podjetja in poročevalskih odsekov ter ugotavljanje medsebojne skladnosti. Letno poročilo Krke, d. d., ne dosega skladnosti računovodskega in poslovnega dela, saj vsebuje poslovni del kvalitativne informacije o območjih, drugačnih od območnih odsekov v računovodskem delu. Uporabnikom je onemogočeno primerjanje podrobnejših informacij na ravni podjetja in odsekov. Mercator, d. d., posebej ne opredeljuje temeljnih in dodatnih odsekov. Računovodsko poročilo vsebuje več kvantitativnih informacij o poslovnih odsekih, zato

predpostavljam, da so poslovni odseki temeljni odseki. Posledično bi morale podjetje tudi v poslovnem delu letnega poročila večji poudarek nameniti poslovnim odsekom. Mercator, d. d., pa v letnem poročilu razkriva več kvalitativnih informacij po območnih odsekih. Menim, da z vidika skladnosti poslovnega in računovodskega dela letno poročilo ni dobro, poleg tega pa uporabnika računovodskih izkazov zavaja pri določitvi temeljnih in dodatnih odsekov.

Najpomembnejši kvantitativni podatki po odsekih so vsebovani v računovodskem delu letnih poročil. V letnih poročilih vseh 5 podjetij so podatki predstavljeni tabelarično, pri čemer se zasnova tabel med podjetji razlikuje. Krka, d. d., Petrol, d. d., in Gorenje, d. d., predstavljajo vrednosti po poročevalskih odsekih in na ravni podjetja (izračunano kot seštevek vrednosti po posameznih odsekih). Tabela 14 prikazuje način predstavitve podatkov po odsekih v računovodskem delu letnega poročila podjetja Krka, d. d., za leto 2010.

Tabela 14: Tabela s podatki po odsekih v računovodskem poročilu Krke, d. d., za leto 2010

(v tisoč EUR)	EU		Jugovzhodna Evropa		Vzhodna Evropa		Ostalo		Skupaj	
	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009
Prihodki od prodaje	569.816	558.640	88.950	80.179	253.163	198.378	20.437	12.922	932.366	850.119
Prihodki odprave rezervacij in drugi poslovni prihodki	6.267	93.104	0	0	0	0	0	3.552	6.267	96.656
Dobiček iz poslovanja	161.689	178.945	18.553	16.627	19.167	12.963	333	4.000	199.742	211.635

Vir: Krka, d. d., Letno poročilo podjetja Krka, d. d., 2010, str. 122.

Sava, d. d., podobno razkriva informacije, vendar upošteva tudi posle znotraj skupine. Tabela vsebuje vrednosti po poročevalskih odsekih, izločitev poslov v skupini in vrednosti na ravni podjetja (izračunano kot seštevek vrednosti po posameznih odsekih, izvzamejo pa se posli v skupini). Tabela 15 prikazuje način predstavitve podatkov po odsekih v računovodskem delu letnega poročila podjetja Sava, d. d., za leto 2010.

Tabela 15: Tabela s podatki po odsekih v računovodskem poročilu Save, d. d., za leto 2010

(v tisoč EUR)	Dejavnost gumarstvo z zunanje-trgovinsko mrežo	Dejavnost turizem	Dejavnost nepremičnine	Druge dejavnosti	Dejavnost naložbene finance	Izločitev poslov v skupini	Skupaj
Prihodki od prodaje izdelkov	94.547	0	5.734	1.404	0	-17.224	84.461
Prihodki od prodaje storitev	4.822	62.347	114	2.282	3.761	-11.754	61.573
Prihodki od najemnin	0	982	1.528	1.405	4.966	-3.661	5.220

Vir: Sava, d. d., Letno poročilo podjetja Sava, d. d., 2010, str. 177.

Omenjena načina predstavitve informacij po poročevalskih odsekih, ki so vključeni v eno tabelo, omogočata uporabniku enostavno preverjanje skladnosti posameznih postavk po odsekih in na ravni podjetja.

V računovodskem poročilu Mercatorja, d. d., so informacije po poročevalskih odsekih predstavljene v večjem številu tabel. V osnovno tabelo so vključene vse postavke, za katere podjetje razkriva informacije po odsekih. Osnovna tabela (Tabela 16) izkazuje vrednosti po odsekih in njihovo vsoto (seštevek vrednosti po posameznih odsekih). Za vsako posamezno postavko (npr. prihodki od prodaje odseka, prihodki od obresti) iz osnovne tabele so podatki predstavljeni še v posamični tabeli (Tabela 17), ki vključuje vsoto odsekov, izločitve poslov med odseki in vrednost postavke na ravni podjetja (v vsoti vrednosti za vse odseke se izvzamejo posli v skupini). Tabela 16 prikazuje osnovno tabelo s podatki po odsekih v računovodskem delu letnega poročila podjetja Mercator, d. d., za leto 2010.

Tabela 16: Osnovna tabela s podatki po odsekih v računovodskem poročilu Mercatorja, d. d., za leto 2010

(v tisoč EUR)	Trgovina		Netrgovina		Skupaj	
	2010	2009	2010	2009	2010	2009
Prihodki od prodaje odseka	2.762.559	2.624.196	45.768	44.419	2.808.327	2.668.615
Prihodki od prodaje med odseki	2.857	2.391	23.866	22.909	26.723	25.300
Prihodki iz obresti	3.351	7.721	76	205	3.427	7.926

Vir: Mercator, d. d., Letno poročilo podjetja Mercator, d. d., 2010, str. 159.

Tabela 17 prikazuje dodatno tabelo s podatki po odsekih v računovodskem delu letnega poročila podjetja Mercator, d. d., za leto 2010.

Tabela 17: Dodatna tabela s podatki po odsekih v računovodskem poročilu Mercatorja, d. d., za leto 2010

(v tisoč EUR)	2010	2009
Celotni prihodki odsekov poročanja	2.808.327	2.668.615
Izločitev prihodkom med odseki	-26.723	-25.300
Konsolidirani prihodki	2.781.604	2.643.315

Vir: Mercator, d. d., Letno poročilo podjetja Mercator, d. d., 2010, str. 159.

Načina predstavitve informacij po poročevalskih odsekih, ki ga uporablja podjetje Mercator, d. d., uporabniku onemogočata enostavno preverjanje skladnosti posameznih postavk po odsekih in na ravni podjetja, saj so podatki po odsekih vsebovani v večjem številu tabel.

Upoštevajoč oba kriterija (skladnost informacij po odsekih v računovodskem in poslovnem delu letnega poročila ter preglednost tabele s kvantitativnimi podatki po odsekih v računovodskem poročilu), ocenjujem, da so letna poročila podjetja Petrol, d. d., Sava, d. d., in Gorenje, d. d., z vidika poročanja po odsekih bolj pregledna kot letna poročila Krke, d. d., in Mercatorja, d. d.

UGOTOVITVE

Menim, da so skladnost letnih poročil z določili MSRP 8, izpolnjevanje obveznosti medletnega poročanja, skladnost podatkov za leto 2009 v letnem poročilu 2010 z letnim poročilom 2009 in preglednost letnih poročil z vidika poročanja po odsekih dejavniki kakovosti letnih poročil. Na podlagi njihove proučitve ocenjujem, da si podjetja po kakovosti letnih poročil z vidika poročanja po odsekih sledijo v naslednjem vrstnem redu: Sava, d. d., Mercator, d. d., Gorenje, d. d., Krka, d. d., in na zadnjem mestu Petrol, d. d. Tabela 18 prikazuje podrobnejše karakteristike kakovosti proučevanih letnih poročil z vidika poročanja po odsekih.

Tabela 18: Kakovost proučevanih letnih poročil z vidika poročanja po odsekih

		Izpolnjevanje zahtev MSRP 8 (od 21)	Medletno poročanje	Skladnost podatkov 2009 v letnem poročilu 2010 in 2009	Preglednost letnega poročila
1.	Sava, d. d.	17	✓	✓	Dobra
2.	Mercator, d. d.	17	✓	✓	Slaba
3.	Gorenje, d. d.	17	✓	✗	Dobra
4.	Krka, d. d.	15	✓	✓	Slaba
5.	Petrol, d. d.	14	✓	✓	Dobra

Legenda: ✓ izpolnjuje zahtevo
✗ ne izpolnjuje zahteve

Na podlagi rezultatov raziskave ocenjujem, da ima 5 proučevanih slovenskih podjetij sorazmerno dobro poročanje po odsekih. Ni mogoče reči, da je poročanje zelo dobro, ker nobeno podjetje ne izpolnjuje vseh zahtev MSRP 8. Kljub temu pa Sava, d. d., Gorenje, d. d., in Mercator, d. d., od skupno 21 izpolnjujejo 17 zahtev. Podjetje, ki izpolnjuje najmanj zahtev, je Petrol, d. d., in sicer 14. Povprečno število zahtevanih razkritih postavk znaša 16, kar ocenjujem kot sorazmerno dobro. Rezultati so pričakovani, saj so bila letna poročila izbranih podjetij ocenjena kot najboljša slovenska letna poročila, zavezana k poročanju po MSRP. Če bi bilo ugotovljeno, da ta podjetja nimajo dobrega poročanja po odsekih, bi bilo težko predpostavljati, da bi druga slovenska podjetja imela dobro poročanje po odsekih. Na podlagi vrednotenja podatkov v letnih poročilih proučevanih podjetij in njihove primerjave z določili MSRP 8 potrjujem temeljno hipotezo. Slovenska podjetja imajo kljub ohlapnim in

splošnim določilom slovenske zakonodaje s tega področja sorazmerno dobro poročanje po odsekih.

PRIPOROČILA ZA NADALJNJE RAZISKOVANJE

Področje raziskovanja magistrskega dela bi se lahko uporabilo za raziskave v slovenskem gospodarstvu. Zaradi premajhnega vzorca moji rezultati ne odražajo realne slike skladnosti letnih poročil z določili MSRP 8 za slovenska podjetja. V prihodnje bi se lahko opravila enaka raziskava z večjim vzorcem podjetij, ki so zavezana k poročanju po MSRP 8. Obenem bi lahko raziskava proučevala skladnost letnih poročil z določili MSRP 8 po posameznih panogah, na podlagi katere bi se lahko opravila primerjava skladnosti letnih poročil z določili MSRP 8 med različnimi panogami. Tudi trend poročanja po odsekih bi bilo mogoče ugotavljati v raziskavi, v kateri bi se pregledovala vsebina letnih poročil za večje število zaporednih poslovnih let. Opravila bi se lahko tudi raziskava, ki bi proučevala skladnost letnih in medletnih poročil podjetij z vidika poročanja po odsekih. Področje poročanja po odsekih v Sloveniji v manjši meri urejajo tudi SRS. V prihodnje bi se lahko prav tako opravila raziskava, ki bi zajemala slovenska podjetja, katerih vrednostni papirji ne kotirajo na borzi, in v kateri bi se proučevala skladnost letnih poročil z določili SRS. Zanimivo bi bilo tudi ugotoviti razliko v poročanju po odsekih za podjetja, ki poročajo po MSRP 8 ali po SRS.

Področje raziskovanja magistrskega dela bi se lahko uporabilo za raziskave tudi v evropskem gospodarstvu. V preteklosti je bilo v EU sicer opravljenih veliko raziskav, ki so proučevale prakso poročanja po odsekih, prednosti in slabosti veljavnih standardov, vpliv standardov na poročanje podjetij, spremembe v praksi poročanja zaradi uvedbe novega MRS ipd. Vendarle pa nisem zasledila raziskave, ki bi proučevala skladnost letnih poročil z določili MSRP 8. V prihodnje bi se lahko opravila raziskava, enaka moji, ki bi proučevala skladnost vsebine letnih poročil z določili MSRP 8 za večje število evropskih podjetij, kar bi omogočilo posplošitev ugotovitev na območje EU. Prav tako bi lahko raziskava proučevala skladnost letnih poročil z določili MSRP 8 po posameznih državah, na podlagi katere bi se lahko opravila primerjava skladnosti letnih poročil z določili MSRP 8 med različnimi državami.

SKLEP

V zadnjih 50-ih letih se poročanju po odsekih pripisuje vse večji pomen. Vzrok večjega pomena poročanja po odsekih je vse pogostejša diverzificirana oblika organiziranja podjetij oziroma poslovanje v različnih okoljih, kar povzroča izpostavljenost različnim tveganjem, stopnjam rasti. Konsolidirani računovodski izkazi ne zagotavljajo dovolj (podrobnih) informacij, ki bi jih uporabniki računovodskih izkazov potrebovali za pravilno ocenitev podjetja in njegovih potencialov, določanje priložnosti in nevarnosti poslovanja podjetja, analiziranje preteklih denarnih tokov itd.

Zakonsko urejanje poročanja po odsekih je privedlo do uveljavitve večjega števila računovodskih standardov, ki s predpisovanjem obveznih razkritij informacij po odsekih skušajo zadostiti vsem zahtevam in potrebam uporabnikov računovodskih izkazov. Danes veljaven MRS s področja poročanja po odsekih je MSRP 8, ki od posloводства zahteva razkrivanje informacij po poslovnih odsekih, katerih opredelitev temelji na popolnem poslovodnem načinu. Kljub prednostim pripisujejo MSRP 8 številne pomanjkljivosti, zaradi katerih bo (poleg drugih dejavnikov) najverjetneje tudi v prihodnje prišlo do sprememb v njegovih določilih.

Posloводства vključujejo v letna poročila različen obseg informacij po odsekih. Na politiko razkrivanja informacij po odsekih med drugim vplivajo država, kjer je sedež podjetja, velikost podjetja, sektor gospodarstva, v katerem deluje podjetje, uvrščenost vrednostnih papirjev na organiziran trg vrednostnih papirjev, razpršenost lastništva, prisotnost konkurence, rast odsekov/podjetja in dobičkonosnost odseka/podjetja. Poročanje po odsekih ima za podjetje tako pozitivne kot negativne učinke, zato je politika razkrivanja, ki jo določa posloводство, za podjetje zelo pomembna. Pred morebitnimi negativnimi učinki poročanja po odsekih se želi posloводство zavarovati, zato se v praksi pogosto obnaša preračunljivo in tako med drugih prireja računovodske informacije, zmanjšuje pomembnost vrednosti razkritij ali pozneje razkriva informacije.

Menim, da bi se morala posloводства bolj zavedati, da preračunljivo obnašanje povečuje uporabnikovo nezaupanje v delovanje posloводства in kapitalskih trgov ter povečuje informacijsko asimetrijo med poslovodstvom in uporabniki računovodskih izkazov. Posloводство bi moralo pri določanju politike poročanja po odsekih in sestavi letnih poročil poleg zadostitvi vsem zahtevam MSRP 8 v ospredje postaviti pričakovanja in zahteve uporabnikov. Vse preveč pozornosti se namenja morebitnim negativnim posledicam podrobnejših razkritij informacij po odsekih, čeprav ima tovrstno poročanje številne prednosti in ugodne učinke na prihodnje poslovanje podjetij.

Raziskava, v kateri proučujem skladnost letnih poročil izbranih podjetij s temeljnimi določili MSRP 8, izpolnjevanje obveznosti medletnega poročanja, skladnost podatkov za leto 2009 v letnem poročilu 2010 z letnim poročilom 2009 ter preglednost letnih poročil z vidika poročanja po odsekih, omogoča vpogled v prakso poročanja po odsekih v Sloveniji. V raziskavi je največji poudarek namenjen proučevanju skladnosti letnih poročil s temeljnimi določili MSRP 8. Na podlagi izsledkov ocenjujem, da ima 5 proučevanih slovenskih podjetij kljub ohlapnim in splošnim določilom slovenske zakonodaje s tega področja sorazmerno dobro poročanje po odsekih. Sorazmerno dobro zato, ker nobeno podjetje v celoti ne izpolnjuje določil MSRP 8. Od skupno 21 proučevanih postavk, ki jih morajo podjetja po MSRP 8 razkriti v letnih poročilih, znaša povprečno število razkritih postavk 16. Na podlagi proučevanja 4 dejavnikov kakovosti letnih poročil z vidika poročanja po odsekih ocenjujem, da ima Krka, d. d., najbolj kakovostno letno poročilo za leti 2010 in 2009, Petrol, d. d., pa najmanj kakovostno letno poročilo za leti 2010 in 2009.

Do sedaj v EU in Sloveniji ni bilo opravljene raziskave, ki bi proučevala skladnost letnih poročil z določili MSRP 8, zato mojih ugotovitev ni mogoče primerjati z ugotovitvami drugih raziskovalcev. Izsledki moje raziskave prav tako niso primerljivi z ugotovitvami raziskave Heema in Valenze (2010), ki proučuje prakso poročanja francoskih podjetij. Področji proučevanja se razlikujeta, saj proučuje raziskava Heema in Valenze (2010) prakso poročanja v času veljave dveh različnih standardov s področja poročanja po odsekih, medtem ko proučuje moja raziskava skladnost letnih poročil z zahtevami MSRP 8. Raziskava Heema in Valenze (2010) se nanaša na polletna poročila 40 francoskih podjetij, moja pa na letna poročila 5 izbranih slovenskih podjetij.

LITERATURA IN VIRI

1. Bailey, W., Karoyli, G. A., & Salva, C. (2006). The economic consequences of increased disclosure: Evidence from international cross-listings. *Journal of Financial Economics*, 81(1), 175–213.
2. Berger, P. G., & Hann, R. (2003a, 5. februar). Segment Disclosures, Proprietary Costs, and the Market for Corporate Control. *Ssrn Electronic Journal*. Najdeno 10. oktobra 2010 na spletnem naslovu http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=357780
3. Berger, P. G., & Hann, R. (2003b). The Impact of SFAS No. 131 on Information and Monitoring. *Journal of Accounting Research*, 41(2), 163–223.
4. Botosan, C. A., & Plumlee, M. A. (2000, 7. avgust). Disclosure Level and Expected Cost of Equity Capital: An Examination of Analysts` Rankings of Corporate Disclosure and Alternative Methods of Estimating Expected Cost of Equity Capital. *Ssrn Electronic Journal*. Najdeno 15. oktobra 2010 na spletnem naslovu http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=224385
5. Botosan, C. A., & Stanford, M. (2005). Managers` Motives to Withhold Segment Disclosures and the Effect of SFAS No. 131 on Analysts` Information Environment. *The Accounting Review*, 80(3), 751–771.
6. Butler, M., Kraft, A., & Weiss, I. S. (2007). The effect of reporting frequency on the timeliness of earnings: The cases of voluntary and mandatory interim reports. *Journal of Accounting and Economics*, 43(2–3), 181–217.
7. *Capitalization of Earnings*. Najdeno 25. januarja 2011 na spletnem naslovu http://www.investopedia.com/terms/c/capitalization_of_earnings.asp#axzz1VVHw8OyJ

8. Chen, X., Cheng, Q., & Lo, K. (2010). On the relationship between analyst reports and corporate disclosures: Exploring the roles of information discovery and interpretation. *Journal of Accounting and Economics*, 49(3), 206–226.
9. Cho, J. (b.l.). Does the Interim Segment Disclosure matter? The Study of Interim Segment Reporting Requirement under SFAS No. 131. Najdeno 13. novembra 2010 na spletnem naslovu <http://www.fba.nus.edu.sg/Departments/FinanceNAccounting/seminars/Papers/joong-seok%20cho%20.pdf>
10. *Completing the February 2006 Memorandum of Understanding: A progress report and timetable for completion.* (2008). Najdeno 11. maja 2011 na spletnem naslovu http://www.iasplus.com/resource/0809_iasbfasbmou.pdf
11. Core, J. E. (2001). A Review of the Empirical Disclosure Literature: Discussion. *Journal of Accounting and Economics*, 31(1–3), 441–456.
12. Emmanuel, C. R., & Garrod, N. W. (1999, 12. maj). On Segment Identification, Relevance and Comparability. *Ssrn Electronic Journal*. Najdeno 17. oktobra 2010 na spletnem naslovu http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=163048
13. Epstein, B. J., & Jermakowicz, E. K. (2008). *Wiley IFRS 2008: interpretation and application of International Financial Reporting Standards*. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
14. European Commission. (2007). *Endorsement of IFRS 8 Operating segments: Analysis of Potential Effects – Report*. Brussels: European Commission.
15. Fields, T., Lys, T., & Vincent, L. (2001, 30. januar). Empirical Research on Accounting Choice. *Ssrn Electronic Journal*. Najdeno 20. marca 2011 na spletnem naslovu http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=258519
16. Financial Accounting Standards Board. (1976). *Statement of Financial Accounting Standards No. 14 – Financial Reporting for Segments of a Business Enterprise*. Stamford: Financial Accounting Standards Board.
17. Financial Accounting Standards Board. (1997). *Statement of Financial Accounting Standards No. 131 – Disclosures about Segments of a Enterprise and Related Information*. Norwalk: Financial Accounting Standards Board.
18. Gigler, F., & Hemmer, T. (2002). Informational costs and benefits of creating separately identifiable operating segments. *Journal of Accounting and Economics*, 33(1), 69–90.

19. Gorenje, d. d. (2009). Letno poročilo podjetja Gorenje, d. d. Velenje: Gorenje, d. d.
20. Gorenje, d. d. (2010). Letno poročilo podjetja Gorenje, d. d. Velenje: Gorenje, d. d.
21. *Gorenje, d. d. – predstavitev*. Najdeno 22. aprila 2011 na spletnem naslovu http://www.gorenjegroup.com/si/skupina_gorenje
22. Hann, R. N., & Lu, Y. Y. (2009). *Earnings Management at the Segment Level*. Southern California: USC Marshall School of Business.
23. Hardin, L. E. (2009). *The antecedents and market impact of changes in segment disclosure: Two essays* □ doktorska disertacija □. Pittsburgh: University of Pittsburgh.
24. Healy, P. M., & Palepu, K. G. (2001). Information Asymmetry, Corporate Disclosure and the Capital Markets: A Review of the Empirical Disclosure Literature. *Journal of Accounting and Economics*, 31(1–3), 405–440.
25. Heem, G., & Valenza, P. T. (2010, 26. maj). An Analysis of Segment Disclosure under IAS 14 and IFRS 8. *Ssrn Electronic Journal*. Najdeno 25. avgusta 2010 na spletnem naslovu http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1615430
26. Herrmann, D., & Thomas, W. (1996). Segment Reporting in the European Union: Analyzing the Effects of Country, Size, Industry, and Exchange Listing. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 5(1), 1–20.
27. Herrmann, D. & Thomas, W. (2000). A Model of Forecast Precision Using Segment Disclosures: Implications for SFAS No. 131. *Journal of International Accounting, Auditing & Taxation*, 9(1), 1–18.
28. Hessling, A. K., & Jaakola, J. (2007). *Through the eyes of management: A study on segment reporting in Swedish companies and possible implications of IFRS 8*. Stockholm: Stockholm School of Economics.
29. Hočevar, M. (1995). Oblikovanje računovodskih informacij za poslovodsko nadziranje po mestih odgovornosti. *Srebrna zbirka, št. 12*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
30. Hočevar, M. (1999). Poročanje po odsekih po MRS 14 in obračunavanje najemov po MRS 17. *Zbornik referatov 31. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji* (str. 145–168). Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije, Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.

31. Hočevar, M. (2007). *Kontroling stroškov: oblikovanje računovodskih informacij za managersko odločanje*. Ljubljana: GV Založba.
32. *IASB takes steps to assist adoption of IFRSs and reinforce consultation: no new standards until 2009*. (2006, 1. julij). Najdeno 23. aprila 2011 na spletnem naslovu <http://www.ifrs.org/News/Press+Releases/IASB+takes+steps+to+assist+adoption+of+IFRSs+and+reinforce+consultation+no+new+standards+until+2009.htm>
33. *IASB issues convergence standard on segment reporting*. (2006, 30. november). Najdeno 24. novembra 2010 na spletnem naslovu <http://www.ifrs.org/News/Press+Releases/IASB+issues+convergence+standard+on+segment+reporting.htm>
34. International Accounting Standards Committee. (1981). *International Accounting Standard 14 – Reporting Financial Information by Segment*. London: International Accounting Standards Committee.
35. International Accounting Standards Committee. (1997). *International Accounting Standard 14(R) – Segment reporting*. London: International Accounting Standards Committee.
36. *International Financial Reporting Standards in Europe – Events of 2007*. Najdeno 6. maja 2011 na spletnem naslovu <http://www.iasplus.com/restruct/euro2007.htm>
37. Jahmani, Y. (2003). The impact of segmental reporting disclosure on a firm`s perceived risk. *International Journal of Commerce & Management*, 13(2), 102–121.
38. Kavčič, S., Mirovič, N. K., & Vidic, D. (2007). *Poslovodno računovodstvo*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
39. Kothari, S. P., Li, X., & Short, J. E. (2008, 1. april). The Effect of Disclosures by Management, Analysts, and Financial Press on Cost of Capital, Return Volatility, and Analyst Forecasts: A Study Using Content Analysis. *Ssrn Electronic Journal*. Najdeno 7. septembra 2010 na spletnem naslovu http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1113337
40. Krka, d. d. (2009). Letno poročilo podjetja Krka, d. d. Novo Mesto: Krka, d. d.
41. Krka, d. d. (2010). Letno poročilo podjetja Krka, d. d. Novo Mesto: Krka, d. d.
42. *Krka, d. d. – predstavitev*. Najdeno 20. aprila 2011 na spletnem naslovu <http://www.krka.si/sl/o-krki/predstavitev>

43. Leuz, C., & Verrecchia, R. E. (1999, 20. avgust). The Economic Consequences of Increased Disclosure. *Ssrn Electronic Journal*. Najdeno 23. novembra 2010 na spletnem naslovu http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=171975
44. Mande, V., & Ortman, R. (2002). The effect of Japanese business segment reporting on analysts' forecasts: implications for US investors and the SEC. *Journal of Accounting and Public Policy*, 21(1), 31–70.
45. Mednarodni standard računovodskega poročanja 8 – Poslovni odseki. (2008). *Uradni list Evropske unije L 320/432*.
46. Mercator, d. d. (2009). Letno poročilo podjetja Mercator, d. d. Ljubljana: Mercator, d. d.
47. Mercator, d. d. (2010). Letno poročilo podjetja Mercator, d. d. Ljubljana: Mercator, d. d.
48. *Mercator, d. d. – predstavitev*. Najdeno 23. aprila 2011 na spletnem naslovu <http://www.mercator.si/si/o-podjetju/skupina-mercator/skupina-mercator/>
49. Nichols, N. B., & Street, D. L. (2007). The relationship between competition and business segment reporting decisions under the management approach of IAS 14 Revised. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 16(1), 51–68.
50. Nichols, N. B., Street, D. L. & Gray, S. J. (2000). Geographic Segment Disclosures in the United States: Reporting Practices Enter A New Era. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 9(1), 58–82.
51. Paul, J. W., & Largay, J. A. (2005). Does the "management approach" contribute to segment reporting transparency? *Business Horizons*, 48(4), 303–310.
52. Petrol, d. d. (2009). Letno poročilo podjetja Petrol, d. d. Ljubljana: Petrol, d. d.
53. Petrol, d. d. (2010). Letno poročilo podjetja Petrol, d. d. Ljubljana: Petrol, d. d.
54. *Petrol, d. d. – predstavitev*. Najdeno 19. aprila 2011 na spletnem naslovu <http://www.petrol.si/o-petrolu>
55. Piotroski, J. D. (2003). Discussion of The Impact of SFAS No. 131 on Information and Monitoring. *Journal of Accounting Research*, 41(2), 225–234.
56. Podbevšek, A. (b.l.). Računovodske informacije za odločanje. Najdeno 2. junija 2011 na spletnem naslovu http://www.zdruzenje-ns.si/db/doc/upl/podbevsek_a._racunovodke_informacije_za_odlocanje.pdf

57. Prencipe, A. (2002). *Proprietary Costs and Voluntary Segment Disclosure: Evidence from Italian Listed Companies*. Bocconi: School of Management Research Paper.
58. Reason, T. (2001, 3. september). SEC Wants Better Segment Reporting. *CFO*. Najdeno 18. januarja 2011 na spletnem naslovu http://www.cfo.com/article.cfm/3000089/1/c_2984410?f=search
59. Robnik, L. (b.l.). Finančno računovodstvo – prosojnice. Najdeno 23. aprila 2011 na spletnem naslovu <http://www.muchvs.si/files/Gradiva/FIN%202010-2011/Financno%20racunovodstvo%20-%20prosojnice.pdf>
60. Sava, d. d. (2009). Letno poročilo podjetja Sava, d. d. Kranj: Sava, d. d.
61. Sava, d. d. (2010). Letno poročilo podjetja Sava, d. d. Kranj: Sava, d. d.
62. *Sava, d. d. - predstavitev*. Najdeno 25. aprila 2011 na spletnem naslovu <http://www.sava.si/o-podjetju.html>
63. *Segment reporting – An opportunity to explain the business*. Najdeno 11. marca 2011 na spletnem naslovu http://www.pwc.com/gx/en/ifrs-reporting/pdf/segment_reporting-flyer.pdf
64. Simoneti, M. (2005). Finančno načrtovanje - prosojnice predavanj. Najdeno 11. aprila 2011 na spletnem naslovu www.pf.uni-lj.si/media/simoneti.marko.financno.nacrtovanje.ppt
65. Slovenski inštitut za revizijo. (2006). *Slovenski računovodski standardi 2006*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
66. Soderstrom, N. S., & Sun, K. J. (2007). IFRS Adoption and Accounting Quality: A review. *Ssrn Electronic Journal*. Najdeno 20. novembra 2010 na spletnem naslovu http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1008416##
67. *Sollution Inn – Segment reporting*. Najdeno 15. marca 2011 na spletnem naslovu <http://www.solutioninn.com/business/accounting/financial/segment-reportingtheory-presented-below-is-an-excerpt-from-the-financial>
68. Stanko, B. B., Utterback, J., & Fitzgebald, J. (2002). Segment Reporting: The Aftermath Effects of Statement Of Financial Accounting Standards No. 131. *The Journal of Applied Business Research*, 18(4), 97–106.

69. Statistični urad Republike Slovenije. (b.l.). Standardna klasifikacija dejavnosti 2008. Najdeno 4. maja 2011 na spletnem naslovu <http://www.stat.si/klasje/tabela.aspx?cvn=4978>
70. Street, D. L., & Nichols, N. B. (2002). LOB and geographic segment disclosures: an analysis of the impact of IAS 14 revised. *Journal of International Accounting, Auditing & Taxation*, 11(2), 91–113.
71. Stubej, I. (b.l.). Strošek lastniškega kapitala podjetja: primer ocene za izbrane slovenske delniške družbe. Najdeno 5. februarja 2011 na spletnem naslovu http://www.fm-kp.si/zalozba/ISSN/1854-4231/4_021-038.pdf
72. *Tekmovanje za najboljše letno poročilo za leto 2007*. Najdeno 20. junija 2011 na spletnem naslovu http://beta.finance-on.net/files/2008-11-11/Razvrstitev_tabele_za%20na%20net.pdf
73. *Tekmovanje za najboljše letno poročilo za leto 2008*. Najdeno 23. junija 2011 na spletnem naslovu <http://www.finance-akademija.si/nlp/>
74. Uredba št. 1606/2002 Evropskega parlamenta in sveta o uporabi mednarodnih računovodskih standardov (19. 7. 2002). *Uradni list Evropske unije* L 243.
75. Véron, N. (2007). EU Adoption of the IFRS 8 Standard on Operating Segments. Najdeno 4. februarja 2011 na spletnem naslovu http://veron.typepad.com/main/files/EuroParl_IFRS8_Sep07.pdf
76. Vrankar, M. (2007, 8. november). Kako pravilno brati konsolidirane računovodske izkaze. *Finance*. Najdeno 6. oktobra 2010 na spletnem naslovu <http://www.finance.si/195928>
77. Zakon o gospodarskih družbah. *Uradni list RS* št. 65/2009-UPB3, 83/2009, *Odl. US*: U-I-165/08-10, Up-1772/08-14, Up-379/09-8, 33/2011.
78. Zdolšek, D. (2008). Zgodovinski razvoj poročanja o (po) poslovnih odsekih. *Revizor*, 19(6), 41–80.
79. Zdolšek, D. (2009a). Poročanje o poslovnih odsekih: uporaba in analiza MSRP 8 & SFAS 131. *Revizor*, 20(2), 63–101.
80. Zdolšek, D. (2009b). Tveganja in dejavniki razkrivanja informacij o (po) poslovnih odsekih. *Revizor*, 20(1), 58–95.

PRILOGE

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Osnovne značilnosti poročanja po odsekih in poročanja o odsekih	1
Priloga 2: Opredeljevanje poročevalskih odsekov (po MSRP 8).....	2
Priloga 3: Standardna klasifikacija dejavnosti v Sloveniji, 2008.....	3
Priloga 4: Primer poročanja po temeljnih in dodatnih odsekih	6
Priloga 5: Razlike med MRS 14 in MRS 14(R).....	10
Priloga 6: Razlike med MSRP 8 in SFAS 131	12
Priloga 7: Primer hierarhije odgovornosti v podjetju.....	13
Priloga 8: Delovanje kapitalskih trgov	14
Priloga 9: Mejniki v razvoju zakonskih določil medletnega poročanja	15
Priloga 10: Determinante kakovosti računovodenja	16
Priloga 11: Ocena letnih poročil podjetij časnika Finance za leti 2007 in 2008.....	17
Priloga 12: Podatki po poročevalskih odsekih v letnih poročilih 2010 za izbrana podjetja	18
Priloga 13: Ugotovitve o izpolnjevanju vseh 21 zahtev MSRP 8 proučevanih podjetij za leti 2010 in 2009.....	21

Priloga 1: Osnovne značilnosti poročanja po odsekih in poročanja o odsekih

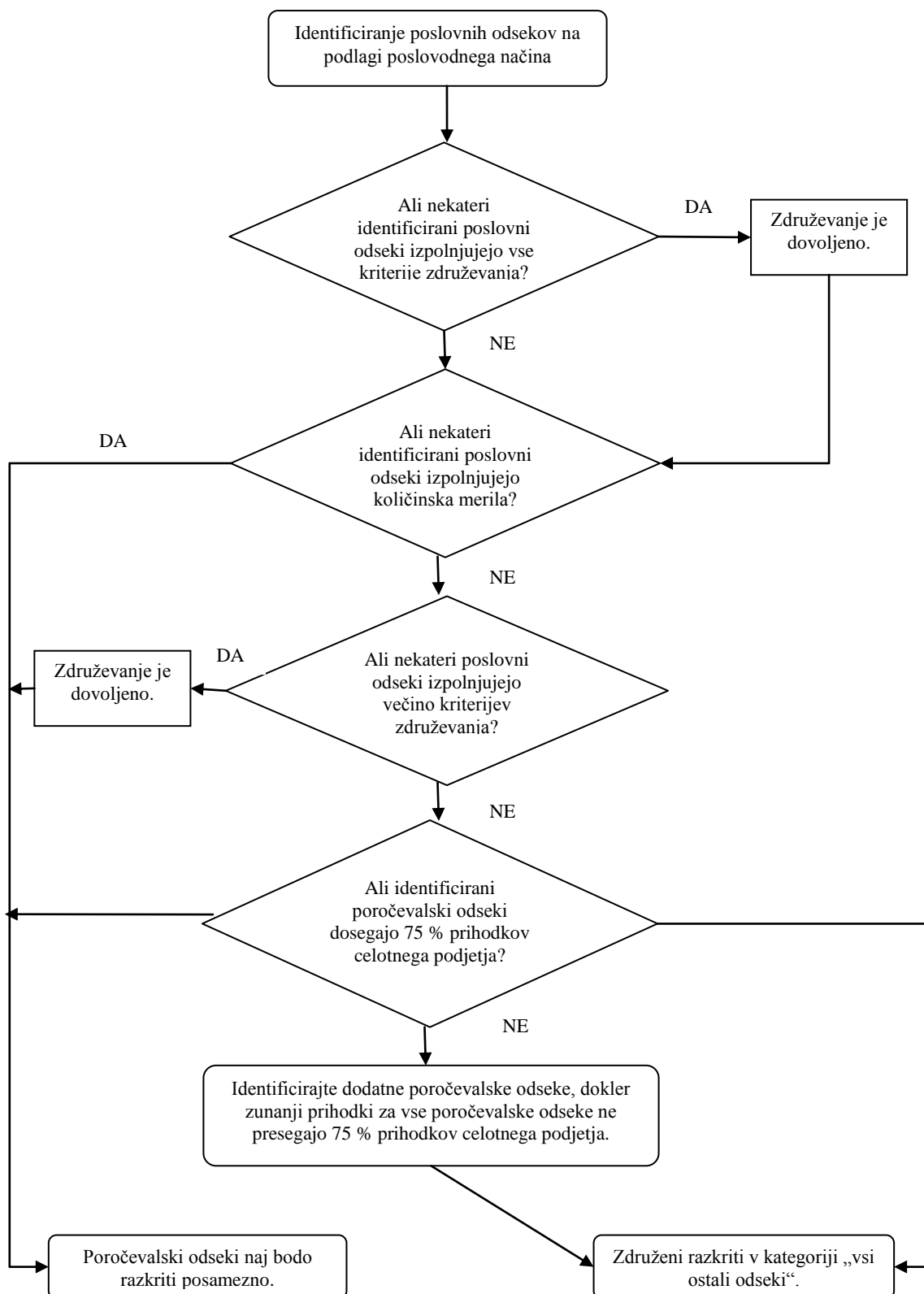
Tabela 1: Osnovne značilnosti poročanja po odsekih in poročanja o odsekih

Razkrivanje informacij po odsekih		Razkrivanje informacij o odsekih		
Vsebinski pomen (po SSKJ)	Predstavitve raznovrstnih (ponavadi vrednostnih) informacij o podjetju po različnih odsekih podjetja.	Predstavitve raznovrstnih informacij (vrednostnih in nevrednostnih) o več različnih odsekih podjetja.		
Smer delovanja	Razdelitev raznovrstnih postavk na ravni celotnega podjetja po posameznih odsekih podjetja.	Združevanje istovrstnih postavk posameznih odsekov podjetja v skupno postavko na ravni celotnega podjetja.		
Enakost ali različnost računovodskih usmeritev podjetja z dovoljenimi usmeritvami po standardih	Pri razkritju informacij je zahtevana enakost računovodskih usmeritev podjetja z usmeritvami po standardih.	Dovoljene so drugačne računovodske usmeritve podjetja od usmeritev po standardih.	Pri razkritju informacij je zahtevana enakost računovodskih usmeritev podjetja z usmeritvami po standardih.	Dovoljene so drugačne računovodske usmeritve podjetja od usmeritev po standardih.
Potreba po preračunavanju oziroma prilagoditvi informacij med podjetjem in posameznimi odseki podjetja	Preračunavanje oziroma prilagoditev informacij ni potrebna.	Potrebno preračunavanje oziroma prilagoditev informacij.	Preračunavanje oziroma prilagoditev ni potrebna.	Potrebno je preračunavanje oziroma prilagoditev informacij.
Možni načini opredeljevanja in razkritja odsekov	Dejavnostni način	Prilagojen poslovodni način	Poslovodni način	
Primeri uporabe	SFAS 14 (1976) MRS 14 (1981)	- MRS 14(R) (1997)	SFAS 131 (1997) MSRP 8 (2006)	
Zahteva po enakosti notranjega in zunanjega sistema računovodskega poročanja v podjetju	Ni zahteve po enakem notranjem in zunanjem sistemu poročanja v podjetju.	Ni jasne zahteve po enakem notranjem in zunanjem sistemu poročanja v sistemu.	Notranjemu sistemu poročanja v podjetju mora biti enak zunanji sistem poročanja podjetja.	
Zahteva po dodatnih razkritjih na ravni podjetja	Ni zahteve po dodatnih razkritjih na ravni podjetja.	Ni zahteve po dodatnih razkritjih na ravni podjetja.	Zahtevajo se določena dodatna razkritja na ravni podjetja.	

Vir: D. Zdolšek, Tveganja in dejavniki razkrivanja informacij o (po) poslovnih odsekih, 2009, str. 65, 66.

Priloga 2: Opredeljevanje poročevalskih odsekov (po MSRP 8)

Slika 1: Opredeljevanje poročevalskih odsekov (po MSRP 8)

Vir: A. K. Hessling & J. Jaakola, *Through the eyes of management: A study on segment reporting in Swedish companies and possible implications of IFRS 8, 2007*, str. 36.

Priloga 3: Standardna klasifikacija dejavnosti v Sloveniji, 2008

Priloga 3 predstavlja standardno klasifikacijo dejavnosti v Sloveniji, ki je bila sprejeta leta 2008, in vsebuje temeljne dejavnosti. Vsaka izmed dejavnosti se nadaljnje deli na podrobneje določene dejavnosti, vendar jih zaradi velika obsega nisem vključila v tabelo.

Tabela 2: Standardna klasifikacija dejavnosti v Sloveniji za leto 2008

OPIS KLASIFIKACIJE	
A	KMETIJSTVO IN LOV, GOZDARSTVO, RIBIŠTVO
A01	Kmetijska proizvodnja in lov ter z njima povezane storitve
A02	Gozdarstvo
A03	Ribištvo in gojenje vodnih organizmov
B	RUDARSTVO
B05	Pridobivanje premoga
B06	Pridobivanje surove nafte in zemeljskega plina
B07	Pridobivanje rud
B08	Pridobivanje rudnin in kamnin
B09	Storitve za rudarstvo
C	PREDELOVALNE DEJAVNOSTI
C10	Proizvodnja živil
C11	Proizvodnja pijač
C12	Proizvodnja tobačnih izdelkov
C13	Proizvodnja tekstilij
C14	Proizvodnja oblačil
C15	Proizvodnja usnja, usnjenih in sorodnih izdelkov
C16	Obdelava in predelava lesa, proizvodnja izdelkov iz lesa, plute, slame in protja, razen pohištva
C17	Proizvodnja papirja in izdelkov iz papirja
C18	Tiskarstvo in razmnoževanje posnetih nosilcev zapisa
C19	Proizvodnja koksa in naftnih derivatov
C20	Proizvodnja kemikalij, kemičnih izdelkov
C21	Proizvodnja farmacevtskih surovin in preparatov
C22	Proizvodnja izdelkov iz gume in plastičnih mas
C23	Proizvodnja nekovinskih mineralnih izdelkov
C24	Proizvodnja kovin
C25	Proizvodnja kovinskih izdelkov, razen strojev in naprav
C26	Proizvodnja računalnikov, elektronskih in optičnih izdelkov
C27	Proizvodnja električnih naprav
C28	Proizvodnja drugih strojev in naprav
C29	Proizvodnja motornih vozil, prikolic in polprikolic
C30	Proizvodnja drugih vozil in plovil
C31	Proizvodnja pohištva
C32	Druge raznovrstne predelovalne dejavnosti
C33	Popravila in montaža strojev in naprav
D	OSKRBA Z ELEKTRIČNO ENERGIJO, PLINOM IN PARO
D35	Oskrba z električno energijo, plinom in paro

»se nadaljuje«

»nadaljevanje«

OPIS KLASIFIKACIJE	
E	OSKRBA Z VODO, RAVNANJE Z ODPLAKAMI IN ODPADKI, SANIRANJE OKOLJA
E36	Zbiranje, prečiščevanje in distribucija vode
E37	Ravnanje z odplakami
E38	Zbiranje in odvoz odpadkov ter ravnanje z njimi, pridobivanje sekundarnih surovin
E39	Saniranje okolja in drugo ravnanje z odpadki
F	GRADBENIŠTVO
F41	Gradnja stavb
F42	Gradnja inženjerskih objektov
F43	Specializirana gradbena dela
G	TRGOVINA, VZDRŽEVANJE IN POPRAVILA MOTORNIH VOZIL
G45	Trgovina z motornimi vozili in popravila motornih vozil
G46	Posredništvo in trgovina na debelo, razen z motornimi vozili
G47	Trgovina na drobno, razen z motornimi vozili
H	PROMET IN SKLADIŠČENJE
H49	Kopenski promet, cevovodni transport
H50	Vodni promet
H51	Zračni promet
H52	Skladiščenje in spremljajoče prometne dejavnosti
H53	Poštna in kurirska dejavnost
I	GOSTINSTVO
I55	Gostinske nastanitvene dejavnosti
I56	Dejavnost strežbe jedi in pijač
J	INFORMACIJSKE IN KOMUNIKACIJSKE DEJAVNOSTI
J58	Založništvo
J59	Dejavnosti v zvezi s filmi, video- in zvočnimi zapisi
J60	Radijska in televizijska dejavnost
J61	Telekomunikacijske dejavnosti
J62	Računalniško programiranje, svetovanje in druge s tem povezane dejavnosti
J63	Druge informacijske dejavnosti
K	FINANČNE IN ZAVAROVALNIŠKE DEJAVNOSTI
K64	Dejavnosti finančnih storitev, razen zavarovalništva in dejavnosti pokojninskih skladov
K65	Dejavnosti zavarovanja, pozavarovanja in pokojninskih skladov, razen obvezne socialne varnosti
K66	Pomožne dejavnosti za finančne in zavarovalniške storitve
L	POSLOVANJE Z NEPREMIČNINAMI
L68	Poslovanje z nepremičninami
M	STROKOVNE, ZNANSTVENE IN TEHNIČNE DEJAVNOSTI
M69	Pravne in računovodske dejavnosti
M70	Dejavnost uprav podjetij, podjetniško in poslovno svetovanje
M71	Arhitekturno in tehnično projektiranje, tehnično preizkušanje in analiziranje
M72	Znanstvena raziskovalna in razvojna dejavnost
M73	Oglaševanje in raziskovanje trga
M74	Druge strokovne in tehnične dejavnosti
M75	Veterinarstvo

»se nadaljuje«

»nadaljevanje«

OPIS KLASIFIKACIJE	
N	DRUGE RAZNOVRSTNE POSLOVNE DEJAVNOSTI
N77	Dajanje v najem in zakup
N78	Zaposlovalne dejavnosti
N79	Dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezanih dejavnosti
N80	Varovanje in poizvedovalne dejavnosti
N81	Dejavnost oskrbe stavb in okolice
N82	Pisarniške in spremljajoče poslovne storitvene dejavnosti
O	DEJAVNOST JAVNE UPRAVE IN OBRAMBE, DEJAVNOST OBVEZNE SOCIALNE VARNOSTI
O84	Dejavnost javne uprave in obrambe, dejavnost obvezne socialne varnosti
P	IZOBRAŽEVANJE
P85	Izobraževanje
Q	ZDRAVSTVO IN SOCIALNO VARSTVO
Q86	Zdravstvo
Q87	Socialno varstvo z nastanitvijo
Q88	Socialno varstvo brez nastanitve
R	KULTURNE, RAZVEDRILNE IN REKREACIJSKE DEJAVNOSTI
R90	Kulturne in razvedrilne dejavnosti
R91	Dejavnost knjižnic, arhivov, muzejev in druge kulturne dejavnosti
R92	Prirejanje iger na srečo
R93	Športne in druge dejavnosti za prosti čas
S	DRUGE DEJAVNOSTI
S94	Dejavnost članskih organizacij
S95	Popravila računalnikov in izdelkov za široko rabo
S96	Druge storitvene dejavnosti
T	DEJAVNOST GOSPODINJSTEV Z ZAPOSLENIM HIŠNIM OSEBJEM, PROIZVODNJA ZA LASTNO RABO
T97	Dejavnost gospodinjstev z zaposlenim hišnim osebjem
T98	Raznovrstna proizvodnja gospodinjstev za lastno rabo
U	DEJAVNOST EKSTERITORIALNIH ORGANIZACIJ IN TELES
U99	Dejavnost eksteritorialnih organizacij in teles

Vir: Standardna klasifikacija dejavnosti 2008, 2011.

Priloga 4: Primer poročanja po temeljnih in dodatnih odsekih

Poslovodstvo podjetja je določilo, da primarno osnovo njihovih odločitev predstavljajo proizvodi podjetja, manj pomembna pa je geografska lokacija kupcev podjetja. Temeljna razkritja so torej vezana na področne odseke (elektronska in strojna komponenta), dodatna razkritja pa na območne odseke oziroma na geografsko lokacijo kupcev.

Tabela 3: Podatki po temeljnih in dodatnih odsekih

	(v milijonih EUR)	
	Elektronska komponenta	Strojna komponenta
Neto prodaja		
2007 – Skupaj	345.0	228.6
2007 – Zunanjim kupcem	336.3	228.6
2007 – Prodaja med odseki	8.7	0
2008 – Skupaj	378.5	219.8
2008 – Zunanjim kupcem	371.0	219.5
2008 – Prodaja med odseki	7.5	0.3
Dobiček iz poslovanja		
2007	29.6	13.2
2008	36.0	8.5
Obresti in dividende		
2007 – Obresti	1.2	0.2
2007 – Dividende	0.1	0
2008 – Obresti	1.1	0.3
2008 – Dividende	0	0
Stroški obresti		
2007	1.5	1.1
2008	1.2	1.0
Opredejiva sredstva, v neto znesku		
2007	122.9	128.4
2008	140.2	118.5
Obveznost odsekov		
2007	62.3	43.3
2008	59.6	40.1

»se nadaljuje«

»nadaljevanje«

	(v milijonih EUR)	
	Elektronska komponenta	Strojna Komponenta
Negotove obveznosti, povezane s pogodbenimi spori		
2007	2.5	1.0
2008	4.4	1.2
Investicije		
2007	12.1	3.5
2008	21.4	2.5
Depreciacija in amortizacija		
2007	13.7	15.9
2008	17.5	13.6
Izredne postavke		
2007 – Prihodki od državnega naročila	6.7	0
2008 – Dobiček od poravnave (patentna tožba)	2.3	0
Pravica do dobička v družbi, v kateri ima kapitalski delež		
2007	2.2	0
2008	0.5	0
Naložba v pridruženo družbo		
2007	5.6	0
2008	6.9	0

Vir: B. J. Epstein & E. K. Jermakowicz, Wiley IFRS 2008: interpretation and application of International Financial Reporting Standards. 2008, str. 785, 786.

Informacije po odsekih so usklajene s pripadajočimi postavkami na ravni celotnega podjetja:

Tabela 4: Podatki na ravni celotnega podjetja

Neto prodaja	
2007 – Zunanjim kupcem	
Elektronska komponenta	336.3
Strojna komponenta	228.6
Celotna prodaja podjetja	<u>564.9</u>
2008 – Zunanjim kupcem	
Elektronska komponenta	371.0
Strojna komponenta	219.5
Celotna prodaja podjetja	<u>590.5</u>

»se nadaljuje«

»nadaljevanje«

Dobiček iz poslovanja	
2007	
Elektronska komponenta	29.6
Strojna komponenta	13.2
Minus: Nerazvrščeni stroški podjetja	(3.4)
Celotni dobiček iz poslovanja podjetja	<u>39.4</u>
Dobiček iz poslovanja	
2008	
Elektronska komponenta	36.0
Strojna komponenta	8.5
Minus: Nerazvrščeni stroški podjetja	(4.5)
Celotni dobiček iz poslovanja podjetja	<u>40.0</u>
Opredeljiva sredstva, v neto znesku	
2007	
Elektronska komponenta	122.9
Strojna komponenta	128.4
Nerazvrščena sredstva podjetja	7.6
Vsa sredstva podjetja	<u>258.9</u>
2008	
Elektronska komponenta	140.2
Strojna komponenta	118.5
Nerazvrščena sredstva podjetja	8.1
Vsa sredstva podjetja	<u>266.8</u>
Obveznosti odsekov	
2007	
Elektronska komponenta	62.3
Strojna komponenta	43.4
Celotne obveznosti podjetja	<u>105.7</u>
2008	
Elektronska komponenta	59.6
Strojna komponenta	40.1
Celotne obveznosti podjetja	<u>99.7</u>

Vir: B. J. Epstein & E. K. Jermakowicz, Wiley IFRS 2008: interpretation and application of International Financial Reporting Standards. 2008, str. 786, 787.

Tabela 5: Povzetek prihodkov po geografskih območjih (na osnovi lokacije kupcev)

	(v milijonih EUR)		
	Zahodna Evropa	Vzhodna Evropa	Bližnji Vzhod
Neto prodaja			
2007	348.8	113.4	111.7
2008	366.3	133.4	98.6
Opredejiva sredstva			
2007	178.4	63.2	9.7
2008	183.3	69.5	5.9
Investicije			
2007	8.2	4.4	3.0
2008	12.5	5.5	5.9

Vir: B. J. Epstein & E. K. Jermakowicz, *Wiley IFRS 2008: interpretation and application of International Financial Reporting Standards*. 2008, str. 787.

Zahodna Evropa primarno vključuje Nemčijo in Francijo, z relativno majhnim obsegom aktivnosti v Belgiji in na Nizozemskem. Vzhodna Evropa vključuje Madžarsko, Poljsko, Slovaško in Češko. Bližnji vzhod je zlasti Libanon in Sirija, z majhnim obsegom aktivnosti v Egiptu in Saudski Arabiji. Prodaja na Bližnjem vzhodu v večji meri poteka s sekundarnimi dobavitelji, pri čemer se prihodki, ki izvirajo z evropskih trgov, nanašajo predvsem na originalne proizvajalce avtomobilskih delov in gradbene opreme. Približno 12 % in 14 % prodaje v Zahodni Evropi za leti 2007 in 2008 je potekalo s sekundarnimi dobavitelji; za Vzhodno Evropo je tovrstna prodaja za leti 2007 in 2008 znašala 19 % in 23 % (Epstein & Jermakowicz, 2008, str. 784–787).

Priloga 5: Razlike med MRS 14 in MRS 14(R)

- Določila MRS 14 se nanašajo na podjetja, katerih vrednosti papirji kotirajo na organiziranem trgu, in druga gospodarsko pomembna podjetja, čeprav standard ne pojasnjuje, katera podjetja so gospodarsko pomembna. MRS 14(R) pa se nanaša na podjetja, katerih dolžniški in lastniški vrednostni papirji kotirajo na organiziranem trgu, in na podjetja, ki šele izdajajo tovrstne vrednostne papirje. Tako se je krog podjetij, zavezanih k poročanju po odsekih po MRS 14(R), razširil. Hkrati pa se je tudi zožil, saj k razkritjem niso več zavezana gospodarsko pomembna podjetja. V praksi je namreč prihajalo do težav pri definiranju, katera podjetja sodijo med gospodarsko pomembna, saj MRS 14 ni vseboval natančnih določil.
- MRS 14 ni omenjal, ali morajo biti informacije po odsekih pripravljene z uporabo računovodskih usmeritev, sprejetih za skupinske ali posamezne računovodske izkaze. MRS 14(R) pa zahteva, da se upoštevajo iste računovodske usmeritve, kar pripomore k večji informacijski konsistentnosti med računovodskimi izkazi.
- MRS 14 je dopuščal razlike pri opredeljevanju poslovnih izidov po odsekih med podjetji. MRS 14(R) vsebuje podrobnejša določila o posameznih postavkah prihodkov in odhodkov, ki jih je treba vključiti v prihodke in odhodke posameznega odseka. MRS 14(R) določa standardizirano merilo poslovnega izida odseka v takšni meri, kolikor se lahko postavke prihodkov in odhodkov neposredno pripisejo odseku ali se utemeljeno razporedijo nanj.
- MRS 14(R) zahteva razkritje prihodkov od prodaje za vsak posameznem odsek, o katerem se poroča, ker večino svojih prihodkov zasluži s prodajo drugim odsekom, če pri tem odseku prihodki od prodaje zunanjim odjemalcem znašajo najmanj 10 % celotnega prihodka od prodaje v podjetju. MRS 14 ne vsebuje podobnih zahtev.
- MRS 14 ni vseboval določil, na podlagi katerih se lahko odseki, ki so premajhni za ločeno poročanje, združujejo z drugimi odseki ali izključijo iz vseh poročevalskih odsekov. MRS 14(R) omogoča, da se mali odseki, o katerih ni treba ločeno poročati in o katerih se poroča znotraj podjetja, lahko medsebojno združujejo, če imajo veliko skupnih dejavnikov, ki opredeljujejo področni ali območni odsek, ali pa se lahko združujejo s podobnimi pomembnimi odseki, če so izpolnjeni predpisani pogoji in za katere se sporočajo informacije znotraj podjetja.
- MRS 14 je pri področnih in območnih odsekih zahteval štiri informacije: prihodke od prodaje ali druge prihodke iz poslovanja z razlikovanjem med prihodki, pridobljenimi od kupcev znotraj podjetja, ali prihodki, pridobljeni od drugih odsekov; podlago za določanje cen pri poslovanju med odseki; poslovni izid odseka; uporabljena sredstva odseka. MRS 14(R) zahteva vse omenjene informacije, razen razkrivanje poslovnega izida odseka, ki ga nadomešča z nabavno vrednostjo opredmetenih osnovnih sredstev in neopredmetenih dolgoročnih sredstev, ki jih je podjetje pridobilo v posameznem obdobju. Dodatno zahteva razkrivanje naslednjega: obveznosti odseka; nedenarne odhodke, razen amortizacije; amortizacijo; delež podjetja v čistem poslovnem izidu pridruženega podjetja,

skupnem podvigu ali drugi finančni naložbi, ki je izračunana po kapitalski metodi, če je skoraj celotno poslovanje pridruženega podjetja potekalo samo v enem odseku; znesek s tem povezanih finančnih naložb.

- MRS 14(R) v izvedljivih primerih zahteva, za namene primerjave, prilagoditev informacij po odsekih za prejšnje obdobje, če je prišlo do bistvenih sprememb računovodskih usmeritev. MRS 14 ne vsebuje podobnih določil.
- MRS 14 je pri informacijah po odsekih dopuščal uporabo drugačne metode postavljanja cen pri prenosih med odseki, kot je bila dejansko uporabljena. MRS 14(R) predpisuje, da se morajo prenosi med odseki meriti na tisti podlagi, ki jo je podjetje dejansko uporabilo pri določanju cen pri prenosih med odseki.

Priloga 6: Razlike med MSRP 8 in SFAS 131

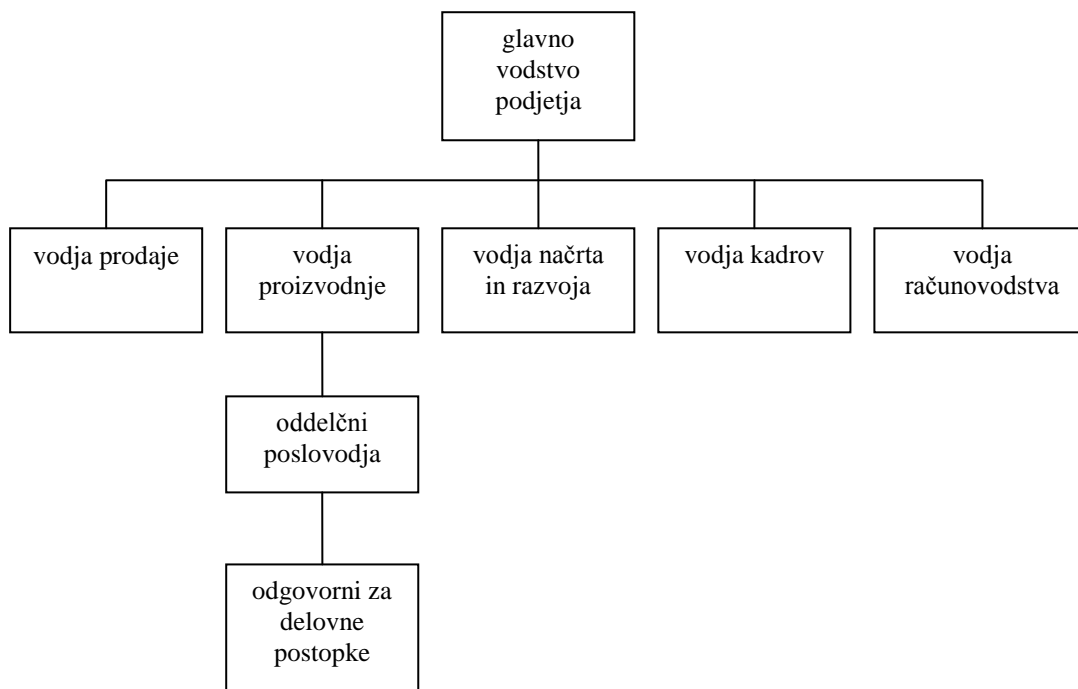
Tabela 6: Razlike med MSRP 8 in SFAS 131

Razlike	MSRP 8	SFAS 131
Negibljiva sredstva proti dolgoročnim sredstvom	Negibljiva sredstva v okviru MSRP 8 vključujejo neopredmetena dolgoročna sredstva, zato morajo biti razkrita, če je to v skladu z odločitvami in določili CODM.	Dolgoročna sredstva se nanašajo na sredstva, ki jih ni mogoče nemudoma premakniti in niso negibljiva sredstva. V SFAS 131 ni določila, ki bi predpisoval razkritje negibljivih sredstev.
Obveznosti odseka	Obveznosti odseka morajo biti razkrite, če je to v skladu z odločitvami CODM.	Ni zahteve po razkritju obveznosti odseka.
Podjetja z matrično organizacijsko strukturo	Poslovni odseki so določeni v skladu z osnovnim načelom MSRP 8.	Odseki so določeni na podlagi proizvodov in storitev.
Neobičajne postavke	Koncept neobičajnih postavk je bil izločen iz MSRP leta 2003.	Neobičajne postavke morajo biti razkrite, če je to v skladu z odločitvami in določili CODM.

Vir: A. K. Hessling & J. Jaakola, Through the eyes of management: A study on segment reporting in Swedish companies and possible implications of IFRS 8, 2007, str. 35.

Priloga 7: Primer hierarhije odgovornosti v podjetju

Slika 2: Primer hierarhije odgovornosti v podjetju

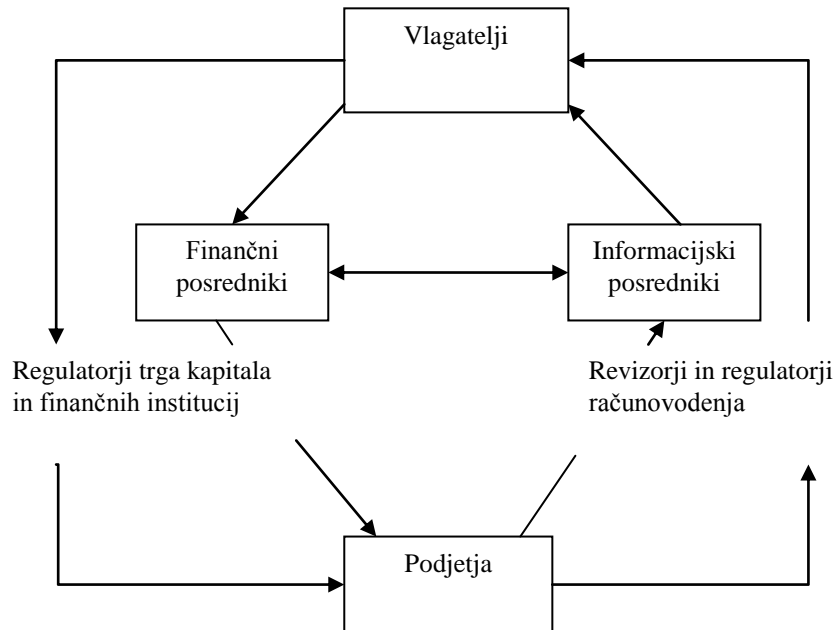

Vir: M. Hočevar, *Kontroling stroškov: oblikovanje računovodskih informacij za managersko odločanje*, 2007, str. 142.

Priloga 7 prikazuje povezavo med računovodstvom in hierarhijo odgovornosti v podjetju. Poročanje o izvajanju se začne od spodaj navzgor. Vsak poslovodja prejme informacijo o izvajanju poslovanja, za katero je odgovoren, ter informacije iz organizacijskih enot in od poslovodij, ki so mu podrejeni. Sistem računovodstva odgovornosti, ki je prikazan, je sestavljen iz 4 ravni odgovornosti. Število ravni, ki jih oblikuje podjetje, je odvisno od organizacijske strukture in od potreb podjetja (Hočevar, 2007, str. 142).

Priloga 8: Delovanje kapitalskih trgov

Slika 3: Delovanje kapitalskih trgov

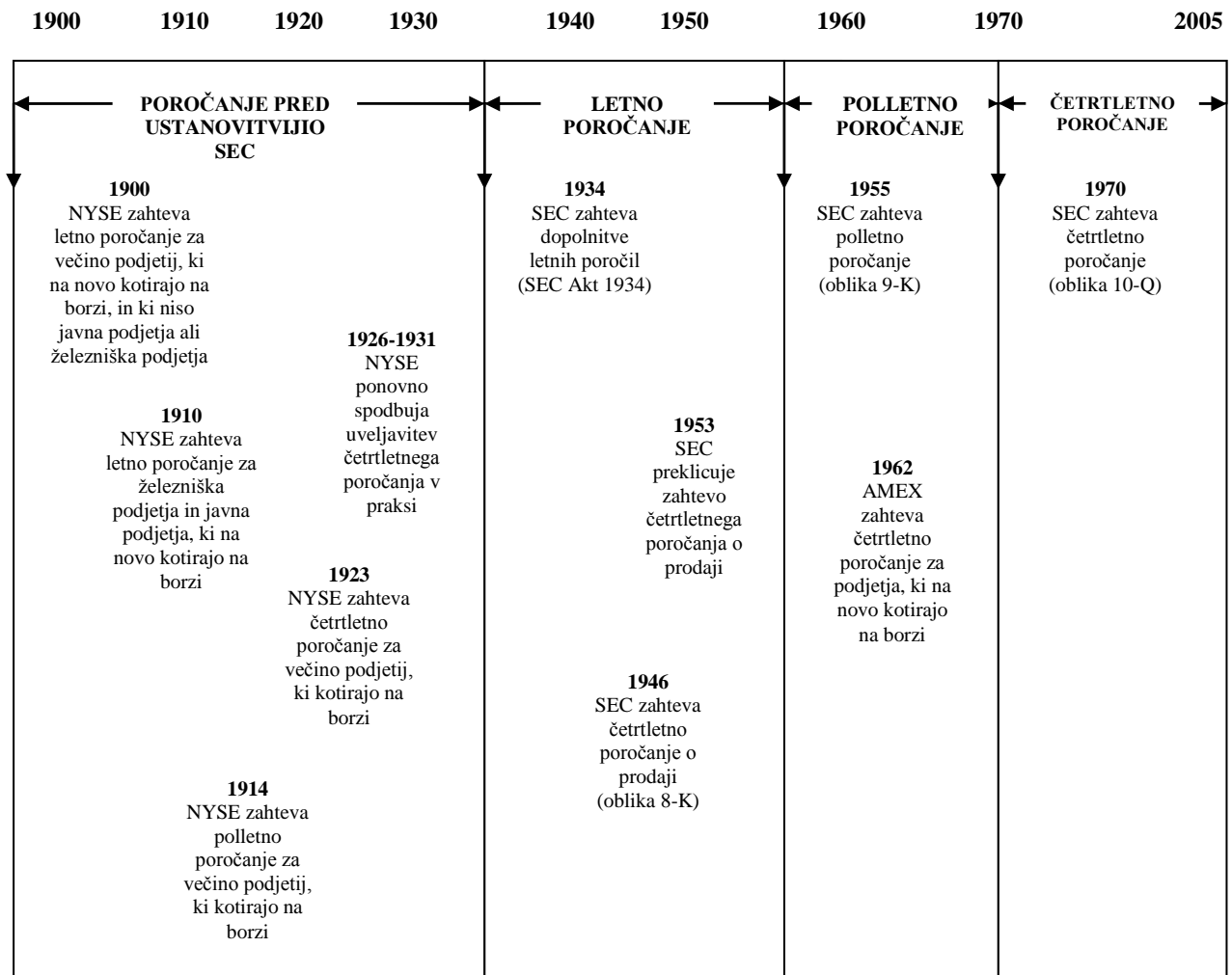

Vir: P. M. Healy & K. G. Palepu, *Information asymmetry, corporate disclosure, and the capital markets: A review of the empirical disclosure literature, 2001, str. 408.*

Priloga 8 prikazuje vlogo razkritij, informacij in finančnih posrednikov na kapitalskih trgih. Leva stran slike predstavlja tok kapitala od vlagateljev do podjetij. Kapital lahko teče neposredno od vlagateljev do podjetij. Običajno je tok kapitala posreden, preko finančnih posrednikov (bank, skladov, zavarovalnic). Desna stran slike prikazuje tok informacij od podjetij do posrednikov in vlagateljev, ki lahko poteka neposredno, preko računovodskih izkazov in drugih poročil, ki jih podjetje objavi, ali posredno, preko finančnih posrednikov ali informacijskih posrednikov (t. i. finančni analitiki) (Healy & Palepu, 2001, str. 408, 409).

Priloga 9: Mejniki v razvoju zakonskih določil medletnega poročanja

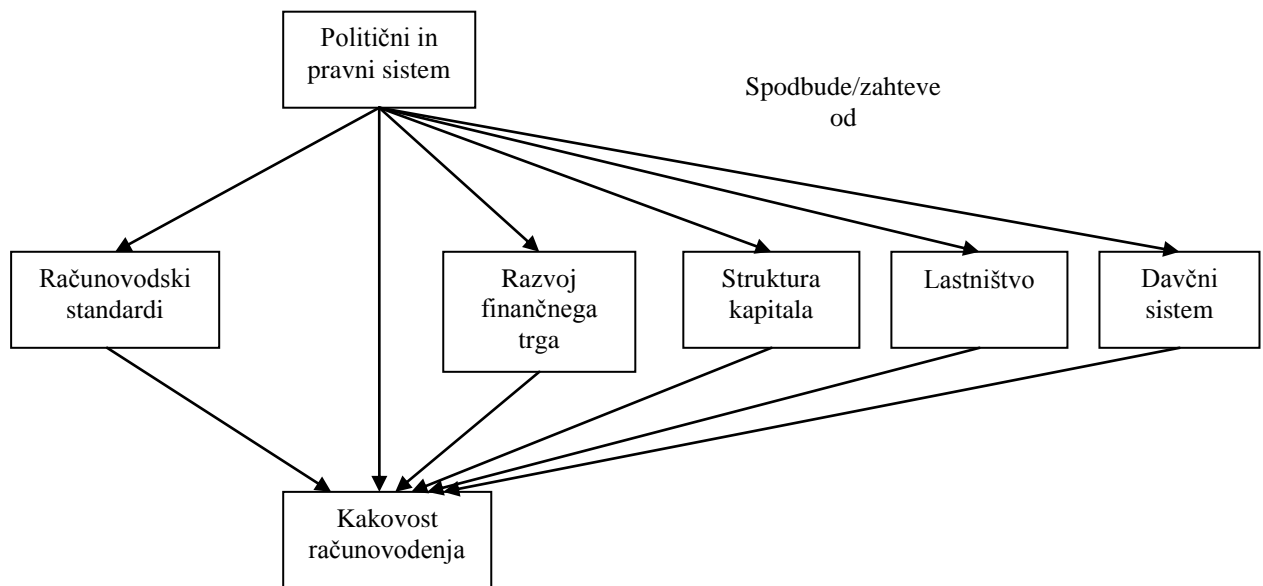
Slika 4: Mejniki v razvoju zakonskih določil medletnega poročanja

Vir: M. Butler, A. Kraft & I. S. Weiss, *The effect of reporting frequency on the timeliness of earnings: The cases of voluntary and mandatory interim reports*, 2007, str. 185.

Priloga 10: Determinante kakovosti računovodenja

Slika 5: Determinante kakovosti računovodenja

Vir: N. S. Soderstrom & K. J. Sun, *IFRS Adoption and Accounting Quality: A Review*, 2007, str. 45.

Priloga 11: Ocena letnih poročil podjetij časnika Finance za leti 2007 in 2008

LETO 2007:

Tabela 7: Podatki o skupnem številu točk najboljših letnih poročil za leto 2007

LETNA POROČILA PO SKUPNEM SEŠTEVKU TOČK

	PODJETJA	Število točk
1	PETROL, D. D.	896
2	SAVA, D. D.	892
3	TELEKOM SLOVENIJE, D. D.	888
4	KRKA, D. D.	881
5	ELEKTRO GORENJSKA, D. D.	877
6	POSLOVNI SISTEM MERCATOR, D. D.	873
7	GORENJE, D. D.	859
8	ACH, D. D.	825
9	KD GROUP, D. D.	817
10	NOVA KBM, D. D.	805
11	LUKA KOPER, D. D.	794
12	POŠTA SLOVENIJE, D. D.	792
13	INTEREUROPA, D. D.	774
14	SGP Tehnik, D. D.	771
15	PROBANKA, D. D.	769

LETNA POROČILA PO SKUPNEM SEŠTEVKU TOČK (DRUŽBE Z MSRP)

	PODJETJA	Število točk
1	PETROL, D. D.	896
2	SAVA, D. D.	892
3	TELEKOM SLOVENIJE, D. D.	888
4	KRKA, D. D.	881
5	POSLOVNI SISTEM MERCATOR, D. D.	873
6	GORENJE, D. D.	859
7	ACH, D. D.	825
8	LUKA KOPER, D. D.	794
9	INTEREUROPA, D. D.	774
10	MERKUR, D. D.	740

LETNA POROČILA FINANČNIH USTANOV PO SKUPNEM ŠTEVILU TOČK

	FINANČNE USTANOVE	Število točk
1	KD GROUP, D. D.	817
2	NOVA KBM, D. D.	805
3	PROBANKA, D. D.	769
4	ZAVAROVALNICA TRIGLAV, D. D.	750
5	BANKA CELJE, D. D.	738

LETNA POROČILA PO SKUPNEM SEŠTEVKU TOČK (DRUŽBE BREZ MSRP)

	PODJETJA	Število točk
1	ELEKTRO GORENJSKA, D. D.	877
2	POŠTA SLOVENIJE, D. D.	792
3	SGP Tehnik, D. D.	771
4	TRIMO, D. D.	722
5	ADRIA AIRWAYS, D. D.	702

Vir: Tekmovanje za najboljše letno poročilo za leto 2007, 2011, str. 1.

LETO 2008:

Najboljše letno poročilo v skupnem seštevku točk za leto 2008 je pripravil Poslovni sistem Mercator, d. d., ki uporablja pri poročanju MSRP. Med podjetji, ki ne uporabljajo MSRP, je bil najboljši SGP Tehnik, d. d. Med finančnimi ustanovami je letos z zmago presenetila Zavarovalnica Triglav, d. d., nagrado na področju trajnostnega razvoja pa je dobila Luka Koper, d. d. (Tekmovanje za najboljše letno poročilo za leto 2008, 2011).

Priloga 12: Podatki po poročevalskih odsekih v letnih poročilih 2010 za izbrana podjetja

Tabela 8: Podatki po poročevalskih odsekih v letnem poročilu Petrola, d. d., za leto 2010

(v EUR)	Naftno-trgovska dejavnost	Energetska dejavnost	Skupaj
Prihodki od prodaje	3.771.837.452	133.585.199	3.905.422.651
Prihodki iz odnosov z odvisnimi podjetji	-1.083.745.826	-18.924.309	-1.102.670.135
Prihodki od prodaje	2.688.091.626	114.660.889	2.802.752.517
Sredstva	1.047.907.242	217.603.709	1.265.510.951
Obveznosti	/	/	/
Obrestni prihodki	5.064.159	1.871.445	6.935.604
Obrestni odhodki	-12.278.630	-4.537.531	-16.816.161
Amortizacija opredmetenih osnovnih sredstev, neopredmetenih osnovnih sredstev in naložbenih nepremičnin	28.691.179	5.756.682	34.447.861

Vir: Petrol, d. d., Letno poročilo podjetja Petrol, d. d., 2010, str. 133.

Tabela 9: Podatki po poročevalskih odsekih v letnem poročilu Krke, d. d., za leto 2010

(v tisoč EUR)	EU	Jugovzhodna Evropa	Vzhodna Evropa	Ostalo	Skupaj
Prihodki od prodaje zunaj skupine	633.862	87.648	264.898	23.613	1.010.021
Prodaja znotraj skupine	145.728	62.081	132.025	0	339.834
Sredstva	1.094.719	96.806	283.746	12.933	1.488.204
Obveznosti	270.408	33.239	122.723	8.507	434.877
Obrestni prihodki	675	9	115	0	799
Obrestni odhodki	-3.567	-24	0	0	-3.591
Amortizacija nepremičnin, naprav in opreme	54.005	4.968	11.433	411	70.817
Amortizacija neopredmetenih sredstev	8.133	722	1.920	129	10.904

Vir: Krka, d. d., Letno poročilo podjetja Krka, d. d., 2010, str. 122.

Tabela 10: Podatki po poročevalskih odsekih v letnem poročilu Mercatorja, d. d., za leto 2010

(v tisoč EUR)	Trgovina	Netrgovina	Skupaj
Prihodki od prodaje odseka	2.762.559	45.768	2.808.327
Prihodki od prodaje med odseki	2.857	23.866	26.723
Sredstva	2.566.035	55.321	2.621.356

»se nadaljuje«

»nadaljevanje«

(v tisoč EUR)	Trgovina	Netrgovina	Skupaj
Obveznosti	1.796.264	26.927	1.823.191
Obrestni prihodki	3.351	76	3.427
Obrestni odhodki	44.537	411	44.948
Amortizacija	76.596	2.098	78.694

Vir: Mercator, d. d., Letno poročilo podjetja Mercator, d. d., 2010, str. 159.

Tabela 11: Podatki po poročevalskih odsekih v letnem poročilu Save, d. d., za leto 2010

(v tisoč EUR)	Dejavnost gumarstvo z zunanje- trgovinsko mrežo	Dejavnost turizem	Dejavnost nepre- mičnine	Druge dejavnosti	Dejavnost naložbene finance	Izločitev poslov v skupini	Skupaj
Poslovni prihodki skupaj	124.566	64.961	29.328	6.204	10.315	-33.053	202.321
Prihodki od prodaje med odseki	/	/	/	/	/	/	/
Sredstva	113.231	186.579	64.344	10.652	648.020	-261.993	760.832
Obveznosti	73.848	90.579	44.257	7.679	324.905	-103.785	437.481
Obrestni prihodki	903	891	287	18	3.831	-2.793	3.137
Obrestni odhodki	-1.140	-2.661	-2	-92	-17.956	2.808	-21.360
Amortizacija	3.913	8.438	580	606	1.900	-80	15.358
Oslabitev nepremičnin, naprav in opreme	0	0	0	583	0	-583	0
Oslabitev naložbenih nepremičnin	0	0	0	0	142	0	142

Vir: Sava, d. d., Letno poročilo podjetja Sava, d. d., 2010, str. 177.

Tabela 12: Podatki po poročevalskih odsekih v letnem poročilu Gorenja, d. d., za leto 2010

(v tisoč EUR)	Aparati za dom	Notranja oprema	Ekologija, energetika in storitve	Skupina
Prihodki od prodaje tretjim	979.767	34.376	368.042	1.382.185
Prihodki od prodaje odseki	5.846	11.031	10.564	27.441
Sredstva	1.107.776	32.336	177.642	1.317.754
Obveznosti	793.293	12.286	120.079	925.658
Obrestni prihodki	3.115	27	390	3.532
Obrestni odhodki	19.002	113	2.020	21.135

»se nadaljuje«

»nadaljevanje«

(v tisoč EUR)	Aparati za dom	Notranja oprema	Ekologija, energetika in storitve	Skupina
Amortizacija	44.063	1.717	6.457	52.237
Slabitev finančnih naložb	1.428	0	63	1.491

Vir: Gorenje, d. d., Letno poročilo podjetja Gorenje, d. d., 2010, str. 186.

Priloga 13: Ugotovitve o izpolnjevanju vseh 21 zahtev MSRP 8 proučevanih podjetij za leti 2010 in 2009

Tabela 13: Ugotovitve raziskave o izpolnjevanju 21 zahtev MSRP 8 proučevanih podjetij za leti 2010 in 2009

	Petrol, d. d.	Krka, d. d.	Mercator, d. d.	Sava, d. d.	Gorenje, d. d.
Poslovni odseki	Naftno-trgovska dejavnost; Energetska dejavnost	/	Trgovina; Netrgovina	Gumarstvo z zunanjo trgovino; Turizem; Nepremičnine; Naložbene finance; Druge dejavnosti	Aparati za dom; Notranja oprema; Ekologija, energetika in storitve
Območni odseki	Slovenija; Hrvaška; BiH; Avstrija; Druge države	EU; Jugovzhodna Evropa; Vzhodna Evropa; Ostalo	Slovenija; Tujina	Slovenija; Ostale države EU; Ostalo	Vzhod; Zahod; Ostalo
Poročevalski odseki	Poslovni odseki	Območni odseki	Poslovni odseki	Poslovni odseki	Poslovni odseki
Konsolidirani računovodski izkazi	✓	✓	✓	✓	✓
Dejavniki, uporabljeni za določitev poročevalskih odsekov	✓	✓	✓	✓	✓
Vrste izdelkov in storitev, s katerimi poročevalski odsek pridobiva prihodke	✓	✓	✓	✓	✓
Prihodki od zunanjih odjemalcev	✓	✓	✓	✗	✓
Prihodki od transakcij z drugimi poslovnimi odseki istega podjetja	✓	✓	✓	✗	✓
Osnova za obračunavanje transakcij med odseki	✗	✓	✓	✓	✓

»se nadaljuje«

»nadaljevanje«

	Petrol, d. d.	Krka, d. d.	Mercator, d. d.	Sava, d. d.	Gorenje, d. d.
Sredstva po odsekih	✓	✓	✓	✓	✓
Obveznosti po odsekih	✗	✓	✓	✓	✓
Obrestni prihodki	✓	✓	✓	✓	✓
Obrestni odhodki	✓	✓	✓	✓	✓
Amortizacija in deprecijacija	✓	✓	✓	✓	✓
Pomembne postavke prihodkov in odhodkov	✓	✓	✓	✓	✓
Delež podjetja v poslovnem izidu pridruženih podjetij in skupnih vlaganjih	✓	✗	✓	✓	✗
Znesek naložb v pridruženih podjetij in skupnih vlaganjih	✗	✗	✓	✓	✗
Zneski dodatkov k negibljevim sredstvom	✓	✓	✓	✓	✓
Odhodki iz obdavčitve dobička	✗	✓	✗	✓	✓
Odložene terjatve za davek	✗	✗	✗	✗	✗
Materialne nederarne postavke	✓	✗	✓	✓	✓

»se nadaljuje«

»nadaljevanje«

	Petrol, d. d.	Krka, d. d.	Mercator, d. d.	Sava, d. d.	Gorenje, d. d.
Merila za merjenje poslovnega izida, sredstev in obveznosti	✘	✘	✘	✓	✓
Pozaposlitveni zasluži in pravice iz naslova zavarovalnih pogodb	✘	✘	✘	✘	✘
Skladnost postavk odsekov s postavkami podjetja	✓	✓	✓	✓	✓

Legenda: ✓ izpolnjuje zahtevo
✘ ne izpolnjuje zahteve